

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 41 (1822)

П'ятниця, 10 жовтня 2014 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

КРИМУ ДУША УКРАЇНСЬКА...

Початок жовтня. Кримська осінь тільки-но взялася за пензлі і фарби. А на квіткових базарчиках уже переважають традиційні осінні квіти — хризантеми.

Так було і чотири роки тому. Чи не кожен другий перехожий поблизу сімферопольської міськради тримав тоді в руках квіти, переважно хризантеми і гвоздики. Швидко збагнула, що ці люди йдуть туди ж, куди і я, — до міськради, попрощатися з відомою українською майстрицею, Героєм України, вишивальницею Вірою Сергіївною Роїк. І це зовсім не обов'язково друзі, знайомі чи учениці майстрині, але й незнайомі з нею особисто люди, для яких вона теж була близькою і дорогою.

Склалося так, що ім'я вишивальниці тоді було у багатьох на вустах. Міністерство культури АРК запланувало цілу низку заходів, приурочених до її сторічного ювілею, тож хтось складав вірші, а хтось писав пісні, аби вшанувати ювілярку, цю жінку, що вже стала уособленням українського народного мистецтва в Криму, символом мудрості і мужності, які перемагають час. Але не долю...

Згодом я випадково познайомилася з лікарем, який оглядав Віру Сергіївну в прийнятному покої, куди вона потрапи-

«МАМО, МАМО, РІДНА І КРАСИВА, ВІДЛЕТІЛА ТИ НА НЕБЕСА...»

ла з переломом стегна. Ця жінка стала для нього прикладом оптимізму і життєлюбства, який він, схоже, наводив не мені першій. Травматолог розповів, як вона, попри нестерпний біль, допитувалася, чи зможе за кілька тижнів подорожувати Україною, де в неї була запланована ціла низка передовілейних виставок.

І це для Віри Сергіївни був не громадянський подвиг, хоча в її віці і з її здоров'ям подібне просто нонсенс, а своєрідний допінг, який спонукає гучніше битися серце, швидше рухатися кров, бо всюди, де б не з'являлася майстриня, вона купалася в народній любові, бо всі, як і вона сама, усвідомлювали, що кожен такий приїзд напевне до прекрасного, рідного, глибокого не одне серце. А коли робиш щось добре, потрібне і важливе, — не втомлюєшся, і не бере застуда, а за плечима нібито виростають крила.

Неодноразово збиралася провідати Віру Сергіївну в лікарні, і не тільки тому, що, готуючи про неї книгу, зріднилася з цією людиною, але й тому, що добре знаю, які

вони, оті роздуми, що приходять на самоті. Але так не хотілося бачити її безпомічною, слабкою і краяти собі серце!

А якби ми всі, ті, хто дарував їй останні квіти, заходилися чергувати біля її ліжка, не підпускаючи до неї жодної підступної думки, вона б не здалася, вона б і сьогодні була з нами!

А ми — це ті, хто зібрався у залі бібліотеки ім. І. Франка, аби вшанувати пам'ять цієї світлої людини, і ті, хто вже за межами Криму, такого рідного і такого чужого після відомих подій. Ми — це українці, для яких скорбота за Вірою Сергіївною зливається зі скорботою за втраченою Батьківщиною. Бо, хоча Крим і Україна ніколи не були ідентичними, і Віра Роїк якось зізналася, що за 60 років так до нього по-справжньому і не звикла, але все ж таки українці тут могли спілкуватися рідною мовою і навіть мали сміливість іноді заявляти про свої права, бо вважалися таки у себе вдома.

(Продовження на 10-й стор.)

Напередодні Дня працівників освіти Президент України Петро Порошенко провів зустріч з переможцями Всеукраїнського конкурсу «Учитель року — 2014» та вручив їм державні нагороди (Детальніше — на стор. 12)

«СПРАВЖНІ ЗНАННЯ ЗРОБЛЯТЬ НЕМОЖЛИВИМИ ВІЙНИ, ЩО РОЗРАХОВАНІ ЛИШЕ НА НЕОСВІЧЕНИХ ТА ТЕМНИХ ЛЮДЕЙ»

Минулої неділі в Україні відзначили День учителя. Глава держави Петро Порошенко привітав педагогів з професійним святом.

Дорогі вчителі! Щиро вітаю вас з професійним святом — Днем працівника освіти!

Ваша праця є надзвичайно важливою для країни. Ваші руки плекають майбутнє, закладаючи підвалини розвитку на багато років вперед.

Професія вчителя недооцінена сьогодні. Це неприпустимо, навіть в ситуації, коли ми змушені витратити всі вільні кошти на захист України.

Війна не може бути виправ-

данням затримці реформ. А реформи стануть незворотними тільки завдяки високому рівню освіти нації.

У вересні запрацювала нова редакція Закону «Про вищу освіту», який має суттєві новації, зокрема, з точки зору демократизації системи освіти. Розширені можливості громадського контролю за управлінням ВНЗ; законодавчо врегульовано зовнішнє незалежне оцінювання; університети отримали право самостійно розпоряджатись влас-

ними надходженнями.

Але це лише початок позитивних змін. «Стратегія реформ — 2020» передбачає залучення фахівців та громадськості для подальшого удосконалення країни і системи освіти.

(Продовження на 12-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ
ЗАСНОВНИКИ:
 Міністерство культури і туризму України,
 Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
 трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
 Реєстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
 Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
 Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літсування з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
 головного редактора - (067) 650-14-22
 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
 95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
 e-mail: kr_svit@meta.ua
 http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
 e-mail: office@megapoligraf.kiev.ua
 Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
 Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019 код ЄДРПОУ 16482679
 E-mail: vidavnytvo@gmail.com
 Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050) 310-56-63

МИ НАВЧИЛИСЯ БОРОНИТИ ДЕРЖАВУ!

Під час поїздки до Житомирської області Президент України Петро Порошенко відвідав Житомирський бронетанковий завод, який готується відзначити 71-у річницю від дня створення. Глава держави ознайомився з виробничими потужностями підприємства, оглянув цехи заводу.

Спілкуючись з робітниками, Президент відзначив важливу роль Житомирського бронетанково-

го заводу у забезпеченні обороноздатності держави. «Я хочу подякувати вам за вашу працю, патріотизм. За те, що в цих складних умовах ви готові робити все можливе для того, щоб держава була краще озброєна, захищена і щоб ми продемонстрували, що ми — сильний, єдиний український народ», — сказав Петро Порошенко. Президент закликав працівників підприємства розглянути можливість переходу на три-

КОЛИ У КРИМУ І НА ДОНБАСІ ДОВИБЕРУТЬ СВОЇХ ДЕПУТАТІВ?

Десять виборчих округів у Криму і двадцять на Донбасі доберуть своїх народних депутатів до парламенту після того, як туди повернеться українська влада. Про це заявив голова партії «Блок Петра Порошенка» Юрій Луценко і нагадав, що 26 жовтня на дострокових парламентських виборах український народ обере 420 народних депутатів із 450.

«Ми не збираємось визнавати окуповані території не нашою землею. Наразі Луганщину представлятимуть 5 депутатів-мажоритарників, а Донецьку область — 12. Поки що парламент матиме порожні крісла, які за-

повняться після того, як над Донецьком, Луганськом і Кримом знову буде наш прапор», — цитує Юрія Луценка прес-служба «Блоку Петра Порошенка».

Політик також закликав громадян обов'язково прийти на вибори і показати власну небайдужість до майбутнього держави. «У нашому партійному списку лише 20 відсотків тих, хто вже був народним депутатом. Так, частина нашої команди, яка вже була в парламенті, виборюватиме право повернутися туди у мажоритарних округах. І лише від волі людей залежить, станеться це чи ні. Але в парламент треба обирати не «нових» чи «старих». До парламенту треба обирати насамперед компетентних», — наголосив Юрій Луценко.

У ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ — МАСОВА «САМОЛЮСТРАЦІЯ»?

У Державній прикордонній службі України після ухвалення закону про люстрацію почалося масове звільнення вищого офіцерського складу. Про це повідомляє «Інтерфакс-Україна» з посиланням на своє джерело у відомстві.

За словами співрозмовника агентства, у зв'язку з ухваленням українським парламентом закону про люстрацію підпадають понад 100

представників Держприкордонслужби. «Усі вони — вищий офіцерський склад, який підпадає під закон про люстрацію», — розповів співрозмовник.

За його інформацією, на сьогодні весь керівний склад адміністрації Держприкордонслужби вже в процесі звільнення.

«Звільнився заступник Литвина Павло Шишолін, ряд ке-

ривників департаментів та управлінь прикордонного відомства, їхні заступники. Переважно це генерали і полковники», — додав співрозмовник.

Як повідомляв «Укрінформ», днями на офіційному сайті Президента України оприлюднено три укази: про звільнення голови ДПСУ Миколи Литвина, його першого заступника Павла Шишоліна, а також про призначення першим заступником глави ДПСУ Віктора Назаренка.

змінний робочий графік, щоб підвищити обсяги виробництва.
 За словами Президента, події на Донбасі — «для нас Вітчизняна війна, коли ми захищаємо нашу незалежність, суверенітет України, територіальну цілісність. Це — війна, яка згуртувала нашу націю, об'єднала Український народ, і зараз ми демонструємо, як вміємо любити і боронити Батьківщину».

Президент наголосив на тому, що країна навчилася захищатися. «Зараз ми вже вміємо воювати, захищатися, робити все, щоб зупинити ворога. І саме це дозволило нам оголосити режим припинення вогню. Нам потрібен мир, і ми його забезпечимо», — наголосив Глава держави.
 Президент пообіцяв, що він як Верховний головнокомандувач мобілізує весь світ на підтримку України. «Весь світ буде стояти поруч з нами, захищаючи український суверенітет, незалежність, волю і демократію. Будь-який загарбник опиниться в тотальній міжнародній ізоляції і заплатить свою ціну за те, що він напав на Україну», — заявив Президент.

КРИМСЬКІ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ ПОПРОСИЛИСЯ НА ЗИМУ В КВАРТИРИ ДЕПУТАТІВ ВЕРХОВНОЇ РАДИ

У вівторок біля входу до Верховної Ради України пройшов пікет з вимогою ухвалити законопроект «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Про це повідомляє Центр інформації про права людини на своїй сторінці в Фейсбуці. В акції взяли участь активісти правозахисних організацій, а також переселенці з Криму та Донбасу.

«Неухвалення закону про вимушених переселенців загрожувє Україні гуманітарною катастрофою. Тому що зараз кількість внутрішньо переміщених осіб становить близько 400 тисяч осіб, і їхня кількість постійно збільшується. Нам потрібно пережити зиму, тоді як багато переселенців живуть у приміщеннях, що не передбачені для опалення», — повідомили активісти, які прийшли на акцію.

Учасники пікети тримали в руках плакати з написами: «Де нам жити?», «Бігли від градів, наткнулися на бюрократів!», «Міняю квартиру в Горлівці на рівнозначну в Києві» та інші.

Пікетники принесли з собою валізи і сумки. За їхніми словами, так вони продемонстрували депутатам спосіб життя, до якого були змушені звикнути переселенці за останній півроку. Також учасники акції вручали парламентаріям листівки з написом: «Якщо не ухвалите закон, то візьміть мене до себе зимувати».

Раніше провідні правозахисні організації України звернулися з офіційним листом до Голови Верховної Ради України Олександра Турчинова з проханням розглянути проект закону «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» і поставити його на голосування найближчим часом.

Депутати подали до Верховної Ради цей документ ще 28 серпня. Він був внесений до порядку денного 16 вересня, але так і не був розглянутий.

Законопроект містить декілька принципово нових положень, які зможуть вирішити найнагальніші питання щодо життєзабезпечення внутрішньо переміщених осіб і членів їхніх сімей.

Зокрема, в проекті закону розроблено процедуру спрощення порядку тимчасової реєстрації вимушених переселенців, скорочення термінів розгляду заяв про оформлення та переоформлення (до одного дня). Реєстрація переселенців дозволить отримати доступ до всього обсягу адміністративних послуг, у тому числі, дозволить переєструвати бізнес і продовжити економічну діяльність.

Законопроект гарантує продовження соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, забезпечення їх соціальними та медичними послугами.

Також у проекті передбачено забезпечення державою системи гарантій соціального та пенсійного забезпечення і фінансування витрат, пов'язаних з тимчасовим поселенням сімей внутрішньо переміщених осіб у державні та комунальні установи.

Станом на 6 жовтня загальна кількість громадян, які переселені з анексованих Криму і Севастополя в інші регіони материкової України, становить 18358 осіб. З району проведення бойових дій на Донбасі в інші регіони переселено 340 тис. 623 особи.
 «Крим.Реалі»

ОГОЛОШЕННЯ

Втрачене свідоцтво про державну реєстрацію журналу «Військова історія», засновник ВГО «Український інститут військової історії», реєстраційний номер 5852, серія КВ, від 11 лютого 2002 року, вважати недійсним.

ДЕ ОФОРМИТИ ВНУТРІШНІЙ ПАСПОРТ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ

З 1 жовтня 2014 року окремі послуги, що надавалися підрозділами міграційної служби України, зараз надаються в центрах надання адміністративних послуг. Зокрема, йдеться про оформлення та видачу внутрішнього паспорта громадянина України, а також звертатися до центрів необхідно у випадках:
 — зміни прізвища;
 — пошкодження, втрачання чи викрадення паспорта;
 — вклеювання фотокартки при досягненні 25- і 45-річного віку;
 — здійснення реєстрації та зняття з реєстрації місця про-

живання та місця перебування особи;

— отримання довідки про реєстрацію місця проживання та місця перебування.

Місцезнаходження центрів надання адміністративних послуг у Херсоні за адресою: Ушакова, 37, тел. (0552) 49-53-12, у смт. Новотроїцьке, по вул. Леніна, 88, тел. (05548) 50424.

Інформацію щодо місцезнаходження центрів надання адміністративних послуг по Україні можна отримати в обласних та районних державних адміністраціях або у підрозділах міграційної служби.

Просимо звернути увагу, що оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон здійснюється в управліннях та підрозділах міграційної служби. З 1 січня 2015 року оформити паспорт громадянина України для виїзду за кордон можна буде лише у центрі надання адміністративних послуг.

За повідомленнями прес-служби Представництва Президента України в АР Крим

Представництво Президента України в АР Крим працює за адресою: 73000, м. Херсон, пр. Ушакова, 42

Електронна пошта: predstavnystvo.ark@gmail.com

Контактний телефон: (0552) 49-59-39

ПОЛІТИКА-2014. РОЗНЕСЕНІ ВІТРОМ

...Молодь завжди має рацію. Якщо не ситуативно, то, в усякому разі, історично. З однієї простої причини — вона нас переживе, і з часом проблема опонента в суперечці відпаде сама собою. Якщо їй і доведеться відстоювати свою правоту, то вже перед новим поколінням...

Молодість, звичайно, поняття відносне. Коли мені було 27, мене познайомили з наймолодшим на той час командиром ракетного крейсера. Я був розчарований: капітан здавався безпроблемно старим, йому було аж 40 років. У футболіста і державного діяча зрілість настає в різному віці.

Та все ж. У 1917 році першому голові українського уряду Володимирі Винниченку було 37. Міністри оборони Симонові Петлюрі — 38. Степану Бандері, коли він оголосив незалежність України 1941 року, ледь перевалило за 30. Приблизно стільки ж сьогодні Тані Чорновола (35), Ігорю Луценку (36), Єгору Соболеву (37). Хоча справа не в роках, а в іншому погляді на життя. Перевага молодого покоління в тому, що батьки знають: нема такої ідеї, за яку варто віддати життя, а діти через невідання простодушно ходять по лезу бритви, не боячись ні смерті, ні в'язниці, ні поразки. Старше покоління живе з істиною, що революцію задумують романтики, здійснюють фанатики, а плодами її користуються покидьки. І тому старше покоління ніколи ніякої революції не почне. У найгіршому випадку, воно її зрадить. А для молодих революція — це надія на зміни. Ті, хто пожив на світі, вірять: історією керують економічні й соціальні закони, а роль окремої особи катастрофічно нікчемна. А ті, кому ще жити, випенені: вони народжені, щоб перевернути світ. І тому саме на їхню долю випадають найбільші звершення цивілізації.

Колись давно в монгольських племенах панував закон, за яким сини вождів не мали жодних прав, поки їхні батьки залишалися при владі. Багато хто не міг змиритися з цим і, прихопивши коня та шаблю, ішов туди, де не діють закони племені. Таких називали «людьми довгої волі». Прийшло століття, коли їх стало більше, ніж раніше. Кількість переросла в якість. Відкинута молодь об'єдналася й вибрала першим серед рівних людину на ім'я Темуджин. Темуджин зміг зламати тисячолітні закони, що заважали монголам стати великим народом. Він об'єднав племена й завойовував півсвіту під іменем Чингісхан. Маленька група «людей довгої волі» виросла у велику націю.

Одинаки в історії справді не здатні змінити старих порядків. Це під силу лише командам пасіонаривів — писав засновник теорії етногенезу Лев Гумільов. А британський історик Арнольд Тойнбі уточнив: у кожного покоління «людей дії» є можливість відповісти на цивілізаційний виклик. Але — лише на один. Другого шансу їм історія не дає. Тому їм треба поспішати й ризикувати. Філософ Френсіс Фукуяма, посилаючись на Гегеля, доповнив: на це здатні лише ті, в кого прагнення до самореалізації сильніше за інстинкт самозбереження.

Кілька років тому вони з'явилися в нас. Спершу це виглядало смішно: протест на верхівці баштового крану над Гостинним двором, стрибки через ґослин «Беркуту» у вікна Київради. І здавалося безперспективним — на тлі невразливих

мажорів і юних дерибанщиків від бюрократії. Зразком для «нової молоді» став шлях у владу Лесика Довгого, його співтоваришів з «молодої команди» та інших продовжувачів справи батьків. А запорукою непотоплюваності — могутній інстинкт самозбереження, що реалізується за рахунок інтересів і безпеки інших людей.

І ось рік тому на сторінці у Фейсбуці я побачив фото непокірних «альпіністів», зняте після акції на баштовому крані: Маша Лебедева, Таня Чорновола, Ігор Луценко... У спорядженні Тома Круза, спортивні, підтягнуті, фотогенічні. Майже як з голлівудського постера. Подумав: чим не герої! Чим не команда, здатна повести за собою двадцяти-тридцятилітніх пасіонаривів!

Майдан тільки відшліфував їхні характери. Возні з лідери громадської думки. Війна жорстоко загартувала. І ось уже їх вабить висота серйозніша за баштовий кран. Хитрий Савік Шустер робить вигляд, що розгублюється, не знає, як звертатися до нових кандидатів у депутати: на ім'я, як раніше, чи на ім'я й по батькові? До Тани й Ігоря. А ще до Єгора Соболева, Василя Гацька, Мустафи Найема і Сергія Лещенка, до Лени Білозерської, Олега Кочерги... Та інших, кого я не назвав. І дуже багатьох, кого я не знаю.

І можна тільки радіти новим героям. Але є запитання, яке напрошується саме собою. Просте до банальності, але на яке поки що немає відповіді. Чому всі вони не йдуть в одній команді? Чому їх розкидало, як вибухом реактивно-

го снаряда, по списках політичних реваншистів, що змагаються один з одним? Яким вітром Таню Чорновола прибило до Яценюка, Найема і Лещенка — до Порошенка, Ігоря Луценка — до Тимошенка, Гацька — до Грищенка, Білозерську до Яроша, Соболева — до Садового. Чому саме в такому порядку, а не інакше? Чому їм чужі виявилися ближчими, ніж ровесники? Ніж ті, з ким починали спільну справу?

Чому вони не зібралися за чашкою кави й не домовилися їти разом, так само, як разом працювали на Майдані? Хіба це не була б сила? Чого вони злякалися?

Мустафа Найем на шоу в Савіка Шустера патетично пообіцяв, що молоді в парламенті об'єднаються. Заради блага Батьківщини... Якщо це не лукавство, то наївність. Вас, дорогі друзі, перетворюють на ворогів. В усякому разі, спробуйте.

У політиці ж, як на війні. Кожен здатний носити у своєму ранці маршальський жезл. Але полководцем ти можеш стати, лише якщо зібрав свою власну армію. Якщо приєднався до армії іншого генерала, — розраховуй на долю рядового. І щоб дорости навіть до сержанта, маєш у поті чола і не шкодуючи, як казали у старовину, животу свого, виконувати накази командирів. І старшого, і безпосереднього, і тимчасових й інших — причому накази, часто далекі від благородства й етики, від власних ідей і принципів. Коли Найем стверджує, що «він — не Порошенко», і не відповідає за сказане президентом, (власне, ця його фраза і стала поштовхом для моїх заміток), то Мустафа не має рації. Увійшовши до списку президентського блоку, він, по суті, став частиною «колективного Порошенка». Тобто за можливі помилки президента доведеться відповідати і йому теж. Так само, як Тани Чорновола — за прорахунки Яценюка, а Василю Гацьку — за вчинки Грищенка... І так далі.

Тим паче, що, як люблять говорити політологи, всі партії у нас — «лідерські». А у вітчизняному виконанні лідер — це той, хто не чує нікого, крім себе (ну, ще — спонсорів). І реально «поругати» не дасть нікому. Наше покоління «соціально активної молоді» в 70-ті через це вже проходило, намагаючись робити кар'єру в КПРС, щоб «виправити» партію зсередини, утвердити в ній соціальну справедливості і побороти корупцію. Партія охоче приймала в себе пасіонаривів, саджа-

ла в президії і... легко перетравлювала в гумус. Бо утверджувати справедливість у ній могла лише одна людина — улюблений лідер, дорогий Леонід Ілліч. Щось змінилось відтоді? Так, тоді у нас була одна провладна партія, а зараз вони такі майже всі.

Слова ж: «Я своїх поглядів не міняю і не зміню» ми чули вже не раз. І від багатьох. Починаючи з Ганни Герман і Тараса Чорновола. Нашим героям доведеться змінювати, якщо не самі погляди, то категоричність їх вираження. Або їх випхнути із політичного, змусити шукати розуміння в конкуруючих фракціях, перетворять на тушок. Таня Чорновола має усвідомити, що вона зовсім не «другий номер» у команді Яценюка. Як зовсім не третій номер у команді Тимошенко Ігор Луценко. У списку — так, у команді — ні. Вони — не члени команди, вони — партійні трофеї передвиборного ярмарку марносластва, медалі на мундирах лідерів. І самостійну політику зможуть вести, лише зневаживши партійні інтереси. Чи вистачить сил, якщо ти один у полі воїн? За останні десять років подібних драм було чимало. Хтось, як Касків або Павленко, розпочавши з революції, став опорою авторитарного режиму. Хтось, як Доній, — розчарувавшись у політиках, залишився «самотнім вовком». Андрій Шевченко й Володимир Ар'єв начебто й залишилися в командах, але якось злиняли з них пасіонарність, перетворивши на добродесних «представників середнього класу»...

Іноді приходять у голову дика думка: а раптом наших героїв навмисно розвели по різних кутках? Де їм тренери нашіптують, як побольше вдарити під дих учорашнього єдиновірця. Щоб, не дай Боже, не об'єдналися, не оголосили війну нашому заскнілому державному бомонду. Щоб викльовували очі одне одному (так само, як комбати й сотники, яких розсмікали по різних списках)... Це була б трагедія й втрачений шанс для всього покоління.

Чи відчувають вони цю небезпеку? Мені здається, так. Чому ж ідуть на вибори нарізно? Чому ж не знайшлися в їхніх лавах нікого, хто міг би їх об'єднати? Відкрию секрет: як усі ідеалісти, вони не в захваті один від одного. Підзрюють у кар'єризмі, у безвідповідальному «грантоїдстві», шукають тіні ляльководів, що маячать за спинами.

А може, просто бояться конкуренції? Пішли б вони одним списком як «Партія Майдану», комуся

із колишніх соратників, ще вчора рівному «за рангом», довелось б віддати майку лідера. А це, коли в тебе стільки ідей, дуже важко! Інша річ — у колі старших товаришів. Урівноважених і мудрих. Терпіння яких можна випробувувати. А як що не так, — поведувати, дверима грюкнути і блог написати.

Це, по-перше. А по-друге, підзрюю, що наші з вами герої просто не знають, як організувати передвиборну кампанію. Де взяти на неї гроші. Якщо звертатися безпосередньо до олігархів, — можна забруднити репутацію і доведеться пояснювати. Інша річ, якщо що будинову роботу виконують старші товариші. А вони самі залишаються в невіданні. (Малюкові не обов'язково знати, що смачні котлетки готують з убитих телят).

Намагаючись побудувати новий світ, чи знають вони, з чого починати будувати масову демократичну партію, на чолі якої можна йти у владу? Як працювати з людьми, як враховувати їхню думку, а не лише свою? Партійне будівництво, як і творення нової державної системи, — це рутинна й дуже нешвидка справа. Хочеться взяти в оренду армію бойових ветеранів, які пройшли крізь вогонь і воду, і скоріше кинути її на доті за свої ідеї? Так не буває, ніхто своїх армій не позичить.

Тільки те, що ти створив сам, працюватиме на твою стратегію, лише команда, яку ти зібрав. Інакше ти будеш горбатитися на чужу перемогу. Це — аксіома.

Можливо, все ще можна виправити там, у парламенті? Як обіцяв Мустафа? Коли молоді люстратори, антикорупціонери й реаніматори реформ зберуться разом, і самі, не спитавши дозволу «старших», створять критичну масу думки й волі, здатну відповісти на виклик часу. Самі!..

Це — майже нереально. Але інакше не можна. І цього дуже хочеться. Адже, врешті-решт, чим вони ризикують? Депутатськими мандатами? Своїм блискучим майбутнім у політиці? Виконанням власних чесних і чистих задумів? Та на все це потрібно плонутти, бо на кін поставлена доля нашої Батьківщини, існування нашої нації.

Молоді не мають права не лізти на рожен, оскільки лише так можна визначити, наскільки «довга» їхня воля, як далеко вона простягається. Вони не мають права не вірити у свою силу. Тому що за ними — правда.

Нехай не цієї миті, але на сто відсотків — історична.

Євген ЯКУНОВ

м. Київ

РАДА ДОЗВОЛИЛА ЗАОЧНЕ ЗАСУДЖЕННЯ І КОНФІСКАЦІЮ МАЙНА ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Верховна Рада ухвалила урядовий закон про внесення змін до Кримінального і Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки і корупційні злочини. За це рішення проголосували 253 народні депутати за мінімально необхідних 226. Депутати змогли ухвалити цей документ із четвертої спроби.

Як заявив під час розгляду законопроекту міністр юстиції України Павло Петренко, цей закон дасть можливість «закінчити десятки кримінальних справ проти колишніх високопосадовців... Януковича, Арбузова, «сім'я» так званої, за якими наразі арештовані активи на десятки мільярдів гривень, але вони не можуть бути стягнуті в бюджет, тому що необхідне рішення суду».

Зокрема, парламент вніс зміни в Кримінальний і Кримінальний процесуальний кодекси і дозволив заочне засудження та конфіскацію майна осіб, які перебувають у міжнародному розшуку за злочини проти України.

Низка українських високо-

посадовців, які втекли з країни після масових розстрілів протестувальників на Майдані у Києві, перебувають у міжнародному розшуку. Зокрема, це колишній президент України Віктор Янукович, экс-міністр внутрішніх справ Віталій Захарченко, колишній генпрокурор Віктор Пшонка.

Президент України Петро Порошенко заявив, що підпише Закон «Про очищення влади» (про люстрацію), хоча і не вважає його досконалим.

Під час робочої поїздки до Львова Президент України Петро Порошенко представив для львівської громади програму реформ «Стратегія реформ — 2020».

Виступаючи у Львівському національному університеті, Глава держави зазначив: «Я дуже уважно вивчив проект Закону «Про очищення влади» у тій редакції, в якій минулого тижня його ухвалила Верховна Рада. Він не є досконалим, є дуже проблемним. Значна частина людей без вини змушені змиритися і пройти інколи принизливу процедуру. Я не в захваті від цього, я бажав би кращого.

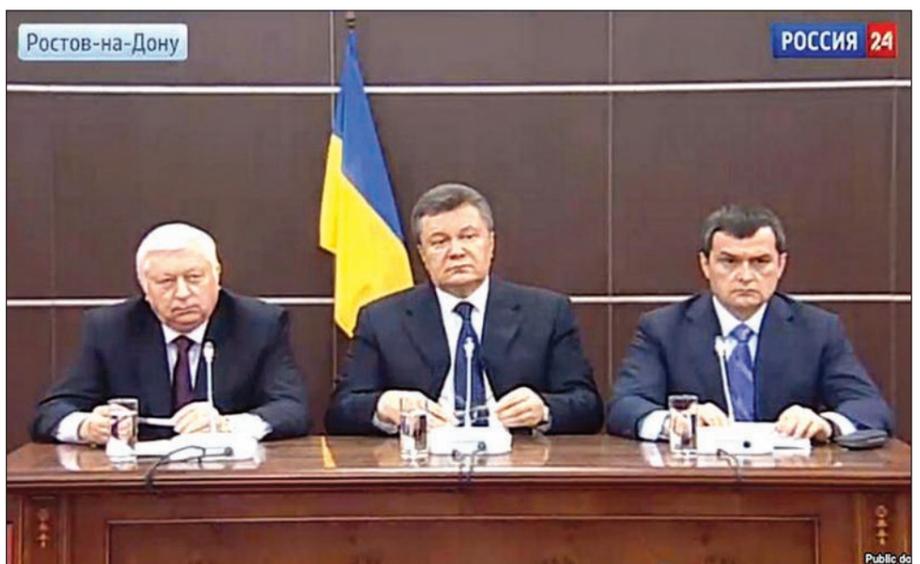
Але в цих умовах люстрації бути, і закон буде підписано».

За словами Петра Порошенка, він прийняв рішення підписати Закон про люстрацію через необхідність очищення всього державного апарату. «Впевнений, що позитивного в цьому законі все ж більше, і що Україна буде кращою», — заявив Президент. Він не виключив можливості, за наявності зауважень Венеціанської комісії та Конституційного суду, внесення змін до цього закону.

На переконання Глави держави, перевага Закону полягає в тому, що країна, на решті, звільниться від представництва у владі корупціонерів, а проведення люстрації буде введено у чітке правове поле. Таким чином, будуть скасовані самовільні люстраційні комітети.

«Нарешті, заведемо це питання у законодавче поле. Це було головним аргументом. Країна має очиститися, це має відбутися у чіткій, регламентованій законом процедурі», — підкреслив Петро Порошенко.

Президент зазначив, що Закон підіє ризику в питанні прозорості формування влади.

«Незабутні» наші... Прес-конференція В. Януковича, В. Пшонки і В. Захарченка в Росії у Ростові-на-Дону, 14 квітня 2014 року. Всі три особи перебувають у розшуку

Президент України Петро Порошенко виступає за скасування депутатської недоторканності і сподівається, що новообрана Верховна Рада ухвалить відповідне рішення. «Я мрію, щоб однією з перших ініціатив парламенту було скасування хоча б для наступної Верховної Ради депутатського імунітету. Думаю, ми переконаємось, що будемо вільну демократичну дер-

жаву», — сказав Президент під час спілкування з представниками ЗМІ у Львові. На думку Президента, депутатський імунітет не повинен перешкоджати розслідуванню справ, і після його скасування люди не йтимуть у парламент лише для того, щоб отримати захист.

Глава держави висловив сподівання, що, поки таке рішення не прийняте, новообраний склад Верховної Ради у випад-

ку доведення вини тих чи інших депутатів повинен «звільняти від імунітету будь-кого, незалежно від того, до якої політичної сили він належить».

«Я планую і мрію побудувати таку державу, щоб розкриття будь-яких злочинів не залежало від доручення прокуратури з боку Президента. І якщо є злочин, депутатський імунітет не має нікого рятувати чи захищати», — підкреслив Президент.

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Понад 80 років тому — у травні 1934-го за цього вірша було вперше заарештовано, а згодом знищено у сталінських таборах відомого російсько-українського поета Осипа Мандельштама...

вителя ССРСР. В таке время было создано смелое стихотворение, которое в итоге стоило жизни автору. Стихотворение было написано после того, как Осип Эмильевич стал очевидцем сильнейшего крымского голода. Авторства своего Осип Мандельштам не скрывал, и после ареста готовился к расстрелу...

У 1934 р. Мандельштам вперше арештували і відправили в Москву на заслання в Пермський край. У 1937 р. термін заслання закінчився, але поет у 1938 р. був арештований вдруге і відправлений в табір на Далекий Схід, де помер від тифу 27 грудня 1938 р. у пересильному таборі Владперпункт (Владивосток). Тіло Мандельштама до весни разом з іншими померлими лежало непохованим. Потім весь «зимовий штабель» був захоронений у братській могилі...

Осип Мандельштам після арешту в 1938 р. Фотографія НКВС

«МЫ ЖИВЕМ, ПОД СОБОЮ НЕ ЧУЯ СТРАНЫ»

Мы живем, под собою не чуя страны,
Наши речи за десять шагов не слышны,
А где хватит на полразговорца,
Там припомнят кремлевского горца.
Его толстые пальцы, как черви, жирны,
И слова, как пудовые гири, верны,
Тараканьи смеются усыца
И сияют его голенища.
А вокруг него сброд тонкошеих вождей,
Он играет услугами полулюдей.
Кто свистит, кто мяучит, кто хнычет,
Он один лишь бабачит и тычет,
Как подкову, дарит за указом указ:
Кому в пах, кому в лоб,
кому в бровь, кому в глаз.
Что ни казнь у него — то малина,
И широкая грудь осетина.

Осип Мандельштам. Ноябрь, 1933

Як зазначено в російській Вікіпедії (https://ru.wikipedia.org/wiki/В_1930_годах_в_стране_был_сильно_развит_культ_личности_Сталина). Многие советские писатели восхваляли пра-

Кримські житлово-експлуатаційні контори, судячи з їхніх інформаційних щитів, на цей час у першу чергу переймаються зовсім не ремонтом дахів, підготовкою до опалювального сезону та іншими насущними проблемами. Головним завданням для кримських комунальників зараз є боротьба з тероризмом, про який на Кримському півострові з полегшенням забули після бандитських «розборок» у 1990-х і згадали навесні 2014 року, коли Росія-матінка «врятувала» два з половиною мільйони кримчан від кількох десятків бумзвувів з «Правого сектора».

Незаангажованим людям стає зрозуміло, що певним особам вигідно тримати населення в постійному нервовому напруженні, нагнітати атмосферу страху, недовіри і ворожнечі, примушувати до «стукацтва» і ні на мить не випускати з пам'яті уявний «образ ворога», який щодня малюють кримчанам російські та місцеві проросійські ЗМІ, в результаті чого для місцевого населення буденними речами стають численні факти залякування, нападів, обшуків, арештів, зникнення людей тощо.

Точку відліку терору проти певних етнічних і соціальних груп населення Криму від початку анексії півострова визначити можуть лише історики. По суті, деякі речі, які можна кваліфікувати як терористичні акти, почалися в регіоні задовго до подій на київському Майдані. Так, 1 грудня 2012 року вранці невідомі скоїли напад на охоронця території будмайданчика соборної мечеті в Сімферополі, закидавши пляшками з запальною сумішшю побутовий вагончик. Майже рівно за рік і фактично о тій же порі, вранці 3 грудня 2013 року невідомі зловмисники підпалили недобудований дерев'яний храм УПЦ Київського патріархату в Євпаторії; біля обпаленої церкви було знайдено пляшку з запальною сумішшю. За місяць до підпалу церкви в Євпаторії, з різницею в один день, було підпалено мечеті в місті Саки та у Красногвардійському районі. Напади на культові споруди продовжилися після анексії Криму: 13 червня 2014 року вранці невідомі закидали коктейлями Молотова мечеті Чухурчаджамі в мікрорайоні Лугове на околиці Сімферополя, намалювавши поруч на паркані свастику та дату підпалу. Окрім релігійних споруд,

підпали зазнавали будівлі громадських і політичних організацій і медіакомпаній. 20 лютого 2014 року в Сімферополі вночі намагалися підпалити офіс громадського об'єднання «Євромайдан-Крим» за допомогою солярки, якою було облите ролети на дверях. За п'ять днів після цієї події невідомі за допомогою коктейлів Молотова намагалися спалити будівлю, де розташовувалася Чорноморська телерадіокомпанія, редакція якої після анексії півострова була змушена переміститися на материк через свою проукраїнську позицію.

В той час, коли ніхто навіть не думав шукати винних у підпалах мечетей, храмів українських церков, приміщень громадських організацій і засобів масової інформації, всі сили було кинуто на те, щоб знайти винних у підпалі офісів організації «Русская община Крыма» та партії «Русское единство» в Сімферополі 14 квітня. Цікаво, що вказані будівлі намагалися пошкодити тим же чином, що й офіс кримських «євромайданівців», — підпалити облиті бензином входні двері. Як бачимо, почерк палів у всіх випадках ідентичний, лише часом має незначні відмінності.

Винних в останньому підпалі шукати довго не довелося. 30 травня ФСБ Росії оприлюднила пафосну заяву про те, що в Криму затримано чотирьох людей, які планували теракти на території Криму: «Головною метою злочинної діяльності групи було скоєння диверсійно-терористичних актів у містах Сімферополь, Ялта і Севастополь, а в подальшому — знищення низки об'єктів життєдіяльності, залізничних мостів, ліній електропередач». Також затримані «мали намір привести в дію саморобні вибухові пристрої в ніч з 8 на 9 травня 2014 року біля меморіалу Вічного вогню та пам'ятника Леніну в Сімферополі, планували підпалити офісів організації «Русская община Крыма» та представництва партії «Единая Россия» в Сімферополі 14 та 18 квітня». Під час обшуків у місцях проживання підозрюваних спецслужби «несподівано виявили» вибухові речовини, вогнепальну зброю, боеприпаси, канистри з запальною сумішшю, будівельні каски (подібні до тих, якими під час сутічок із силовиками захищалися учасники Майдану), респиратори, протигази, балони з фар-

«ПРАВОСУДДЯ» «ВДАРИМО ТЕРОРОМ»

бою та націоналістичну атрибутику.

На роль «терористів-бандерівців» було призначено мешканців Сімферополя — Олега Сенцова, Геннадія Афанасьева, Олексія Чирнія та Олександра Кольченка. Їх затримали протягом травня за звинуваченням у терористичній діяльності від імені української громадсько-політичної організації «Правий сектор» — саме з нею, вочевидь, у першу чергу російські силовики пов'язують використання коктейлів Молотова. І саме її назва стала виразником усього «бандерівського» для кримчан, які, згадавши «потяг дружби» УНА-УНСО до Севастополя на початку 1990-х, взимку 2014 року з острахом чекали на жакливі «Правий сектор», який, бувши презентованим на київському Майдані кількома десятками осіб, будітим мав аж на сорока автобусах приїхати до Криму, щоб «вирізати все російськомовне населення». Принаймні таким сценарієм мешканців півострова лякали російські та місцеві засоби масової інформації. Так, 21 березня, вже після проведення кримського «референдуму», заступник голови російського МЗС Григорій Карасін заявив, що населення Криму досі знає тиску та погроз з боку бойовиків «Правого сектора». Щоправда, цей «терор» полягав лиш у тому, що кримчанам про «жахливі злочини» цієї організації мало не цілодобово розповідало російське та місцеве телебачення.

Тим часом секретаріат «Правого сектора» прилюдно спростував факт перебування всіх чотирьох звинувачуваних у лавах організації. Здавалося б, що спільного з українським правим рухом могли мати кінорежисер, фотограф, історик і студентський активіст? Останній — Олександр Кольченко — мав стійку антифашистську позицію, яка передбачала відразу навіть до мирних національно-патріотичних організацій, і неодноразово був травмований у бійках з кримськими праворадикалами. Проте фактично всі четверо політв'язнів

об'єднані одним чинником — участю в протестах проти анексії півострова. Власне, за це чоловікам, яким постійно продовжують термін досудового утримання під вартою в Москві, загрожує або двадцять років за ґратами, або довічне ув'язнення.

Подив і обурення у справі кримських політв'язнів викликає й те, що їх ув'язнили й засудили як громадян Російської Федерації — при тому, що вони не виходили з громадянства України. Щодо них було застосовано принцип «автоматичного громадянства», коли всіх кримчан, які постійно проживали на півострові станом на 18 березня 2014 року, російська влада автоматично визнала громадянами РФ, давши їм пару тижнів на відмову від прийняття російського громадянства та відкрити на цілий півострів тільки три пункти для приймання відповідних заяв. Перебуваючи у слідчих ізоляторах, кримські бранці, ясна річ, не могли за всіма правилами ані прийняти те чи інше громадянство, ані вийти з

мадянство та залишитись у Криму, або відбувати покарання в Україні. За оцінками експертів, російське та українське кримінальне законодавство дуже схожі, а в багатьох випадках у Росії злочинці ризикують отримати навіть більші терміни, ніж в Україні.

Примусове позбавлення волі та катування затриманих стало новою реальністю Криму під час його анексії. Український режисер Олег Сенцов, який зараз перебуває в московському СІЗО, обурений тим, що досі не знайдені і не покарані ті, хто бив і катував його, коли він перебував у Сімферополі під арештом. Своє обурення Сенцов висловив російському судді під час засідання московського суду 29 вересня щодо продовження йому терміну утримання під вартою.

9 березня, на 200-ту річницю від дня народження Шевченка, в Сімферополі на залізничному вокзалі було затримано Андрія Щекуну — голову громадської організації «Кримський центр ділового та культурного спів-

робітництва «Український Дім», одного з координаторів руху «Євромайдан-Крим», голову Всеукраїнської організації української ради. Того дня було заплановано мітинг у сімферопольському парку імені Шевченка на честь дня народження Кобзаря, а також проти приєднання Криму до Росії та проти проведення референдуму 16 березня. Разом з Андрієм Щекуну був викрадений ще один активіст української громади Криму Анатолій Ковальський, синові якого невідомі зловмисники обстріляли авто у грудні 2013 року. До жодного відділку міліції активісти «не доїхали»; у ВР Криму спочатку «знайшли» їх в офісі організації «Русское единство», а потім «загубили». 20 березня стало відомо про звільнення кримськими сепаратистами вісьмох заручників, серед яких були Щекун і Ковальський. «Витягли з руки дві кулі — «самооборонівці» стріляли у мене з «травмата». Били, катували, електрику підключали, лупили по спині. Випитували, чи пов'язаний з «Правим сектором», хто фінансує, хто керує... Стріляли у руки і ноги з пневматичної зброї. Не давали їсти, інколи й пити. Одному з хлопців вухо відрізали, а він взагалі ні до чого не причетний, хоч і прийняв його за «Правий сектор», прострелили йому обидві ноги», — розповідав згодом Андрій Щекун. «Тримали в обласному військкоматі, в підземеллі, де сауна. Води не було абсолютно, умови односторонньо скотські. Сидіти було ніде, лежали прямо на підлозі, пилюка, бруд. Всі 10 днів ми сиділи із зав'язаними очима. Щодня був страх втратити життя — погрожували розстріляти, брязкали автоматами», — поділився спогадами Анатолій Ковальський.

Наприкінці травня у Криму протягом тижня зникли четверо активістів — Тимур Шаймарданов, Леонід Корж, Сейран Зінедінов і Василь Черниш. Про їхню долю досі нічого не відомо. Тимур Шаймарданов вів активну громадську діяльність і брав участь в акціях проти оку-

паци Криму; він почав активну діяльність у той час, коли українські військові частини блокували «зелені чоловічки» та проросійські активісти. Тоді Тимур зібрав цілий гурт однодумців, який чергував, у тому числі і вночі, біля КПП військових частин; зокрема, він з однодумцями чергував у Сімферополі, біля штабу берегової оборони ВМС України, що піддавався штурмам. Також гурт Шаймарданова захищав проукраїнських активістів і журналістів, на яких постійно нападали «казачки» та «самооборона Аксьонова», а також учасників акцій руху «Жінки за мир», брали участь у мітингах біля пам'ятника Шевченкові проти референдуму та анексії Криму.

15 березня в полі біля села Земляничне Білогірського району знайшли тіло зниклого безвісти Рішата Аметова, якого 3 березня біля захопленого кримського парламенту затримали «самооборонівці», вивізи його в невідомому напрямку. Труп Аметова було знайдено зі слідами тортур, з обмотаною скот-

чем головою та з кайданками на ногах. Експертиза встановила, що причиною смерті Аметова стало ножове поранення в око. Кримська «поліція» та «влада» самоусунулися від розслідування цього злочину. 27 вересня ввечері в мікрорайоні Сари-Су міста Білогірськ невідомі викрали двох молодих місцевих мешканців — 23-річного Джевлета Іслямова та 18-річного Ісляма Джеппарова. Як розповідають очевидці, невідомі вискочили з мікроавтобуса Volkswagen Transporter, скрутили молодих людей, затягли їх до машини, після чого поїхали в невідомому напрямку. Викрадені молодіки доводяться сином і племінником кримськотатарському активістові Абдурашитові Джеппарову. Про долю зниклих безвісти чоловіків досі нічого невідомо. Масові обшуки в будинках співвітчизників, мечетях і медресе кримські татари називають ланками одного ланцюга: «Наша провина в тому, що ми — кримські татари, мусульмани. Нас хочуть залякати, загнати в кут».

З кримською «самообороною» неодноразово доводилося мати справу місцевим журналістам. 19 травня під час проведення жалобних заходів до 70-ї річниці депортації кримськотатарського народу в центрі Сімферополя «самооборонівці» затримали відомого в Україні журналіста Османа Пашаєва та його оператора Дженгіза Кізгіна, громадянина Туреччини; також затримали ще п'ятьох журналістів і одного перекладача, що заступилися за них. «Ми чотири години простояли обличчями до стіни. Знущалися здебільшого морально, але й біли по ногах», — розповів журналіст, додавши, що «самооборонівці» вкрали в нього близько 70 тисяч гривень.

2 червня в Сімферополі «самооборонівці» затримали працівників «Центру журналістських розслідувань», редактора і журналіста Сергія Мокрушина та режисера Владлена Мельникова.

(Продовження на 5-й стор.)

У своєму штабі «самооборонівці» були закутих у кайданки журналістів, доки не приїхала поліція. Сергія Мокрушина відвезли до лікарні з підозрою на перелам ребер і забої внутрішніх органів; за словами журналіста, його били в область нирок і печінки, а Владлена Мельникова вдарили головою об скло.

Фізичного насильства в Криму також зазнають українці та кримські татари, які публічно спілкуються між собою мовами своїх народів. Так, ще 22 лютого стало відомо, що в Євпаторії на жалобному заході зі вшанування загиблих на київському Майдані невідомі напали на місцевого священика УПЦ КП о. Ярослава Гончара. Захід відбувся не на центральній площі, де спочатку планувався мітинг, а на вулиці Дуванова, біля театру. Четверо дітей і дві жінки, що були неподалік в автівок, не постраждали. Увагу трьох «тітушок» відволік на себе о. Ярослав, якого вдарили в голову. Як свідчать очевидці й сам потерпілий, вочевидь, агресію нападників спровокувало звучання української мови.

церкви Київського патріархату. Силоміць відібрано церкви в Севастополі та селі Перевальному Сімферопольського району, після «профілактичних бесід» співробітників ФСБ з парафіянами було закрито парафії УПЦ КП в Красноперекопську та Керчі; йде «війна» за церкву у селі Мраморному під Сімферополем. У Севастополі частину речей з церкви, що розташовувалася на території військової частини, викрали невідомі, але більшу частину вдалося вивести до Сімферополя: «Все з вікон було викинуто на вулицю, там валялися великі купи «сміття»: українського одягу, символики. У церкві викрутили дорогі двері, у кухні зняли раковину та крани. Вкрали гарну ікону. Священик потрапив до лікарні після цього», — розповів архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент. Священики з Криму виїжджають, є погрози їхнім родинам; у той же час ані поліція, ані органи місцевого самоврядування не реагують на скарги, розповідає владика. За його словами, у школах б'ють і тероризують

братися. Парафіяни обурюються через таке ставлення і розташувалися в транспорті, проте їхати відмовилися. Тоді, за свідченнями очевидців, «казаків» з нагаями та битами стали трощити їхні авта. Коли ж настоятель, протоієрей Іван Каткьоло, прибув до храму, погромники з лайкою напали на нього, заблокували і розбили його автомобіль. На захист свого пастиря виступили парафіяни, які також постраждали від побиття нападниками. Зокрема, побої отримали донька отця Івана, хвора на церебральний параліч, і вагітна парафіянка. Отець Іван почав сваритися з представниками «казаків», обурюючи їхньою поведінкою, попередивши, що зараз сюди придуть одновірці. Проте опоненти сприйняли це повідомлення як загрозу і одразу звернулися по допомогу до «самооборони Криму». За деякий час до храму прибули представники вказаного парамілітарного формування, озброєні автоматами. За їхніми словами, вони прибули сюди, щоб «не допустити провокацій з боку активістів

резні. Батькам учнів погрожують проблемами, коли вони пишуть заяви на українськомовну освіту, та примушують переводити дітей до російськомовних класів. Контролюється діяльність громадян у соціальних мережах та їхній доступ до українських сайтів. Так, напередодні Дня Незалежності України в Криму, починаючи з 22 серпня, ФСБ проводила «профілактичні бесіди» з проукраїнськими активістами, які публікували або поширювали пости з нагоди Дня Незалежності. До людей приходили додому без будь-яких документів, повісток, попереджень, і забирали їх до територіальних відділків, де звинувачували в стандартному наборі дій — участь у «Правому секторі», фашизм, порушення територіальної цілісності Росії, підтримка єдності України і т.д. Після цього вилучалася оргтехніка, видавалася підписка про заборону в'їзду на кілька днів. День Незалежності України в окупованому Криму цього року перетворився на сафари на українських патріотів. Місто патрулювалося ве-

ляють, що їм не дозволяли підійти до погруддя, мало не хапали за руки; дали тільки швидко покласти квіти. «Парк Шевченка оточений. Центральну площу Сімферополя обнесено парканом. Їм страшно! Їм дуже страшно! Страшніше, ніж нам. Це ж треба — чи то «замінувати», чи то «допустити витік газу» в парку Шевченка. Хоча, за такої кількості поліціантів, «витік газу» в них неминучий. Невже вони розраховували нас зупинити таким чином? І МНС, і швидка, і служба газу — і все проти кількох десятків людей, що зберегли гордість, любов до своєї Батьківщини — України». Як стало відомо згодом, у кушах у парку Шевченка був помічений водомет. Вочевидь, поліціанти готували до силового розгону демонстрації. Також активісти, котрі поклали квіти до пам'ятника Петрові Григоренкові, повідомили, що букети пролежали рівно доти, доки вони не залишили площу біля Дому кіно, на якій стоїть пам'ятник; шойно люди залишили місце вшанування генерала-дисидента, квіти миттєво прибрали.

інструментом розправи та боротьби з усіма незгодними з окупаційним режимом.

Зараз у Криму дійсно може бути страшно висловлювати свою позицію, оскільки оточуючі можуть змушувати або мовчати, або виїжджати. На півострові розгорнуто справжнє поховання на «вільному» — не лише на українських патріотів, а й на тих, хто просто не згоден зі станом речей.

Люди, яких викликали до «відділу боротьби з екстремізмом», розповідають, що їм ставили запитання, чому вони лайкнули ту чи іншу світлинку або новину. Окрім стандартних запитань а-ля, «чи маєте ви стосунок до «Правого сектора» / ВО «Свобода» / партії «Удар» і «чи знайомі ви з тим чи іншим політичним / громадським діячем», лунають вже відверто провокаційні речі на кшталт: «А ви православний? Охрещений? А може, таки католик?». Ма-буть, вже навіть католики є ворогами лише через те, що вони «не такі».

Апогеем стало розклеювання у Криму листівок, на яких мешканців міст закликають повідомляти за певним телефоном у місцеве відділення ФСБ місця проживання українців і кримських татар, які брали участь у київському чи місцевому Євромайдані, або просто мають чітку проукраїнську позицію.

Отже, є всі підстави стверджувати, що кримська «влада» за допомогою суто терористичних методів веде боротьбу проти людей «неправильних» національностей, соціально-політичних і релігійних поглядів, приписуючи їм фальшиві звинувачення в екстремізмі. І візити представників кримської прокуратури до бібліотек і установ регіону, що почастили останнім часом, наводять на думку, що найближчим часом слід чекати на наростання хвилі репресій проти іншомовців.

Василь ПОРОХ
останні рядки цього матеріалу, в медіапросторі з'явилися тривожні звістки про зникнення молодих кримських татар: крім того, що 27 вересня в передмісті Білогірська невідомі викрали автомобілем Ісляма Джеппарова та Джевдета Іслямова, 3 жовтня по дорозі з Красногвардійська до Сімферополя зник 23-річний Ескендер Апесямов, а 6 жовтня в покинутому санаторії під Євпаторією знайшли повішеном Едема Асанова, який зник у місті 29 вересня...

ПО-КРИМСЬКИ: ПО ЕКСТРЕМІСТАХ»...

Наприкінці березня невідомі побили 14-річного кримського татарина, мешканця сімферопольського мікрорайону Ак-Мечеть за те, що він розмовляв рідною мовою по телефону. За словами матері хлопця, двоє невідомих спочатку запитали його, хто він за національністю, після чого стали ображати: «Вони казали, що Крим — це Росія, що Крим не для кримських татар, усіх звідси треба гнати. Коли ж мій син сказав, щоб вони добірливо висловили, вони повалили його і побили».

У квітні, на Великдень, 16-річного українця Марка Іванюка забили насмерть, коли він повертався вночі з товаришем з дискотеки. За словами приятеля вбитого, їх побили «мільйонери», що трапилися їм на шляху. Загиблий хлопець приїхав до Криму з міста Березне, що на Рівненщині, і навчався на зварювальника в Чорноморському районі. Мати Марка припускала, що хлопця, який розмовляв українською завжди і всюди (російської мови він як слід не знав), забили кримські «правоохоронці».

Під час анексії Криму до групи ризику потрапили священики та віряни українських церков у Криму.

15 березня в Севастополі невідомі озброєні люди безпосередньо з храму викрали і вивезли в невідомому напрямку отця Миколу Квичу, головного військового капелана УГКЦ у Криму. «Били по голові, лялися, говорили зі мною не як зі священиком і не як із нормальною людиною. Мене тримали з 13-ї до 21-ї години. Змусили говорити з ними російською, сказавши: «Ета ваша мова здесь звучать больше не будет». Шойно отця Миколу звільнили, він поспішив залишити Крим. Після цього інциденту всі кримські священики УГКЦ, які впродовж березня не раз отримували усні та письмові погрози з вимогами залишити Крим, були змушені виїхати з півострова; згодом один з них повернувся на дотеперішнє місце служіння.

Досі в Криму існує пряма загроза ліквідації єпархії Української православної

дітей, що навчаються в українських класах: «Вся школа грає у війну з українським класом, бо до українського класу ходять «бандерівці» та «фашисти», а фашистів треба бити. А враховуючи, що це меншкласники, можете собі уявити: учні старших класів починають бити, тероризувати малюків. У школах культивується переслідування за те, що ти не росіянин».

6 липня близько 30 чоловік кримської «самооборони», «казаків» і «поліції» провели «антитерористичний мітинг» під кафедральним собором УПЦ КП у Сімферополі, принісши плакат з написом «Київський патріархат = нацизм». Вхід до храму перед початком пікети було зачинено зсередини, щоб уникнути свавільних дій. За два тижні невідомі дощенту спалили дачний будинок владика Климента в селі Мраморному Сімферопольського району: залишився тільки залізний дах. Поруч із цим будинком розташований храм на честь Преображення Господнього, і те, що сталося, владика сприйняв як попередження про те, що наступним підпалити можуть сам храм.

Вранці 1 червня парафіяни храму Покрови Пресвятої Богородиці Української православної церкви Київського патріархату, розташованого біля військової частини в селі Перевальному під Сімферополем, піддалися нападкові з боку представників так званих «козачих» формувань. О 8 годині ранку до храму, виламавши двері, з криками «Розкольників, сатаністів, фашистів!» вдерлася група озброєних осіб кримінальної зовнішності у формі російських «казаків». Вони потрошили внутрішню обштування храму; під час погрому були знищені православні реліквії, що перебували в храмі. Нападники, що зайняли сплюндрований храм, висловили намір передати його Московському патріархату. Як розповіли свідки, парафіяни перед тим мали намір зайти до храму на недільну службу, проте чоловіки в козачій формі перегородили їм шлях, заявивши вірянам, що не пускають людей до церкви, і вимагаючи за-

«Правого сектора». Також тут перебували кілька літніх людей з плакатами, що протестують проти присутності парафіян УПЦ КП. Пізніше панотєць зателефонував до поліції. Також на місце інциденту були запрошені представники ЗМІ, проте знямати події люди в камуфляжі забороняли, погрожуючи журналістам. На всі звернення до російської поліції в Криму спочатку не було жодної відповіді. Лише за три години прибули поліцейські, які, однак, відмовилися об'єктивно розслідувати цей злочин, ставши на бік нападників. Як бандити-«казаків», так і поліцейські пояснювали свої дії тим, що «Київський патріархат веде антиросійську діяльність, і йому не місце у російському Криму». Напередодні (у суботу ввечері) до отця Івана Каткьоло додому приїздив священик Московського патріархату, протоієрей Дмитрій, і вимагав добровільно «звільнити» храм, заявивши: «Це твої останні дні в Криму». Ще в березні з'явилися повідомлення про те, що деякі мешканці Перевального підписали листа, адресованого в тому числі голові РПЦ патріарху Кирилу, в якому настоятеля храму звинуватили в «провокаційних діях». Згідно з текстом листа, він закликав військовослужбовців розташованої поруч бригади морської піхоти «виганяти москалів».

Після цих подій з 15 священиків Української православної церкви Київського патріархату в Криму лишилося дев'ятеро. Решта були змушені покинути півострів через небезпеку для життя у разі їхнього подальшого перебування. До тих священиків, що не поїхали, постійно навідується співробітники ФСБ Росії та намагаються примусити їх до співпраці. Розвідувальні органи Російської Федерації особливо цікавлять питання діяльності архієрея, коло контактів і можливі маршрути пересування.

Україномовну царину освіти та інформаційний простір у Криму практично знищено. Мовлення українського телебачення і радіо в Криму було припинено ще в бе-

ликою кількості силовиків. Посилений патруль виставляли в парку імені Шевченка. Центральну площу Леніна перекрили металевими парканами; подібним чином її відгороджували від людей у день вшанування пам'яті жертв депортації, 18 травня. Близько 10-ї години за місцевим часом у поліцію надійшло повідомлення про начебто замінування парку. Одразу ж після цього на місце прибули кілька десятків поліціантів, котрі перекирили шляхи до парку; всіх бажаючих потрапити на його територію правоохоронці не пустили. Експерти, за словами представників поліції, знайшли біля пам'ятника пакет із коробкою, однак усередині вибухівки виявлено не було. Таким чином повідомлення про замінування виявилось хибним. Пам'ятник Шевченкові правоохоронці з самого ранку оточили кільцем. Активісти, котрі брали участь у покладанні квітів, повідом-

«ВОНИ ЗНАЮТЬ, ЩО ЗАЛИШАТЬСЯ БЕЗКАРНИМИ...»

Кримських татар намагаються залякати і перетворити на полонених на півострові, заявила дружина національного лідера кримських татар Мустафи Джемілева Сафінар на похороні Едема Асанова, знайденого мертвим у Євпаторії 6 жовтня.

«Тут немає жодних безкарних гри. Вони знають, що залишаться безкарними, і творитимуть, що хочуть. Ми — бранці на цьому півострові, з нами чинять, як із полоненими. Ніхто жодної відповідальності не несе, і ніколи не знайдуть винних», — сказала вона, коментуючи загибель Едема Асанова і ситуацію кримських татар. Сафінар Джемілева заявила, що не вірить у самогубство хлопця, про яке йдеться в передсмертній записці.

Як повідомила сайту «Крим.Реаліті» близька знайома матері загиблого Сіяр Ісмаїлова, у передсмертній записці, знайденій 6 жовтня поруч з тілом Едема Асанова в покинутому кримському санаторії, хлопець нібито попросив у його смерті нікого не звинувачувати.

* * *
Голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров заявив, що репресії проти кримських татар Криму набирають обертів. При цьому окупаційна «влада» готова стверджувати про ненасильницький характер смерті пропалою, а потім знайденого повішеним в Євпаторії Едема Асанова.

Про це, коментуючи смерть 25-річного Едема Асанова, голова Меджлісу повідомив на своїй сторінці у Фейсбуці. «Такі звички режимів, що роблять ставку на терор і страх у суспільстві», — написав Рефат Чубаров. За його словами, «репресії щодо кримських

Едем Асанов

татар, які набирали обертів з перших тижнів окупації Криму, відразу після так званих «виборів», що відбулися 14 вересня 2014 року, різко перейшли у більш жорстоку фазу: почалися відкриті насильницькі викрадення кримських татар та їхні зникнення, напади і захоплення будинку Меджлісу кримськотатарського народу, масові обшуки будинків активістів національного руху, членів Меджлісу кримськотатарського народу, глав регіональних меджлісів, мечетей і медресе...».

На думку глави Меджлісу, обставини всіх викрадень явно вказують на причетність до їхнього здійснення професійно підготовлених людей. «Ними можуть бути або співробітники федеральних силових структур, або покидьки з так званої «кримської самооборони». Але у будь-якому разі, у тих та інших одні господарі...».

ЯК НАРОДЖУЄТЬСЯ УКРАЇНЬСЬКА ПОЛІТИЧНА НАЦІЯ (ПАТРІОТИЧНЕ ПРОЗРІННЯ РОСІЙСЬКОМОВНОЇ КИЯНКИ)

Я вже неодноразово писав про поки що маловідому, але фактично вже всеукраїнську організацію з поетичною назвою РУН. Це розшифровується так: «Русско-говорящие украинские националисты».

Як на мене, у цієї організації велике майбутнє, адже людей, які розмовляють російською, але люблять Україну не менш трепетно, ніж їхні україномовні земляки, з кожним роком стає все більше і більше. Можна тільки пошкодувати, що до створення такої організації ніхто не думався років двадцять тому. Певен, що якби вона існувала з 2004 року, то ми не втратили б Крим, і війни на Донбасі не було б. Звичайно, прискіпливі мовні аналітики виявляють певні ознаки стурбованості з приводу того, що завдяки РУН російська мова, як засіб спілкування українських патріотів, може набути ще більшої легітимізації в Україні. Вже й так нею спілкується більшість бійців добровільних батальйонів, які воюють у зоні АТО. І

все ж я переконаний, що позитиву в існуванні РУНу набагато більше, аніж негативу. Небаченими темпами формується українська політична нація. Коли ворог на порозі рідного дому, це вкрай важливо! І цей процес яскраво відображено у листі молодої киянки, з якою познайомився на Майдані. Ім'я молодої волонтерки — Іоланта Бочкарьова, вона — росіянка за походженням. Але в буремні дні всенародного спротиву олігархічному режиму Януковича вона стала стовідсотковою україною! Та й лист цей, написаний ще навесні гарною українською мовою, є неабияким підтвердженням уже доконаного факту. Лист Іоланти настільки поетичний, що його можна вважати... повноцінним оповіданням. Тож будемо вважати, що в «Кримській світлиці» сьогодні відбувся письменницький дебют молодої киянки, волонтерки Майдану Іоланти Бочкарьової.

Сергій ЛАЩЕНКО

Якось мені довелося півночі з одним бандерівцем розмовляти. Бандерівцем не за віком — йому лише 40 років, і він, звісно, не воював. Але за поглядами — стовідсотковий! Він — справжній: народився там, де потрібно, і в тій родині, що потрібно. Тому й ідеологічні погляди у Тараса відповідні. Ми сиділи і спілкувались в кабінеті якогось держчиновника з КМДА на Хрещатику. Це був гарний, затишний кабінет з шкрявними меблями, новою оргтехнікою, але тоді поряд з цими дорогими кабінетними речами були й речі... дещо несподівані. Військові каски, бити, камуфляжний одяг, берці, шити, спальники... У той час свідомість сприймала це як належне. Адже у тій ситуації, що відбувалася на Майдані, така суміш була органічною. Дивувало, що суміш цих невідповідних одне до одного речей не викликала в мене емоційного дисонансу. Було так, як було, і свідомість, не бажаючи перенапружувати

тися через зайві емоції, підкорялася реаліям сьогодення, що були вже незмінні.

Про Тараса і його біографію можна написати багато. Але про це іншим разом... А поки зосереджуся на головному. Після кількох годин спілкування розмова зайшла про наших друзів.

Я сказала йому, що маю друга, з яким дружимо ми вже 20 років. І живе він у Криму, при цьому каже, що не любив Україну ніколи. Зараз його нелюбов ніби виростає з маленької дівчинки (яка казала Україні: ти мені не рідна, і мова твоя теж) у велику, що каже тепер: «Моя рідна матір (Росія) таке ж стерво, як і ти (Україна), але вона мені рідна, тому я хочу до неї». Мій приятель не любив української мови і виховав свого сина українофобом. Зараз цей чоловік радіє відділенню Криму.

...Тарас деякий час дивився на мене мовчки. Потім запитав: «Ти називаєш людину, яка не любить твою країну і твою мову, другом? Може, він не друг?». Я промовчала. У цій паузі, як у німому кіно, безшумно падали товсті надійні стіни моїх відносин з людьми. Мені здавалося, що сам час був гарантом вічності цих уз, дружби, спорідненості. П'ятнадцять років, двадцять, тридцять... І ось в певний історичний момент пролунало лише одне сакраментальне запитання: «А може, він не друг?». «Можливо», — відповіла я.

Розмірковую про це «можливо». Чи може мій друг ненавидіти те, що люблю я? Так, може. Але що саме? Це ж не гастрономічні уподо-

бання, не кіно, не форми відпочинку, і навіть не окремі люди — це наша країна. Країна НАША, тому що ми разом маємо спільне громадянство, але це, напевно, все, що нас об'єднувало тоді. Тепер уже він не зі мною, і я не з ним. Чи можемо ми — я і той кримчанин — називатися друзями тепер?

Бандерівець з Галичини зараз мені ближчий за людину, яку знаю понад 20 років. Мене з моїм другом зв'язує особисте минуле, а з галичанином, якого я знаю декілька тижнів, — надособисте майбутнє. Але це надособисте прагнення повільно переростає в особисту образ до того, хто своїми словами і діями насміхається над тим, до чого я прагну. Так, я відчуваю у цьому цинізмі зазіхання на моє майбутнє!

Зараз я відчуваю важкість від тих повалених стін... Ніби я є тою площиною, на якій лежить купа каміння, яке нещодавно було міцним символом моїх стосунків. Тепер моє внутрішнє місто нагадує ті міста, що зазнали бомбардування з повітря. Половина будинків у руїнах. Зруйновано багато красивих і, як вважалося, міцних споруд. На диво, багато сирєнких непоказних будиночків лишилися неушкодженими. Так, в них зараз світиться невідбавливий вогник, але такий дорогий і теплий. Думаю про таке. Можна багато років будувати великий замок, витратити багато матеріалів і сил на оздоблення і відчувати потім самотність в його нескінченних холодних кімнатах. А можна поставити за декілька тижнів хату під

стріхою, мати там просту піч і одну простору кімнату, але відчувати тепло і затишок. Так і з людьми.

День, коли війська Росії зайшли на територію Криму, став моїм прощанням із Батьківщиною. Ось так моя Росія перестала бути моєю... Зате Україна стала справжньою, реальною Батьківщиною. Батьківщиною, за яку мені не соромно.

Часом думаю — невже це міг зробити один лише Путін? Як могла одна людина знищити в мені всі теплі почуття, пов'язані зі словом «Росія»? Переживання померли, лишається тільки країна рожевого кольору на великій карті світу. Лишається тільки слово, тільки економічний партнер, тільки загарбник... Але це не під силу зробити тільки одній божевільній людині. Це роблять російські депутати, військові, прості люди, навіть мої колишні друзі, родичі, знайомі — усі українофоби. Усі ті, хто мовчить і погоджується. Їхне мовчання ніби укорінює, узаконює безумство російського лідера. Росія тяжко хвора... Від усвідомлення цього раніше було сумно, тепер уже страшно.

Я готова розірвати стосунки з тими, хто зневажає Україну, її народ і мову. Можливо, разом із загальною люстрацією необхідно провести внутрішню. Саме так — внутрішню перебудову. У кожного вона може відбутися по-своєму. Тарас розповів, як воно відбулося у нього:

«Ми стояли на барикадах. Це було перемир'я. І люди почали у цей час масово приходити. Я був у масці і весь у тому чорному диму із шин.

Коли обернувся, щоб спуститися вниз, побачив хлопчика років 6-7, який тримав свого тата за руку. Вони удвох стояли біля барикад. Я подумав: навіщо цей чоловік привів сюди свою малу дитину? Стояв і думав про це, аж доки хлопчик не простягнув до мене руки і не сказав: «Візьміть мене догори, я хочу подивитись». Я подивився на його батька. Той кивнув і сказав сину: «Йди до героя...». Слово «герой» пролунало для мене так дивно, що я деякий час навіть розмірковував: чи це про мене було сказано? Потім я нахилився, узяв хлопця собі на руки і так тримав. Він посміхався, дивлячись у бік озброєних беркутівців, і довго махав їм малесеньким синьо-жовтим прапорцем. Мені було страшно в цей момент, але дитина не бачила тієї кривавої бійні, що сталася, тому в її очах не було страху. Безстрашність хлопчика збільшувала мій особистий страх за цю чужу дитину, і я розумів, що боюся тепер за всіх дітей в Україні. Не повіриш, я тримав цю дитинку, як свою рідну, і, напевно, в той час ріднішої людині для мене не було в усьому світі! Відчуття було таке, що я тримаю на руках наше майбутнє».

У той момент Тарас відчув відповідальність за всю країну. Я відчувала щось подібне, коли мені довелося робити свій вибір. І я зробила його без вагань; мені по дорозі саме з такими людьми, як Тарас і його побратими. І у них, і у мене одна Батьківщина — Україна...

Іоланта БОЧКАРЬОВА

На недавньому «круглому столі» в «Українформі» на тему: «Як вберегти Росію від «залізної завіси»: роль і значення російської інтелігенції» українські і російські експерти, публіцисти, телеведучі розмірковували про те, чи може Росія уникнути ізоляції, і чи можлива хоч колись наша російсько-українська дружба...

Достоевський, предки якого були родом з України, придумав тезу про всевітню співчутливість російського народу. Але зараз, коли йде війна, коли Україна воює із зрозумілою якою агресорами (і ці агресори дивляться телевизор і радіють, що «Кримнаш»), у цей час українська інтелігенція розмірковує про те, як би росіянам не було погано, як би Росію не захопив Китай. Ця дискусія фактично підтверджує тезу про всевітню співчутливість українського народу й української інтелігенції. Я думаю, що дійсно в Росії зараз відбувається гуманітарна катастрофа, яка абсолютною халва сама тому, що вона веде до найстрашнішого, що може бути. А найстрашніше — це зникнення людяності у людей. Тобто якщо ми уявляємо, що людина створена за образом і подобою Божого, то от втрата цієї богоподібності і втрата

Андрій ОКАРА:

«ГУМАНІТАРНА КАТАСТРОФА В РОСІЇ ЗНИЩУЄ ЛЮДЯНІСТЬ У ЛЮДЯХ...»

божественного призначення, божественної логіки розвитку, що може реалізовуватися в людському житті, — ось це, напевно, найстрашніше, що може бути. І от якраз це робить з людьми і телебачення, це робить пропаганда, це робить влада. Взагалі, варто розуміти, а в Україні це, по-моєму, недостатньо розуміють, що є дуже серйозний конфлікт російської та української політичних культур.

З точки зору звичайного, такого середньостатистичного росіянина, Україна — це не просто помилка історії, а Українська держава — це якась недодержавка, це така Махновщина незрозуміла, безглузда якась нісенітниця. Зверніть увагу, з якою іронією, з яким сарказмом звичайні нормальні, середньостатистичні російські люди міркують: «Ну що, мовляв, хохла, помайданили? Знову у вас Майдан? Знову у вас бійка у Верховній Раді? Ну, ви ж, типу, ніби такі майже, як ми, але ви такі ніби пришепелювати трохи». Є така жорстка, досить стереотипна і вкорінена в російській свідомості оцінка. Але і з точки зору України або української політичної культури — те, що відбувається в Росії, це теж якийсь непорозуміння.

Чому? Тому що це імперія, це орда, це жорстка верти-

кальна ієрархія, і звичайні середньостатистичні українські люди не можуть зрозуміти, чому росіяни такі от імперофіли. Ну, навіщо їм імперія? Навіщо їм ще заграбастати землі і там, і там, і так уже ніби в Росії землі найбільше в світі, а все одно ще хочеться і ще хочеться, й Аляску забрати назад і так далі. Тобто це взаємне нерозуміння, воно насправді зумовлене дуже серйозними причинами, вкоріненими в культурі, в історії.

Знаєте, між словами і чехами є, звичайно, історично зумовлені взаємні якісь претензії. Ну, можливо, вони трохи недолюблюють одне одного. Між англійцями і шотландцями теж любов така умовна. Ну, от між, скажімо, українцями і росіянами, те, що відбувається зараз, — це взагалі якісно інший конфлікт.

Здавалося б, чому між росіянами й українцями, я говорю зараз про росіян і українців саме як про політичну націю, а не про українців і великоросів як етноси, так от, між росіянами й українцями, чому відносини не такі, як між чехами і словаками, як між англійцями і шотландцями або валійцями?

А тому що є одна дуже

важлива, дуже принципова річ. А саме — перетин і конфлікт уявлень про ідеальну Вітчизну, це — взаємовиключні ідентичності — російська й українська.

Дехто каже, мовляв, у цій війні проявляється екзистенціальне призначення РОСІЙСЬКОГО ДУХУ, РОСІЙСЬКОЇ ІДЕЇ, РОСІЙСЬКОЇ МІСІЇ в історії людства.

Прохання: поясніть мені, яка є ВИЩА РОСІЙСЬКА ПРАВДА в тій позиції, яку відстоюють Путін, Бородай, Гіркин-Стрельцов, Лавров, Чуркін і патріарх Кирил? Яка є РОСІЙСЬКА МІСІЯ в тому, щоб вести цю війну (хоч прямо, хоч шляхом підтримки ДНР-ЛНР-Новоросії)? Наголошую: я не знущаюся і не іронізую. Я щиро намагаюся це для себе зрозуміти і розібратися.

Україні ж, яка ніколи особливо не шукала собі ролі месії у світовій історії, зараз випала доля, як і СРСР у 1945 році: стати могильником ідеології Зла і Смерті. З тією лише різницею, що у Гітлера не було ядерної зброї — не встиг. Світова історія склалася так, що саме Україна виявилася переднім краєм бо-

ротьби зі Світовим Злом — з фашизмом, нацизмом та іншими проявами ідеології Смерті і Небуття. Україна — не просто передній край. Україна — єдиний боєць. І якщо Україна не зупинить Смерть, Зло і Небуття, їх, крім неї, не зупинить ніхто... Але, повертаючись до нашої теми. Що потрібно для того, щоб зробити можливим мирне співіснування таких різних ідентичностей?

По-перше, звичайно ж, український і російський інформаційні простори перебувають в асиметричній ситуації. Тобто українці триваллий час могли дивитися все російське телебачення і знати, бути інформованими про всю російську культуру, культурний процес, водночас російський інформаційний і культурний простір — практично непроникні для українського продукту або проникли в якихось поодиноких випадках. Ось цю стіну непроникності могла б подолати Україна. Україна зараз має можливість створити альтернативне суспільство, Україна може вести правильну, грамотну інформаційну політику, навіть з урахуванням того, що ресур-

Представник Центру східноєвропейських досліджень (Москва) Андрій Окара

сів і каналів для такої політики зовсім-зовсім мало. Але знаєте, навіть ті люди, які є чиновниками, політиками вищого рангу, ім абсолютно байдуже просування України в російський інформаційний простір. Ну, я про це маю уявлення безпосереднє, але навіть мені просто дивно. Те, що в Україні робить держава, все погано, в тому числі й війна, те, що робить суспільство в особі якихось мережевих структур, професійних, небайдужих людей, все ефективно. Напевно, тільки українське суспільство зможе профінансувати і розвинути якусь ефективну інформаційну політику України, в тому числі і для російського інформаційного простору, тому що на державу тут покладатися, як і в усьому іншому, не доводиться.

Андрій ОКАРА

Київ-Москва

Розмірковуючи над ситуацією, в яку я потрапила, і не тільки я, напрошуються, по-перше, аналіз ситуації і, по-друге, висновки.

Отже, перше: я без роботи, бо не змогла знайти свою країну, я не можу знайти роботу в Криму, тому що «інша країна» боїться мого впливу на молоде покоління.

У КРИМУ ТРИВАЄ БОРОТЬБА

З УКРАЇНСЬКИМ ДРУКОВАНИМ СЛОВОМ

ДЕ КРИМСЬКИЙ «РЕЙХСТАГ», ПЕРЕД ЯКИМ ПАЛИТИМУТЬ «НЕПРАВИЛЬНІ» КНИГИ?

Днями очільниця організації «Не будь байдужим!», кандидат наук із соціальних комунікацій Оксана Левкова на своїй сторінці у Facebook оприлюднила фотографію з українськими книжками, які свого часу в рамках культурно-освітньої програми були передані на півострів. За словами громадської діячки, партнер організації в Севастополі голими руками витягав з полум'я та зі смітників сотні знищуваних російськими книжок, після чого надіслав їх назад до Києва. Судячи з опису врятованої літератури, росіяни вважали ідеологічно небезпечними видання про Європу, гетьмана Мазепу, Голодомор, взаємозв'язки між мовою та політикою, про етапи русифікації тощо. Рух «Не будь байдужим!» вже 9 років невтомно популяризує українську мову, історію та «нешаровану» культуру в молодіжних середовищах України. Окрім Донбасу, Слобожанщини та Причорноморських областей, організація співпрацювала і з кримськими освітньо-нав-

чальними закладами. За 8 років волонтери НББ роздали українцям 250 000 одиниць друкованої україномовної продукції. Навіть під час анексії Криму учасники руху доправляли до шкіл Сімферополя україномовні книги та диски безпосередньо вчителю в обхід міськвкно. Напередодні окупації півострова рух «Не будь байдужим!» планував у Сімферополі новий проект з популяризації української мови та літератури.

Надання української книги в Криму мало місце і під час «української каденції» півострова. В березні 2010 року російські громади Криму, організація «Русский блок» і ПСПУ провели в Сімферополі акцію, на якій палили підручники з української історії та іншу українську літературу. Таким чином учасники акції закликали шойно призначеного тоді на посаду міністра освіти Дмитра Табачника вилучити зі шкільної програми підручники з історії, впроваджені попереднім міністром Іва-

нана, медалі і навіть ордени. Тільки вони сьогодні зрадили, а я і мої учні продовжують боротися. Але! У тих все добре, а у мене все погано!

Чи все правильно я робила? Думаю, так! Чи все правильно робить стосовно таких, як я, моя країна? Думаю, ні!

Скажіть, що запропонували кримчанам, яких, як кріпаків, здали новому «панові»? Мені 52 роки, я народилася в Криму, моє свідоцтво про народження написане українською мовою, я 35 років працювала, справно платила податки і УРСР, й незалежній Україні. Я платила податки на армію, на міліцію, на

державних чиновників, на освіту, на охорону здоров'я тощо.

Чому я сьогодні маю опинитися без засобів до існування, без можливості розпорядитися своєю власністю (квартира, машина) і, головне, без правової допомоги?! Чому я сьогодні маю бути в ролі прохача, ще раз повторюю, я НИКОЛИ не ухилялася від податків. Що зроблено для захисту таких, як я, в Криму?! «Беріть паспорти Росії, ми вас пробаємо!». А я не хочу пробачення, я не зраджувала!

Ми півроку чекали законів, правової допомоги від нашої країни, і що? Дочекались! Закон України «Про створення вільної

економічної зони Криму...!»! Де, по суті, визнали анексію Криму!

Та чи є в цьому законі стаття, що гарантує мені право власності? Не знайшла (а у мене, на секундочку, правостановлюючі документи України). Чи готова держава компенсувати мені моє право власності? Чи не хочуть розумні депутати викупити у мене моє майно або надати рівноцінне на материковій Україні? У мене багато пропозицій! Але висновок один — центральна влада бачить у Криму територію і не бачить ЛЮДЕЙ!

Мені, по суті, більше нічого втрачати після цього закону. Тому, як в тій рекламі — тоді ми йдемо до вас!

Валентина ПОТАПОВА,
викладач, громадська активістка і блогер з Ялти

ном Вакарчуком. Досі у всевітній мережі ширяться фотографії антиукраїнської факельної ходи, агресивні учасники якої під російськими прапорами палили предмети української культури, викидаючи вперед руки «кримським салютом», популярним свого часу серед німецьких нацистів.

Нині ж українську літературу на півострові дозволяється нищити цілком легально, до того ж зі шляхетними намірами — під приводом боротьби з екстремізмом. 19 вересня кримське так зване «міністерство освіти, науки і молоді» доручило провести ревізію в бібліотеках навчальних закладів півострова та знищити матеріали з феде-

рального переліку екстремістської літератури, який налічує 2432 пункти. Вже не перший день по бібліотеках і книгарнях анексованого Криму проходять прокурорські перевірки на предмет виявлення забороненої літератури, причетності якої до екстремізму визначається фактично на око (до слова, в одній із шкільних бібліотек до таких, зокрема, зарахували книгу Л. Кучми «Україна — не Росія»). Таким чином, не виключено, що в Криму будь-яке українське друковане слово може підпасти під забороны, а його носій — дістати тавро «екстреміста».

Джерело:
«Кримські українці» (<http://crimeanua.wix.com/main>)

«Солідарності». Зокрема, її отримали король Саудівської Аравії Абдалла Ібн Абдель Азіз Аль Сауд, іранські правозахисниці, благодійні організації «Польська гуманітарна акція» і її засновниця Яніна Охойська, президент Бразилії Луїс Інасіу Лула да Сільва, білоруський дисидент Алесь Беляцький та торік премію отримав Михайло Ходорковський. Окрім пам'ятного знаку, українська делегація отримала і грошову нагороду у сумі 100 тис. доларів. Її долю визначать після громадського обговорення. Кошти пропонуються витратити на потреби української армії, на адресну підтримку тих поранених захисників Вітчизни, що потребують серйозної медичної допомоги.

Прес-служба
Міністерства культури України

ТИМ ЧАСОМ... ЗА РОЗСТРІЛ ТИ МАЙДАНУ ЗАРЕШТОВАНИ ЧОТИРИ ОФІЦЕРИ СБУ

Про це в ефірі програми Espresso.TV «Вечір з Миколою Княжицьким» заявив глава СБУ Валентин Наливайченко.

«Розстріл на Майдані планували десятки людей, насамперед, це керівники департаментів і управлінь. Щодо них відкриті кримінальні провадження, причому ще з березня. Є відсторонені, є і затримані, є і заарештовані. Станом на сьогодні заарештовано чотирьох зрадників, офіцерів високого рівня. Ще два керівники ключових департаментів втекли ще до наших призначень, вони перебувають у розшуку», — повідомив Наливайченко.

«Я вже не кажу про самого Олександра Якименка, який увійде в історію як перший і, сподіваюся, останній зрадник, який зрадив і службу як керівник, і власну державу, та ще й перейшов на бік агресора. Причому відкрито і зухвало», — додав очільник СБУ.

ОВОА «ДВА ПРОЦЕНТА». НАТОВСКИХ

Когда-то, давным-давно, влияние Владимира Путина не выходило за пределы его дрезденской квартиры.

Потом влияние начало поменьше расти: через «тамбовских» — на Питер, через «питерских» — на Москву... Потом он в одночасье стал президентом и самым успешным лоббистом в мире: путь в русский список «Форбс» уже давно лежит через путинский кабинет. Но то Россия... Выхода на международный рынок пришлось ждать гораздо дольше.

15 лет натовские генсеки пытались добиться увеличения доли военных расходов в своих странах до 2% от ВВП этих стран, и никак у них не получалось! Не было хорошего лоббиста у ребят. И вот, наконец, в дело вошел Путин: аннексировал Крым, раздал оружие сепаратистам и бросил армию в марш-бросок на Мариуполь. И мечты натовских генералов сбылись немедленно! На минувшем саммите НАТО долгожданное решение было принято мгновенно. Ну, и войска альянса теперь встанут у самых российских границ.

Я не знаю, сколько откатят за это Путину благодарные натовские генералы, но надеюсь, что откатят. Иначе получается, что он просто взял сдуру и бесплатно укрепил НАТО. А он ведь у нас лоббист, а не простофиля, правда? Или я чего-то не понимаю?

Виктор ШЕНДЕРОВИЧ,
писатель, публицист, драматург; был сценаристом телепрограммы «Куклы», автором и ведущим телепрограмм «Итого» и «Бесплатный сыр»; лауреат премий «Золотой Остап» в номинации «Писатель», «Золотое перо России», дважды — телевизионной премии «Тэффи»

Юлий КИМ

«ПЕСНЯ ПЯТОЙ КОЛОННЫ»

И вот опять нас мало — тыщ восемь, может быть, Кого телеканалы

не могут охмурить.

Кого Россия-мама

готова съест живьем.

Опять нас, братцы, мало,

уставши мы живем.

Пока мы честь по чести

бранили нашу власть,

Россия с нами вместе

смеялась подбочась.

И вдруг необъяснимо,

как гром средь бела дня,

Россия после Крыма

свихнулась сразу вся.

Как будто подвиг славный

наш главный совершил,

Как бы рукой державной

дракона сокрушил.

И честную победу

сложил у наших ног,

Как будто он соседа

не ограбил под шумок.

И всплыло в одночасье

забытое давно

Немыслимое счастье

быть с властью заодно.

Бери начальник шире,

врежь Киму под дых,

Чтоб видели чужие,

как наши бьют своих.

Дружина Михалкова

стеной вокруг Кремля

Витийствует, сурово

Макара заклейма.

И уж, если сам Лимонов

лбзает их вчасос,

То с прочих миллионов

какой быть может спрос?

И вот опять нас мало,

как в прошлые года,

И даже еще меньше,

причем, гораздо меньше,

Совсем-совсем немножко.

Вот, братцы, в чём беда.

Игорь ТАЛЬКОВ

«Я ВЕРНУСЬ»

(уриков з пісні)

Я мечтаю вернуться с войны,
На которой родился и рос.
На руинах нишей страны
Под дождями из слез.
Но не предан земле тиран,
Объявивший войну стране.
И не видно конца и края
этой войне.

Привеп:

Я пророчить не берусь,
Но точно знаю, что вернусь,
Пусть даже через сто веков —
В страну не дураков, а гениев.
И, поверженный в бою,
Я воскресну и спою
На первом дне рождения
Страны, вернувшейся с войны...

Популярний російський рок-музикант, автор і виконавець, поет і кіноактор Ігор Тальков був застрелений 6 жовтня 1991 року на концерті в Палаці спорту «Ювілейний» у Санкт-Петербурзі. Майбутній президент Путін працював у ті часи в мерії Санкт-Петербурга...

ПРЕМІЮ ЛЕХА ВАЛЕНСИ ОТРИМАВ МАЙДАН

Міністр культури України Євген Нищук взяв участь у нагородженні щорічної премією Леха Валенси, що наприкінці вересня відбулося у м. Гданськ (Республіка Польща). Церемонія пройшла у приміщенні Старої Ратуші в самому центрі міста. Цьогоріч ініціатор премії Лех Валенса та члени Комітету премії вирішили присудити поважну нагороду українському громадському руху, що сформувався під час Революції Гідності на Євромайдані.

«Зараз багато людей у Європі і Польщі підтримують Україну і головне в цій підтримці — це солідарність. Важливо, щоб зусилля усіх були одночасно спрямовані в єдине місце, — сказав у своїй промові Лех Валенса. — Коли Україна позбулась ядерної зброї — вона була певнена у захисті світової спільноти, але зараз ці домовленості, по суті, у смітнику, і ніхто сьогодні не може гарантувати миру в Європі. Тому сьогодні як ніколи ми маємо об'єднатися, бо коли солідарність врятувала Польщу, а тепер вона має врятувати Україну».

«Нам дуже почесно отримувати цю нагороду, бо це велика подяка усьому українському народу. Мені дуже приємно згадувати 2004 рік, коли рішуче і мужньо пан Валенса приїжджав на Майдан, і це було його великим внеском у ту перемогу. Минуло 9 років і у нас відбувся новий Майдан, головною метою якого стала боротьба за свою свободу та гідність, — сказав Євген Нищук. — У 2004-му нам казали, що ми здобули перемогу дуже легко, втім, зараз ми платимо страшну ціну, втрачаючи на полях бою наших найкращих синів. Саме тому, найважливіше, що у пана Валенси і дотепер б'ється те саме

гаряче революційне серце. В його промові ми без дипломатичних ухильнянь почули рішуче усвідомлення того, що ми, українці, нині — щит для всієї Європи. Щит від імперського зла, заради гідного життя та світової солідарності в ім'я миру».

Церемонію нагородження символічно провели у день народження самого Леха Валенси. Як подарунок Євген Нищук презентував экс-президенту Польщі та натхненнику і засновнику руху «Солідарність» металеву військову каску з колекції «Українського Дому» у Києві, саме таку, яку вдягали активісти Євромайдану, бажачучи вберегти від куль снайперів. Особливий малюнок на ній у вигляді козака створив український художник Василь Власюк.

Разом із міністром культури, що був Голосом Майдану, у церемонії також взяли участь активні учасники подій кінця 2013 — початку 2014 року. Зокрема, міністр молоді та спорту та активіст Автомайдану Дмитро Булатов, київський міський голова Віталій Кличко та лідер ВО «Свобода» Олег Тягнибок — головні опозиціонери режиму Януковича, головний лікар Євромайдану Ольга Богомолец, керівник штабу Самооборони Майдану Андрій Парубій, активістка та нині радник міністра оборони України Тетяна Чорновіл.

Премія Леха Валенси цьогоріч була вручена всьоме поспіль. Нагорода була заснована у 2007 році для вшанування осіб, що докладають зусиль для боротьби з політичним терором та за мир у всьому світі, протистоять у боротьбі за краще майбутнє своїх країн і світової спільноти в цілому та популяризують цінності, які лягли в основу польської

«Я ВОЮЮ ПРОТИ РЕЖИМУ ПУТІНА...»

На початку липня старший лейтенант прикордонної служби ФСБ Ілля Богданов перейшов російсько-український кордон («Я просто дав прикордоннику 500 рублів, і мене пропустили»), приїхав до Києва і звернувся до Служби безпеки України. Він розповів, що приїхав простим добровольцем, щоб «надати посильну допомогу своїми діями, своїм досвідом у припиненні війни, яку на Східній Україні намагається розв'язати антинародний путінський режим».

Ілля Богданов закінчив Хабаровський прикордонний інститут ФСБ Росії. Служив оперуповноваженим у Республіці Дагестан і державним інспектором в Приморському краї. «У Дагестані служив на бойовій заставі в горах і бачив, як путінська система роками підтримує там зону напруженості, а тепер війна перекинулася з подачі путінського режиму на слов'янську землю». Ілля Богданов — російський націоналіст, дотримується крайніх правих поглядів, дружив із «приморськими партизанами».

На прес-конференції в Києві офіцер ФСБ розповів, що вирішив переїхати до України, оскільки був обурений російською пропагандою: телебаченням, яке не показує проблеми в Росії, «де все прогнило», а говорить тільки про Україну і «24 години на добу верзе нісенітницю». «Я приїхав з однією метою: брати участь в АТО», — пояснив він українським журналістам. При цьому друзі Богданова воюють на боці сепаратистів.

«Тільки з Владивостока у мене кілька знайомих їхало туди воювати. Я від них знаю, що там воюють 70% приїжджих, а 30% — місцеві алкаші, і люди звідти поверталися розчарованими — російської ідеї там в принципі не виявилось... Я готовий воювати з громадянами Росії, з тими, хто захищає путінський режим. До Росії я повернуся, якщо буде революція», — сказав він на київській прес-конференції.

Відтоді минуло три місяці. Зараз Ілля Богданов служить в одному з добровольчих батальйонів у зоні АТО, брав участь у бойових діях. В інтерв'ю Радіо «Свобода» він розповів про те, як склалася його доля.

— Ви вже майже три місяці перебуваєте в Україні. Не шкодуєте про своє рішення, чи не було воно необачним?

— Абсолютно ні, я задоволений тим, що приїхав до України. Вважаю, що по-іншому не могло бути. Я не міг залишитися в Рашці.

— Чи є, крім Вас, добровольці з Росії, чи спілкувалися Ви з кимось із них, і яка у них мотивація?

— Звичайно, спілкувався, тут досить широка діаспора росіян. Особливо в батальйоні «Азов»: я в дуже хороших стосунках з росіянами в цьому батальйоні. І в інших батальйонах теж зустрічав росіян, з усіма гарне спілкування. В основному, приїхали воювати люди, які проти режиму, за покликком серця. Чесні, прекрасні люди насправді, мислячі, таких у Рашці на кожному кроці не зустрінеш.

— А як до Вас, росіянина-добровольця, ставляться українці, товариші по батальйону? Насторожено чи відразу прийняли?

— Ставляться добре, чуйно, по-доброму. Мені дуже сподобалося, що у них є волонтерська організація: всі допомагають, будь-які питання вирішуються, немає такої проблеми, яку ти не вирішиш. Приїжджаєш в будь-яке місто України з якоюсь своєю проблемою, тобі її вирішують, нагодують, напоять, відвезуть, дадуть грошей. Все вирішується, все дуже чудово.

— Ілля, Ви — російський націоналіст. Чому Ви вирішили воювати не на боці Росії, а, прямо скажемо, проти Росії?

— Я воюю не проти Росії, а проти антинародного путінського режиму, який задавив усі демократичні досягнення, які були після розвалу Союзу. І зараз знову країна занурюється в чорносотенну совкову прірву. Все дуже погано, країна летить у прірву, і з цим потрібно щось робити.

— Але ж в Росії при владі корпорация, до якої Ви теж належали. Путін — виходець із ФСБ.

— Коли я вступав до інституту, я заздалегідь розумів, що йду в систему, просто щоб отримати певні навички, вміння, які буду використовувати надалі для революції в Росії. Виключно з цим мотивом я вступав до цього інституту прикордонного ефесбешного. Взагалі, знав, що буду військовим — це моє призначення, а що буду брати участь у революції — я знав з 14 років. І вступаючи до інституту, і коли я в Дагестан хотів розподілитися, хотів просто отримати бойовий досвід, який стане мені в пригоді, щоб потім воювати з режимом. Все було продумано.

— Чи правда, що Ви дружили з «приморськими партизанами»?

— «Приморські партизани» — всі мої друзі. Саша Ковтун, який зараз сидить... нібито він прийняв іслам — тут якісь непорозуміння, і Анд-

рій Сухорада. І всіх інших знаю.

— А в ФСБ зустрічали людей з такими ж поглядами, як у Вас, чи були білою вороною?

— Звичайно, зустрічав. Там є такі ж націонал-соціалісти, націоналісти, є незадоволені режимом, є люди комуністичних поглядів. Публіка досить різна трапляється.

— Є люди, налаштовані проти режиму, проти Путіна?

— Так, такі люди є. Природно, вони не кричать про це на кожному розі, але є. Є люди, які жодної політичної чіткої позиції, світоглядом не мають, але незадоволені режимом. Єдине, вони — обивателі, і годівниця дорожче від своїх переконань. Але незадоволених там багато.

— І Ви вважаєте, що події в Україні — це пролог до революції в Росії?

— Я вже не вважаю, що це вплине на внутрішню ситуацію в Росії. Навпаки, це сильно змінило режим Путіна — це факт. Але те, що Україна буде плацдармом для революції в Росії, — це так. Україна — це наш останній шанс, який потрібно використовувати. Потрібна сильна європейська держава Україна, вона повинна стати центром Європи, тільки тоді ми зможемо з неї розпочати революцію в Росії. Бігти правим націоналістам нікуди, окрім як до України.

— Спочатку потрібно вирішити проблему сходу України. Ви говорили нещодавно, що скоро доведеться обороняти Дніпропетровськ. Як думаєте, довго протримається сепаратизм?

— Якби все по-нормальному вирішувалося, то, напевно, питання давно б вирішилося, задавили б весь сепаратизм, уже давно б перемогли в цій війні, якби нагорі не вирішували питання між собою не на користь простого народу. Політичні ігри все псує, люди вмирають просто ні за що на цей момент.

— Тобто Ви вважаєте, що винне керівництво України?

— Десь воно ухвалоє і грамотні рішення, але не щодо відносин з

Росією. Якби з європейською державою такі б питання були, то так, напевно, можна, а з Росією не вирішується дипломатичним шляхом. Росія — це гопник якийсь. Не можна з Росією по-чесному грати, і обхитрити Росію неможливо. Їй даси палець — вона відкусить по саме плече. Тому я не розумію до кінця політику керівництва України в цьому питанні.

— Тобто Ви проти перемир'я, Ви вважаєте, що має бути наказ наступати?

— Я вважаю, що так. Дипломатичні шляхи вже вичерпані, хоча рішення не фінансувати окуповані області — це все дуже грамотно. Але дотиснути потрібно, звичайно. Не можна було давати зміцнювати позиції російським військам на окупованій території. Дуже багато жертв через це.

— А чи є у Вашого батальйону і в інших батальйонах, які воюють на сході, сили для того, щоб звільнити Донецьк і Луганськ?

— Взагалі так, в Україні достатньо ще резервів, щоб нормально воювати, все це є. Єдине, за своїми відчуттями скажу, що офіцерські і сержантські кадри насправді об'єктивно дуже слабкі в Україні, саме тому багато військових невдач було. Йдеться не про зраду, а просто про невміння, непрофесіоналізм українських військових.

— Ви не боїтеся, що з Вами розправляться, як з Литвиненком? У ФСБ дуже болісно ставляться до тих, хто протиставляє себе корпоративу. Не було погроз?

— Погроз не було, але мені з Росії друзі писали, що Путін пообіцяв усіх росіян, які воюють за Україну, повернути і покарати. Зі мною, я думаю, це мало б публічний характер. Нічого, я морально готовий до будь-якого повороту подій. Краще вже підірватися гранатою в останній момент, ніж їхати до дяді Вови.

— Були повідомлення, що Служба безпеки України взяла Вас під охорону. Це — правда?

— Під охорону мене не брали абсолютно, мене тільки на початковому етапі дуже ретельно перевіряли, щоб я не виявився якимось шпигуном.

— Ви знаєте, що в російських ЗМІ (наприклад, був сюжет телеканалу «Звезда») оголосили, що Ви — самозванець, що посвідчення ФСБ, яке було показано в передачах українського телебачення, фальшиве. Що ви відповіли?

— Це — природна реакція ФСБ, нічого іншого не очікувалося. Я одразу пояснив, що це моє ветеранське посвідчення, а не «ксива» звичайна, тому що у мене «ксива» була на переоформленні, у мене її не було на руках. Посвідчення особи офіцера я залишив своїй тітці в Підмосков'ї. На наступний день після інтерв'ю прийшли два співробітники ФСБ і його вилучили.

— Ваших родичів у Росії обшукують?

— Стосовно мене, наскільки я знаю, ведеться кримінальне провадження, стаття «держзрада» і, напевно, «найманство». Так, приходили, викликали матір у військову прокуратуру, сестру в ФСБ викликали, в Підмосков'ї до тітки заходили. Так особливо не напружують, але було...

Дмитро ВОЛЧЕК

Ілля Богданов

СБУ ВІДКРИВАЄ «ГАРЯЧУ ЛІНІЮ» ДЛЯ РОСІЯН, ЧІЙ РОДИЧІ-ВІЙСЬКОВІ ЗНИКЛИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Служба безпеки України відкрила «гарячу лінію» для громадян Росії, які розшукують своїх родичів-військових, що зникли безвісти на території України. Про це у суботу в ефірі «Еспресо.TV» заявив голова СБУ Валентин Наливайченко.

«З понеділка ми відкріємо, у тому числі, і можливість для російських родичів, насамперед матерів, для того, щоб вони могли опізнати тіла вбитих, розстріляних або замордованих людей, якщо їхні родичі були на нашій території. В тому числі — для опізнання російських військовослужбовців, яких свої ж іноді і добивали, якщо вони були поранені», — сказав В. Наливайченко.

За його словами, на «гарячій лінії» СБУ за окремим телефонним номером вони можуть надавати та отримувати інформацію щодо їхніх близьких, яких вони розшукують, російською мовою.

Водночас голова СБУ наголосив, що розслідувати справи про військові злочини на сході України буде українська сторона під міжнародним контролем, «але з повною відкритістю, щоб доля кожної людини була встановлена, щоб кожне тіло було ідентифіковане — хто це, де загинув і звідки приїхав».

Російська правозахисниця, засновниця Facebook-групи «Вантаж 200: з України в Росію» Олена Васильєва заявила раніше, що в Україні за період збройного протистояння загинули і зникли безвісти 4 тисячі російських військових і найманців. За словами Васильєвої, цю інформацію у Росії ретельно приховують. Незалежних підтверджень чи заперечень цих даних про загибель російських вояків наразі немає. Російська влада заперечує ці факти.

Олена ВАСИЛЬЄВА: «ПУТІНУ ПЕРЕТВОРИТИ»

Олена Васильєва, найсміливіша і найвідоміша жінка Росії. Вона — засновник Інтернет-співтовариства «Груз 200: із України в Росію», що фіксує і розшукує російських військових, які загинули в Україні. Правозахисниця, у чій сфері інтересів — російські опозиціонери і розслідування загибелі підводного човна «Курськ», історії Грінпісу в російській Арктиці і, хоч і локальні, народні бути (виявляється, є у Росії такі).

Олена Васильєва очолює військовий блок російської опозиції. А сьогодні вона допомагає матерям Росії знаходити загиблих в Україні дітей.

Фейсбук-співтовариство «Груз 200: із України в Росію» вже у перші тижні збрало близько 25 тисяч відвідувачів, потім — зусиллями влади РФ — майже на добу акаунт було закрито, але хвиля протесту, що виникла, змусила «розчохлитися» центральний офіс ФБ, і важливий інформмайданчик було розблоковано.

Ми зустрілися з Оленою під час її приїзду до України. Її діяльність дає змогу нам побачити крапку менішсть Росії, побачити здорових росіян, які будь-яку свою розмову з громадянами України починають зі слів: «Простіть нам». Росіяни, які ненавидять війну, виходять на Марші миру і щиро хочуть допомогти своїм громадянам. Завдяки Васильєвій, убиті і поховані анонімно співгромадяни стають больовою точкою російського суспільства. За час нашої розмови у Олени накопичилося 19 дзвінків без відповіді від російських журналістів.

КОЛИ Я НАПИСАЛА БЛОГ ПРО КІЛЬКІСТЬ ЗАГИБЛИХ НА «ЕХО МОСКВИ». ТАМ ПРИПИНИЛИ МЕНЕ ПУБЛІКУВАТИ...

— Олено, Ви озвучували цифру: чотири тисячі російських військових загинули в Україні. Як ви її отримали?

— Шляхом елементарного арифметичного додавання. Коли ми створювали ФБ-групу, я звернула увагу на те, що потрапляє багато розрізаних цифр щодо кількості загиблих російських вояків. Ми стали працювати з цією інформа-

цією. І мені почала допомагати дівчина Олена Акуленко з Києва. Ми просто підсумовували групи загиблих. Коли дійшли до першої тисячі загиблих, самі здивувалися. Після того, як я написала про це на блозі «Ехо Москви», вони припинили мене публікувати. Але цей блог зібрав за добу понад сто тисяч читачів. Після нього приходили люди у групу «Груз 200». І з'явилася величезна кількість волонтерів. Вони всі запитують, чим допомагати. Я говорю: давайте рахувати, нам потрібно зрозуміти, скільки там людей.

Путін у цей час заявляє на всіх телеканалах, що він робить усе, щоб запобігти кровопролиттю, що береже російські родини. І це особливо насторожує: адже Путін завжди стверджує прямо протилежне тому, що робить. Після 25 серпня було введення військ до України, битва під Ізвариним, ми порахували, що з'явилася ще тисяча загиблих. А з 3 вересня, включаючи період перемир'я, цифра доходить до позначки чотири тисячі.

Мені докоряють тим, що я називаю цифри, але не називаю імен. А я кажу: у Велику Вітчизняну війну 20 мільйонів поїменно також не назвали. А коли у нас приходять із полку дві людини, то цікаво: де решта? От як було з Оренбурзькою бригадою. Вони спочатку повідомили, що дві особи загинули, а офіцери з місяця говорять — там двадцять, плюс близько сорока поранених. Горіла колона: чотири КамАЗи, а вони заявляють про те, що загинуло двоє. Ми вже сумно жартуємо, що Путін і його команда вміють ділити і віднімати, а ось елементарне арифметичне додавання у них не виходить.

(Продовження на 9-й стор.)

— За радянських часів був такий фільм «Балада про солдата», де мати загиблого солдата постійно виходить на дорогу і чекає сина. От мені цікаво, де оті 4 тисячі російських матерів, де оспівана материнська любов російських жінок? Хай навіть 5 тисяч кілометрів, то хіба це відстань для жінки, в якій сина забрали на навчання, а повернули у труні або не повернули взагалі?

— Ви дивитесь і розмірковуєте з точки зору української людини. Мені зрозумілий хід ваших думок. Але Росія дуже змінилася. Це — жахлива тоталітарна держава, в якій давно нема права вибору. Мабуть, Майдан так налякав Путіна, що для нас створюють образ України як фашиста, держави, що розвалюється, захопленої блоком НАТО. І якщо люди в глибинці повірили, що українці ідуть своїх дітей, це — вершина зомбування. Були включені найжорсткіші і найпотворніші види пропагандистської зброї. Російські люди почали говорити штампамі, одні і ті ж слова. Коли ти починаєш сперечатися, тільки торкаєшся теми України, у люди-

більше, якщо йдеться про строковиків, вони — діти підневільні, як раби там, зв'язку з ними — жодного.

— Звідки у вас дані, що трупи росіян спалюють у крематоріях і скидають в шахти?

— Я зайшла на сайт Новоросії, читаю коментарі, форуми. Там знаходжу статтю, козацтво війська Донського нарікає: «На превеликий жаль, ми не можемо відправляти трупи додому, ми змушені спалювати їх у пересувних крематоріях». Я цю інформацію надала адміністраторам з проханням пошукати. Олена Акулєнко, адміністратор у Києві, відправляє мені послання: «Медведев говорить, що РФ закупила шість пересувних крематоріїв, які вирушають у Ростовську область». Так все стає ясно. І ось питання, чому гумконвої повертаються з України в РФ через Ростов, навіщо? І ще: люди, які допомагають вантажити і скидати тіла, пишуть на це. Я знаю, що два вагони у Донецьку були завантажені покійниками. Куди їх відвезли — невідомо.

— Як сталося, що акаунт «Груз-200» злетів в американській мережі?

— Я програма освоєння Сибіру і Далекого Сходу. Вони будують там свою промисловість, розвиваються. Якщо вони навіть нападуть, то довго шукатимуть нашу армію. У нас після реформування залишилося 300 бригад. До речі, коли у травні червоні Путін планував ввести війська і коли підігнали техніку до кордонів, то зрозуміли, що не вистачає фахівців. І тоді у країні було оголошено перепідготовку, щоб зібрати їх. І ось зараз проблема у тому, що в людей, які з'явилися на перепідготовку, також забрали паспорти і мобільні телефони. Після реформування нашу армію не можна вважати сильною.

— А якщо армія така слабка, то чому її бояться?

— Та не бояться її. Це — питання філософське. Путін любить покер. Він — гравець. Він любить блефувати. А народ ведеться на це. А блефує він гарно.

— Ви впевнені, що він — гравець, а не псих?

— Так. Бере раптовістю і незвичністю. Ну, ви собі, мабуть, уявля-

нації. І в ній я покровоко перерахувала, що робиться, щоб російська людина стала бидлом. І от, як написала свої спостереження, починаючи з 2004 року, і стало ясно, що Путіну вдалося виростити велику кількість бидла. І в цьому плані обидлований був пункт телебачення, бойовиків, фільмів-жахів. Але коли я відпочивала у вас у Херсонській області, наткнулася на ті самі наші серіали, бойовики. Побачила повторення того, чим почали зомбувати нас. Для вас теж головне завдання — терміново змінити формат телебачення. Як це не дивно, але й у вас започатковане зомбування для окремих регіонів. Неякісною стала освіта, медицина, величезна свобода була дана поліцейським, особливо патрульно-постовій службі. У нас ППС-никам дозволили просто бити молодь. По суті, як собак почали їх дресировати. Я звернула увагу на це ще у Мурманській області. У нас, по суті, не залишилося жодного непобитого хлопчика від 14 до 60 років. За 10-річний період молодь вчать тому,

РЕЗОНАНС

ПУТІН І САВЧЕНКО. ДІАГНОЗ ДЕРЖАВНОГО ІДІОТИЗМУ

Цей текст, звичайно ж, повинен був би писати не я, а Олександр Подрабінек. У блискучій книзі «Дисидентів» один із найкращих російських публіцистів, який провів роки в радянських таборах, розповів, як діяла каральна психіатрія в Радянському Союзі, як абсолютно здорових людей запропорювали до психіатричних лікарень за прагнення захистити права людини або просто нелюбов до найкращого у світі вчення.

Ще одна людина, яка написала б цей текст набагато краще за мене, — Семен Глузман, український психіатр, що довів безглуздість діагнозу, поставленого генералу Петру Григоренку, захиснику кримських татар і відсидів за це сім років у радянському таборі.

Але Подрабінек і Глузман могли поділитися розповідями про минуле, нехай і недавнє. А нам доводиться писати про сьогоднішнє — про ситуацію з Надією Савченко. Відважну льотчицю нема за що судити і її намагаються оголосити божевільною. За допомогою експертизи, зрозуміло, як інакше!

Каральна психіатрія здавалася нам історією, а даремно. Через кілька десятиліть виявилось, що російські керівники, чиновники, судді та медичні експерти — такі ж негідники, якими були їхні попередники в Радянському Союзі. Що порядних людей у сучасній Росії — кіт наплакав. Що російське суспільство може без моральних коливань погоджуватися з викраденнями людей і їхнім запропорюванням до «психушки». Що робота над помилками — та що там помилками — злочинами — сталінізму — так і не була проведена, і більшість росіян не здатні усвідомити свою особисту відповідальність ані за злочини більшовицького, ані за злочини путінського режиму. І це відкриває дорогу до ще більших злочинів, жертвами яких вже завтра зможуть стати не тільки українці і жителі інших країн, а й самі росіяни.

Якщо 86 відсотків людей підтримують політику президента, який відродив каральну психіатрію, і схвалюють оголошення здорових людей божевільними, то, насправді, це і є справжній діагноз.

Діагноз державного та громадського ідіотизму.

Віталій ПОРТНИКОВ,
журналіст і політичний коментатор,
оглядач Радіо «Свобода»

НЕ ВСЯ РОСІЯ — ПУТІН!

Поет і композитор Євген Рибчинський (син відомого поета-пісняря Юрія Рибчинського) написав вірш, в якому закликає не ривняти всіх росіян між собою. Цей вірш можна вважати своєрідною відповіддю на твір російського поета-пісняря Іллі Рєзніка, який днями присвятив рядки Кобзону, Валері та Газманову, повідомляє tableID.

У вірші поет наголосив, що і серед росіян є освічені, свідомі люди, які підтримують українців. Епіграфом до свого твору Євген обрав слова Тютчева: «Умом Россию не понять, аршином общим не измерить: у ней особенная стать — в Россию можно только верить».

* * *

Ну що сказати мені вам по суті? Лукавити, правда, не резон. Не вся Россия — это Путин, А шоу-бізнес — не Кобзон. І не у всіх акцент московський, Не все с каструлей на плечах, Есть и Шевчук, и Кончаловский, И Макаревич, и Собчак... Есть много не единокоросов, Не шовинистов, не подлиз, Есть те, кто задают вопросы, Зарвавшихся спуская вниз. Есть Люди в ближнем зарубежье! Таких попробуй здесь сыскать. Но окружение медвежье Им не дает спокойно спать. Не равны их с врагами силы, И жаль мне россиян до слез, Не знаю, верю ли я в Россию, В такую — вряд ли! Но авось...

ВДАЛОСЯ ЧАСТИНУ РОСІЯН НА БИДЛО...»

ни, як щось перемикає, вона стає злою, агресивною. А матері ж також заштамповані.

МАТЕРЯМ ПРИХОДЯТЬ ДОКУМЕНТИ, ЩО ЦЕ АБО ІНФАРКТ, АБО ПНЕВМОНІЯ, АБО САМОГУБСТВО

— Тобто вони готові приносити таку жертву?

— Вони не готові приносити жертву, вони перебувають у шоці. Це — перший шок, вони кілька днів мовчать, а друга реакція: бажання точно зрозуміти, де і за яких обставин загинула їхня дитина. Тому що їм приходять супровідні документи, що це або інфаркт, або інсульт, або пневмонія, або — ось вчора буквально прийшов вантаж 200 — хлопець нібито покінчив життя самогубством під Ростовською областю. І при цьому всім пишуть: подія сталася за 150 кілометрів від Ростова. Ну, і в який бік від Ростова рухувати? І коли вони починають з'ясувати, дізнаються, що це було на території України. І знову шок, знову їм важко зрозуміти. Їм потрібно дати час, тиждень-два, щоб прийти до тями. Або як ось було з псковськими десантниками, 2-3 вересня ми відразу повідомили у групі про їхню загибель. Дітей їм доставили 17-18-го, деяким 20-го. Прізвища загиблих ми озвучили, думаю, тому родинам стали повертати тіла дітей.

Спочатку були похорони, а потім — осмислення. І найголовніше: група ж у нас з 19 серпня працює, а з того часу про неї дізнається увесь світ. І вона сколихнула половину Росії. У співтоваристві — 23 тисячі працюючих людей, і у нас схожівали люди додаються самі. І багато хто з них готовий допомагати, вони пишуть, діляться, моніторять. У нас в Сибіру, у Тиві, загинув хлопець, єдиний син у матері. Це селище — тмударкань, туди взагалі не добратися. І то, туди сорока принесла на хвості, що є група, вони знайшли у селі Інтернет, заглянули у групу і почали з'ясувати. Матері телефонують мені постійно, запитують. З кожною доводиться дуже довго працювати. Я віддаю цьому дуже багато часу, буває, сплю по півтори-дві години. Спочатку матері хочуть дізнатися, як загинула дитина, потім запитують, що там відбувається в Новоросії. «Вони хочуть приєднатися...» — кажуть матері. Я говорю, хто вам сказав, що вони хочуть приєднатися, і хто вам сказав, що Путін хоче їх приєднати. Планую на основі материнських листів написати статтю для матерів, які отримують вантаж 200, щоб читали. Проблема у тому, що зараз осінні призови. І хлопців знову як м'ясо кинуть до України. Скільки матерів заголосить. При цьому їм важко чомусь запобігти. Сини пишуть: мамо, я поїхав на навчання. У них забирають мобільні телефони. Тим

— Модерує Фейсбук у Росії і Україні пані з Росії, переконана послідовниця Путіна. Я потім дізналася, що і в Україні також злетіли відомі групи. Але наш проєкт не вдалося зняти, оскільки люди у групі не намальовані, а живі. І уявіть, що за 10 годин у центральній офіс Фейсбук надійшло 30 тисяч вимог його повернути. Такого не було ще. І нас розблокували менш ніж за добу.

— Так, Путіну взагалі дешевше закрити Інтернет.

— Як Китай зробив. У них там тільки mail.ru. Але я думаю, якщо у нас Інтернет закрито, народ швидше на вулицю вийде. У нас уже знають, де збираються незгодні.

— Як можна російську опозицію класифікувати? Своєю часу Путін дуже наполегливо проводив думку, що на Болотній ні в кого немає мандата на переговори з владою.

— Давайте поіменно перерахуємо. Об'єднаний громадянський фронт був присутній на Болотній. Його створював Гарі Каспаров. Передбачалося, що ОГФ стане переговорним майданчиком для усіх партій. Там були представники усіх регіонів. Чи був у нього мандат на переговори з владою? Був. Коли політичне поле захищено, то центри такого руху переміщуються в свого роду тусовки. Почав з'являтися Лівий фронт. І от, в такому русі опинився Сергій Удальцов. У нього в кожному регіоні — свої відділення і багато прихильників. Є у нього мандат? Звичайно. Є групи націоналістів. Ну, націоналісти бувають різні. Націоналісти-ватники, з цими все зрозуміло. Є націоналісти, які розуміють, що росіяни — це сукупність націй на території РФ. Ці люди у протесті. Вони чудово розуміють, що відбувається в Україні, і яка політика Путіна.

Є ще створений ФСБ і спецконтрольовую рух Мініна і Пожарського. Там зараз і Православна церква. Це все, на чому створені ДНР і ЛНР. У ці мережі потрапили Клочков і Хабаров та ряд їхніх офіцерів, там багато посаджених, заарештованих. Там же були вищі офіцерські збори. З 2011 до 2012 р. на місяць по двоє російських опозиційно налаштованих генералів помирало. Це — заслуга руху Мініна і Пожарського. Рух, який виявляв офіцерів, а вони потім помирало.

У Росії є ліберальний рух. Паралельно з ними — потужна група монархістів, рух «Ми — росіяни». Але це ті росіяни, які готові захищати Україну від рашистів. Російське суспільство загалом розділилося на тих, які вірять Путіну і почали підтримувати його курс, і тих, хто по-справжньому розуміє, що Путін — зло.

— По-вашому, Китай становить загрозу для РФ?

— Китай не вестиме війну. Путін

Олена Васильєва і речник інформаційно-аналітичного центру РНБО Андрій Лисенко

єте російську армію, в якій генерали і офіцери чинять за правилами честі і військового обов'язку? Цього немає більше. Є поставлені завдання, і їх треба виконати. Він, наприклад, сказав: я подивлюся, як на нас нападуть, якщо попередити будуть жінки і діти. У нього немає алергії на кров. Це ще Каспаров сказав. Є поставлена мета, і він іде. Але коли він зустрічає відкритий і потужний опір, то відходить вбік. Це якраз позиція співробітників ФСБ. Вони так поведуться: понаблюдують і скажуть: це — не я. Хоча я не знаю, чи варто все це писати, вони і так уже кажуть, що я керую ледь не мережею української розвідки.

— Як це несподівано, що українською розвідкою, — сміюся. — Ще одне газпроміське видання писало, що ви на Держдеп працюєте. А ми, виявляється, крутіші.

— А якби вони знали, що мене і в Ізраїлі, і в Секторі Газа поважують, — взагалі пісня.

— Правозахисників люблять усі, одвічна світова мода любити тих, хто готовий страждати за свої переконання.

— Тому перше, що зробив Путін, оголосив полювання на екологів і правозахисників. Правозахисники, в його версії, — найогидніший народ, і в них є американські гранти.

— А у вас немає гранту на ці пошуки солдатів?

— Жодних грантів у нас немає. Мене питають: навіщо ти цим займаєся, я кажу: не знаю. Я — «північна» пенсіонерка. І чітко моя пенсія витрачається на телефонні дзвінки, оплату Інтернету, я в роумінгу і зараз взяла кредит на 800 рублів, сервери треба було відновити. Мій блог повинні були знищити, штраф виписали і сказали, що протягом двадцяти хвилин треба заплатити, і нам вдалося. Ось так живемо. Я б хотіла побачитися у вас з експертами, з Тимчуком, і задалегідь показати матеріям Росії катастрофу, в яку кидають їхніх дітей. За час існування акаунта люди починають бачити, чути і думати.

ПУТІНУ ВДАЛОСЯ ВИРОСТИТИ ВЕЛИКУ КІЛЬКІСТЬ БИДЛА

— Ну, як так вийшло, що духовно велика Росія опинилася під п'ятою Путіна?

— У мене 2007 року вийшла стаття про те, що є гарантом знищення

що силі треба підкорятися. Це — те покоління, яке ростить Путін. Путіна з 2012 року, до речі, почали називати царем. Прихожанам у церквах це прищеплюють.

— Чи можлива демократія в Росії?

— Так. При нормальних керівниках — можлива. Потрібно провести люстрацію. Це не означає, що всіх треба саджати, треба закріпити за кожною сумнівною людиною неможливість участі у державотворенні. В жодному вигляді. Ні їй, ні дітям. Якби ми зробили це в Росії, то співробітників ФСБ було б усунуто від такої участі. А у нас вийшло як? Наче перебудова відбулася, а всі повернулися. Перші секретарі обкомів стали губернаторами. ФСБ-шники повернулися. У жодній країні світу не керує спецслужба, ФСБ — організація, яка повинна забезпечувати безпеку держави, а не керувати нею. Вони — вузькоформатні, заточені на певні речі люди.

— Ви вірите в демократію, але в Росії немає такого досвіду. Хіба що півроку при Керенському?

— Чотири роки перебудови. Прекрасні часи доброї демократії. Якби в цей період підчистили спадщину минулого, нічого такого не сталося б. А поки що нам треба зрозуміти, в якій епісї зараз Росія. Вона перебуває у феодально-рабовласницькій епісї. Коли ми діагноз поставимо, тоді говоритимемо, куди йти. Коли ЗМІ стануть вільними. Росія проскочила у капіталізм, але він був і залишається бандитським. Бізнес вести неможливо. Величезні хабарі, найжджають префектура, мерія. Бандитів не стало, ФСБ укорінилося в бандформування, і бандити у нас — власники банків. Усе зрослося.

— Як живеться жінці протесту в нинішній Росії?

— Некоролі про мою смерть поширювали. Нападати на мене — нападати. Обшуки — регулярно з 2006 року. Прослуховування і стеження — постійні. Якесь речі приймаю як даність. На щось треба реагувати. Ці шури бояться світла, тому максимальна публічність — свого роду безпека. Мене попереджали, що за «Груз-200» можуть убити. Я кажу, що зараз не вб'ють, Путін їде на зібрання великої двадцятки.

— Ми віримо, що ви під наглядом.

— Я теж — жити мені хочеться.

— Андрій Окара сказав, що кришталева міст наших двосторонніх відносин зруйнований. Вам близьке таке порівняння?

— Ні. Наші відносини — підірваний залізобетонний міст, а канати зв'язку залишилися. Коли до вас збиралася, мене назвали ангелом миру. Політики можуть здійснювати будь-які політичні дії, але народна дипломатія ніхто не відміняє. І ми повинні будувати і візуалізувати мир.

Лана САМОХВАЛОВА

м. Київ

«МАМО, МАМО, РІДНА І КРАСИВА, ВІДЛЕТІЛА ТИ НА НЕБЕСА...»

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Сьогодні все інакше. Під постійним масованим тиском безальтернативної антиукраїнської пропаганди, під загрозою репресій та виселення із Криму «командою переможців», позбавлені права голосу, люди лікуються від стресу та депресії, потерпають від інсульту або ж замикаються в собі, приміряючи маску «більшовика» — тобто того, хто належить до більшості і хто сприяв передачі Криму до складу Росії.

Тож нинішній день пам'яті Віри Сергіївни Роїк для багатьох став особливим: одне горе примножило інше, одна втрата посилила іншу втрату, і не багатьом вдалося промовити без сліз в очах. А заступниця генерального директора Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Світлана Леонова взагалі довго не могла з ними впоратися, бо, як потім повідомила, вона — українка з Вінниччини, там сказала свої перші слова рідною мовою і Віра Сергіївна для неї більше, ніж просто людина, до творчості якої Світлана прикипіла серцем.

А у сина Віри Роїк Вадима була й ще одна причина для скорботи — тільки-но зривалося 40 днів з часу смерті його дев'ятнадцятирічного внука, теж Вадима. На фотографію цього енергійного життєрадісного хлопця просто неможливо було дивитися, хотілося вигукнути: «Не правда, такі не помирають!». Але правда. І ця смерть, раптова, безглузда, переконала: люди в білих халатах, яким змушені ми довірятися в критичні моменти життя, навіть маючи підвищені зарплати (а із серпня, як повідомляють ЗМІ, це понад 30 тисяч рублів), не стають від того ні моральнішими, ні компетентнішими, особливо якщо не вимагали пропалачами контрольними і курсовими.

Опанувавши себе, Вадим Михайлович заговорив про інші події, безпосередньо пов'язані з нинішньою датою, до якої, зокрема, вишиваль-

ведучого українських заходів, який цього разу взяти участь у вшануванні пам'яті майстрині вже відмовився. І ці слова я змушена писати замість вже сказаних Аллою Петровою, які були на кінчику пера: «Віра Сергіївна і сьогодні єднає та гуртує». У всякому разі, мушу до цього додати: і відкриває наші справжні обличчя.

Тим більше хочеться слідом за Вадимом Михайловичем ще раз подякувати керівництву бібліотеки ім. Франка, яке не побоялося і надати приміщення, і посприяти в організації заходу. Та хіба й могло бути інакше, хіба могли піддани царства книги піти проти того, чому вона навчала, навчає і, сподіваюся, буде навчати завжди?

Віра Сергіївна й сама володіла техніками вишивки різних народів, усіх любила і шанувала. А її несучасна внутрішня інтелігентність не дозволяла їй сказати щось не добре навіть про тих, для кого, здавалося б, інших слів просто не знайти.

Тож для всіх, хто її знав, ця жінка була вчителем. І навчала вона значно більшому, ніж вишивання, вона навчала життю. На цьому зосередив свою увагу у виступі кримський тележурналіст Олександр Польченко. А для мене Віра Сергіївна — це золотий уламок іншої цивілізації, якої ми зреклися в ім'я ідеалів сучасності і до якої дедалі важче буде доростати нам і нашим нащадкам.

Отже, присутні зазначили, що не випадково Віра Роїк пішла від нас у інші світи саме в День вчителя. А її безпосередні учениці Людмила Христенко та Світлана Лавренко поділилися спогадами про далекий 1954 рік, коли Віра Сергіївна викладала у них в школі уроки рукоділля. Вони говорили про різноманітні захоплення своєї вчительки, її унікальну пам'ять, що дозволяла називати ім'я та по батькові всіх, хто пройшов хоча б краєчком її життя навіть дев'яносто років тому.

«Людина своїм життям має підготувати хороші спогади про себе», — заявила Людмила Христенко. Але хоч з нею і не посперечаєшся, та все одно цього здавалося замало і дуже хотілося б, аби зі своїм багажем людина входила не лише в спогади, але і в інше вічне життя, і воно ставало таким, якого вона варту, а наша розлука була лише передвістям нової зустрічі.

Тамара СОЛОВЕЙ

ВІТАЄМО!

Знаному майстру художньої вишивки з Волині Юрію Еммануїловичу Савці 7 жовтня виповнилося 80 років!
«Кримська світлиця» сердечно вітає ювіляра з цією славною датою! Бажаємо міцного здоров'я, сил та натхнення для нових творчих робіт, в яких увічнюється духовна українська краса, які славлять нашу Вітчизну і прикрашають цей світ. З роси та води! І многая літа ювіляру!

ник Юрій Савка підготував рушник, де фігурують різні техніки, котрі широко використовувала у своїй практиці Віра Роїк, а посередині був вишитий її портрет. Вадим Михайлович повідомив також про наукову конференцію, присвячену Вірі Сергіївни, що відбулася в Полтавському університеті ім. В. Короленка, яка передувала відкриттю в художньому музеї цього міста виставки робіт майстрині та її учениць, що вже тривалий час мандрує Україною.

Потім прозвучав вірш, написаний поетесою-аматоркою із Ленінського району Раїсою Наумовою спеціально до дня пам'яті. А далі виступили юні актори зразкової театральної студії «Світанок». Слова, з якими діти зверталися до Віри Сергіївни, запалені свічки, що вони потім вручили її сину, аби ті «передали тепло наших сердець», — все це було таким ширим і зворушливим, що шеміло серце. Так само, як і сказане художньою керівницею «Світанку» Аллою Петровою: «Все цвіте в Україні,

все народжується, прославляє свою землю. Такою була і Віра Роїк. Вона й сьогодні гуртує нас!».

А хіба ні? І слова вдячності до Вадима Михайловича, який вже за відсутності матері робить все, аби не була втрачена ця її місяць, були присутні чи не в усіх виступах.

Прозвучали і присвячені Вірі Сергіївни пісні у виконанні її улюбленого співака Оresta Мартиніва. Та і хто не любить Оresta Федоровича, який завжди в нашому колі, в горі і в радості, чи то звеселяючи, чи то лікуючи наші душі?!

«Мамо, мамо, рідна і красива, відлетіла ти на небеса...» — ці слова із пісні «До

мами» у виконанні Оresta Мартиніва ще довго лунали в пам'яті.

Заспівала українську пісню і студентка українського відділення КДПУ Едіє Аблаєва. Пісня була сповнена туги, і що тугу кожен відчував по-своєму. А я думала: яка-то доля чекає на отаким кримськотатарських студенток, котрі вирішили присвятити її мові тут чужої і гнаної держави? Де і ким вони тепер працюватимуть, якщо досвідчені вчителі-україністи змушені перекаваліфуватися? Але кримські татари — народ особливий, кількість перших класів з кримськотатарською мовою навчання цього року в деяких школах навіть подвоїлася. Можливо, ці люди навчатимуть і нас отакій непримиренності, незламності у ході до своєї мети, ході вперед, без зайвих слів і патетики? Одряду ж пригадався заробітчанин з телеекрану, який прямував на територію РФ і улесливо заявляв журналістам: «Россія-матушка, нам, хохлам, без неї не прожить!». Важко, навіть неможливо уявити собі в такій ролі кримського татарина і боляче усвідомлювати, що наші співвітчизники можуть бути людьми без гідності і честі.

Поміж тим, виступи тривали. Прозвучала мелодія пісні присутнього тут композитора В'ячеслава Боброва, написана до сторіччя Віри Сергіївни, яку вона так і не почула. У композитора російське прізвище і послуговується він російською мовою. Але ж В'ячеслав Бобров теж тут, на відміну від «широкого» українця, традиційного

Рушник Юрія Савки

Ольга ЯВОРСЬКА

ВІДБЛИСК ПРОЖИТОГО ДНЯ

— Підемо, Маріє, сьогодні вночі до району, бо те ходіння вдень нічого не дає. Я три дні дурно стралила. Під касою шодня збирається дуже багато людей, кінця-краю не видно. Як тільки повідомили, що видаватимуть по п'ятдесят гривень, люди займають черги на світанку. Дехто навіть ночує біля каси. Якщо вийдемо опівночі, то до світанку будемо там.

Марія, висока сімдесятирічна жінка, зразу ніби помолодшала. Випрямивши спину і поправивши хустку на голові, заговорила бадьорим голосом.

— Підемо, Василю. Дванадцять кілометрів — то ще не такі далекі шляхи, а п'ятдесятка для нас з сестрою — гроші.

Дочекавшись поки Стефа засне, замкнула її в хаті, взяла в руки палицю і пішла до Василю. Опівночі обидві вирушили до району. Дорога відома, місяць і зорі з високого неба присвічують, костури постукують, ідуть жінки...

— Моя душа така тривожна, — обізвалась Марія, — бо в Стефи появилася жахлива хвороба: у неї пропадає пам'ять, вона ніби відмежовується від цього світу. Але через ці гроші змушена була залишити сестру саму. Я заощадила три тисячі радянських, купу літ збирала по десять-двадцять карбованців. Вже думала, що пропадує, а тут на тобі... п'ятдесят гривень. Та добре і це, бо ми з Стефою дуже біднемо.

— І ми біднемо, — з сумом сказала Василю. — Хто має дітей, тому легше, а нам з чоловіком дуже важко. Також маємо разом три тисячі карбованців заощаджень. Він по свої п'ятдесят гривень іти не годен, а я вже четвертий раз іду. Люди мліли у чергах, серцеві напади діставали. Я, Богу дякувати, витримала. Відпустять за день два-дві дні, а решта з прокльонами розходиться без нічого. І так із дня на день. Думи інколи роями обступають голову, здається, не витримаю, але витриму. Здобули волю і забули про народ. Залишили конати з голоду. Повідчиняли брами у світ: хто може втікати — втікає, продає свою працю, душу, тіло... А нам старим вже все одно. І поле не рятує.

— Не рятує, бо до землі рук молодих треба, добрих мінеральних. В нас грунт пісний, неродючий — глина, — добавила Марія.

— Таке життя вартує смерті.

— Не говори так, Василю, бо так легше стало. Храмів і каплиць ніхто не руйнує, не ламає хрестів, не вивішує забарених кров'ю прапорів, дихати стало легше.

— Ідуть жінки, постукують костурами.

— Місяць так красно світить, а далеке небо ніби схилилося над нами, Василю. Чомусь природа найчарівніша там, де живуть найбідніші люди.

— Я, Маріє, як наслухоюсь тих пісень, що смереки співають, що струмочки дзвенять, що луною з гір Карпатських доносяться, як намилуюся квітами і назмагаюся з

вещодавно у письменниці-педагога з Львівщини Ольги Яворської побачила світ нова книга повістей, новел, оповідань «Відблиск прожитого дня».

У вступному слові до книги письменник-педагог, колега Ольги Йосипівни Левко Воловець зазначає: «Світ її (Ольги Яворської — ред.) зацікавлений — життя людей, що їх зазвичай називають простими: селян, робітників і заробітчан, учителів, лікарів, священників. Словом, тих, які тримають на своїх плечах важку піраміду суспільства і без праці яких воно просто не могло б існувати. Та головне для письменниці не стільки соціальна (хоч і їй вона віддає належне), скільки морально-етична площина. Бо в яких обставинах не перебували б герої Ольги Яворської, їм часто доводиться розв'язувати складні дилеми: здобути тимчасову вигоду чи зберегти вірність близькій людині? Проклясти рідного сина за скоєні матері кривди чи мовчки терпіти без надії на краще? Повернути бодай на короткий час втрачене кохання, завдавши болю іншій людині, чи залишитися на засадах несхитної християнської моралі? Задовольнитися своїм домашнім затишком чи ризикувати життям заради незнайомих, які з легковажності потрапили в біду?

Саме в таких і подібних ситуаціях виявляється

засаднича стійкість героїв, твердість їхнього характеру, а в підсумку — справжня цінність людини. І, зазвичай, перемагає почуття обов'язку над спокусою, мораль над аморальністю, світлі порухи душі над холодним розрахунком...

...Герої творів Ольги Яворської — то здебільшого люди доброго серця і високих помислів; а серед тих, які стоять на засадах власної вигоди і здатні чинити кривду іншим, є й такі, що розкаються у скоєному і наважуються сказати невідгукну для себе правду.

Як педагог за фахом і письменниця за покликанням, Ольга Яворська добре знає людей свого оточення з усіма сильними і слабкими рисами їхньої влади, тому й змальовує їх правдиво.

Новели й оповідання збірки «Відблиск прожитого дня» знайдуть своїх читачів, як знайшли їх твори попередньої збірки «Запізнена зустріч». Прозу Ольги Яворської читають і підлітки, й молодь, і дорослі — кожен знаходить у ній щось для себе.

Нова книжка прози Ольги Яворської — добрий ужинок на творчій ниві письменниці, він засвідчує її помітне зростання й остаточне становлення як прозаїки.

Пропонуємо читачам нові твори письменниці Ольги Яворської з її книги «Відблиск прожитого дня».

вітрами, то і біду свою забуваю. Інколи в грудях зарідає щось за літами молодими та думками, за вітрами крилатими, за цілунками ніжними, за любов'ю нерозділеною... Зарідає, схлипне та й замовкне. Після того в душу така ясність повертається, ніби я, обминаючи хмари, до сонця піднімаюсь, і є в моїй душі щось таке високе і світле. Ніби й не я зачерпнула у долі муки і болю, ніби не я стою на уламках останніх надій.

— А я ніколи не думаю над тим, що було. Мою долю не вкласти у жодну пісню, така вона сіра. Я нікому не дозволяла у серце своє зазірати і біль свій завше від людей ховала. А кривда важка і чорна з дитинства стала мені сестрою. У мене немає часу на рожеві споми-ни. Кожен день думаю, як на той сухарик нещасний стягнутись. Кому було добре колись, добре й тепер — завше булка з маслом.

Ой, дорого наша, ходжена-переходжена, ногами міряна-переміряна.

На світанку прийшли до відділення Ошадбанку. Глянули, а там з підкопи людей уже зібралось. Зайнявши чергу, поспирались на костури, відпочивають.

— Приходять люди з навколишніх сіл з тяжобою на серці замість надії, печуться на спеці цілий день та так ні з чим і відходять, — обізвалась чоловік, що стояв у черзі перед Василюю.

— Хіба не можна якось організувати видачу тих жалюгідних грошей, щоб не мучити так людей? — з грізкою в голосі промовив інший.

— Терпіли полякам, москалям, а тепер і наші пройшлися по людських долях.

— Якби ж то вони були наші. Ця влада нам чужа. При цій владі безкарно вбивають, грабують, а вона дає лише про власне збагачення і нікого не боїться.

— Ви, Бєсяго, домовитесь. Відсиділись за москалів, ще й ці посадять.

— Най садять. Що мені втрачати? Я не маю за що хліба насущного купити, а вони доляри по іноземних банках тримають. Я вже тиждень стою тут шодня з ранку до вечора, щоб отримати п'ятдесят гривень на ліки синові й, напевне, знову піду ні з чим. Де ж мої заощадження, нажиті важкою працею? Я не маю вже тої сили, щоб поїхати, як молоді українці — освічені і здорові — наймитувати за кордон. Наші керівники не працюють на державу, а на власну кишеню. В якій країні таке бачено?

— Не плекаймо надії, бо ніколи мрії наші не збудуться, — обізвалась бліда, ще молода жінка, що стояла в черзі після Марії.

Десь о десятій годині прийшов касир і почав видавати гроші. Черга просувалася дуже повільно, сонце піднімалося все вище і пекло нестерпно. Щасливці, які помістилися у вузькому коридорі, посідали на підлогу, притулюючись спинами до стіни, решта людей стояли надворі. Серед них були і Марія з Василюю.

— Ця жінка кожної ночі займає чергу, а вдень продає її за п'ять гривень, — прошепотіла Василю, вказуючи очима на стару згорблену бабусю. Невдовзі до неї справді підійшов високий здоровань, заплатив п'ять гривень і вона поступилася йому місцем.

Пополудні чи то від спеки, чи від голоду у Марії розболілася голова. Вона зблідла і, знемагаючи під гарячим сонцем, сіла на землю. Погано стало ще якомусь чоловікові, бідачисько, не втримавшись на ногах, упав. Люди заметушилися, шукаючи воду, валідол і проклинаючи владу.

— Не вмлі ми пошанувати той безцінний дар, що дістався нам від Бога, віддали Україну в руки нечестивих, то й мучимось тепер, — кинув хтось сердито.

Коли сонце схилилось до заходу, підійшла нарешті Василюнина черга, але касир, висунувши голову, оголосив, що робочий день закінчився і зачинив віконце. Василюна гірко заплакала з досади.

— Завжди мені так, не щастить і все. Ще й на автобус треба стратити гривню, бо іти пішки сили нема.

Нарікаючи, жінки подибали на автостанцію. Відблиском прожитого дня багрянело над обрієм високе небо.

ЮРЧИКОВІ МАЛЮНКИ

Юрчик любить малювати. Сяде за журнальний столик і творить дива. Малює осінь. Черлене листя закриває сонце, небо красується переливами розхристаних хмар, що переходять у червоні заграви на горизонті.

Кілька разів пробував малювати сонячну Італію, маму на березі моря, але в нього нічого не вийшло. Італійські краєвиди здаються несправжніми, а в мамі завжди сумні очі. Тоді Юрчик малює дощ. Небо плаче великими краплинами, що нагадують мамині сльози.

— А як намалювати біль? — задумується хлопчик. І не знає.

Посумувавши, малює улюблені мамині квіти: чорнобривці, жоржини, мальви. Кольорові метелички літають між квітами, і хлопчиків стає веселіше. Мама усміхненими очима дивиться на сонце, а в долонях у неї червоні ружі. А в кінці Юрчик малює дорогу. Ця дорога до Італії. Вона така довга, як від землі до неба...

* * *

— Юрчику, вставай, до школи запізнився. Тітка Настя розкрила хлопчика, що з головою пірнув під ковдру.

— А тато прийшов?

— Приходить десь вночі і пішов уже знову з дому. Твій тато, вибач на слові, розволочився до краю. Приходить серед ночі п'яний, не цікавиться, що і як ти робиш. Думає, що за ті сто доларів, які мама платить мені на місяць, я повинна все встигати. Ну, добре, обтираю вас, готую їжу, прибираю у кімнатах, але за уроки твої відповідати ти знову вчора

малював до ночі, а математики, мабуть, не розв'язав?

Юрчик не відзався. Поснідавши, побіг до школи.

— Якщо даси списати математику, я намалюю тобі картину, — шепнув на вухо Візниковій Нелі. Вона мовчки простягнула зошит з домашнім завданням.

— Коли моя мама приїде з Італії, я тобі такий подарунок подарую, — сказав, повертаючи зошит.

— Може, приїде, а може, й ні. Кажуть, що там так гарно, що мамі додому повертатись не хочуть. Одне дівчинки мама поїхала, коли тій було чотири роки. Тепер їй уже чотирнадцять, а мама ще не приїхала. Вона там заміж вийшла за італійця.

Юрчиківі ніби мову відібрало. Вийшов на шкільне подвір'я, подивився на небо, а там в синій далечі дикі гуси летять.

Гуси, гуси, гусенята, Візьміть мене на крилята...

Голосний дзвінок покликав хлопчика до класу. Повернувшись додому, довго малював, а ввечері сів писати мамі листа:

«Люба мамочко!

У нас з татом усе добре. Тітка Настя варить їсти, прасує білизну, прибирає кімнати, а ввечері йде до свого дому. Погані люди кажуть, що ти не повернешся з Італії, але я їм не вірю. Якщо в Італії є місяць, то подивися на нього о дев'ятій годині, а я тут дивитися буду. Я намалював тобі свою вишенку, над якою цвіте зорями високе небо. А ще я хотів між небом і землею вітер намалювати, але не вмів. Ми у школі склали оповідання «Моя мама», я отримав десять балів.

Мамочко, тепер вечори такі довгі, тому мені так сумно. Влітку було веселіше. Вчителька обіцяла, що у школі організує виставку моїх малюнків. Тата ще немає. Тітка Настя залишила вечерю і пішла спати. Може, ти спиш? Бо вже пізно, десята година.

Я зараз виконаю завдання з математики, а потім докінчу малюнок. Я намалював ялинку, калину і Україну. На малюнок ще витьокують слюзи, але їх не чути. Тепер осінь, а я малюю літо, бо хочу, щоб світ був сонячним.

Люба мамочко, я дуже тебе люблю. Коли ти зателефонувала мені до школи, я був найщасливішим хлопчиком на світі. Телефонуй мені ще багато разів. Цілую тебе і обнімаю.

Твій Юрчик».

Згорнувши листа вчетверо, поклав на стіл.

— Про те, що батько приходив пізно і майже завжди п'яний, мама не мусить знати. Покладава Марійка казала, що він з Перуцькою Лєською любить, але я в це не вірю. Приїде мама і тато Лєську забуде.

Юрчик розв'язав задачу з математики, написав вправу з української мови. Годинник вибив дванадцять годину, а тата все ще не було. Ліг у своє ліжечко, наклав з головою. Засинаючи, думав про майбутній малюнок. Уявляла вечірнє небо, Великий Віз і блакитну печаль маминих очей.

Степан ЛИТВИН

ПТАХИ ДОЛАЮТЬ ТЯЖКУ ДОРОГУ

У хмарах небо... Грозу народить! Північний вітер жене пір'їни... До всіх зичливий ти, мій народе, А хто зичливий до України! Ти дав нам, Боже, ґрунти родючі. Ти наймирніших нам дав сусідів. Хіба вмирили голодні в Бучі! Хіба в Батурині знали біди! Хіба не раєм край нарікаєм! Хіба терзаєм річки чудовні! Хіба на долю ми нарікаєм! Хіба чекаєм підтримки ззовні! Що ж, будем вірити в допомогу, Та покладатись — на власні сили. Ми так повірили в перемогу, Коли кайдани ще не струсили... Ми так повірили у достаток, Розвій культури, літа гостинні, Що звідки сили тепер дістати, Щоб не зневірится у святині!

II

Долає птаство тяжку дорогу, А люд — окови і каземати... По-українськи молюся Богу, По-українськи глаголю «Мати...». Шепочу: «Люба моя, кохана...». Як предки-ратаї говорили... О меч тополі, свіча каштана, Ви — од коліски і до могили... Переконання зростає сильне: Дніпро довічно пребуде з нами. Як поле жовте, як небо синє, Як пісня рідна, як голос мамі... Любімо ж ріки, озера, плавні, Кріпімо ж єдність — буття основу! Шукаймо ж витоки наші славні, Плекаймо ж рідну чудову мову! Діди ходили мої й навзгінці, Забути ж Слово не мали й гадки... Гордяться будуть, що українці, Мої онуки, мої нащадки!

МОВ КРИЦЯ, МОВ КРИШТАЛЬ І МОВ АЛМАЗ

Не біється заглядати у словник... Максим Рильський

Люблю, мов сонце, материнську мову... Нам кожна братня мова дорога. Грінченко й Даль

ведуть у даль чудову. О словників жага, віків снага! А слово і голубить, і карає, А слово і вбиває, й воскрешає... Ти, мово, — море, небо неокрає, Несмертність наша, правда і душа. Чи здатна розгулятися

бездуховність, Якщо в душі цвіте віків любов! Глибинна мови рідної верховність, Вершинна чарівливість

братніх мов... Майну дитинства добрими краями — І серце незрівнянно защемить. Шебече рідна мова солов'ями, Гаями, наче молодість, шумить; Вода й криниця, зірка і зірниця — Жіночий рід панує в словниках. Хто витворив пісні! Не таємниця; Вони — немов пісні на рушниках. Є в словниках коралі і корали, Корела, і Корея, і дух степів. Народів інших ми не покоряли, Несли не меч, а волі гордий спів. Три в словниках Поповичі —

билінний, Павло — мов сокіл, та Іван, співак, В народній пісні —

легіт верховинний, Цілушки святість і цілунку смак... Пливуть віки.

Пливуть вінки тернові... Тернопіль і хустини квіткові. Цвіте нам терен, опадає в слові — Слова не опадають вікові. Одвічно люди мріяли про вічне. Століття мчали.

З ними — Дарій, Дір... А після грому ядерного вічність Зостанеться хіба для чорних дір... Ах, бездіяльність —

безум буде, зрада В протистоянні смерті і життя. Заримувати можна

«праця — правда», А як же майбуття і небуття? Є в словниках і віра, і надія, Є слова дія, дієслів полки. Чи вистоїть земля й помолодіє, Чи вигорять народи й словники!.. Народжена і жити, і вмирати, Людина слів у вирій не бере. Не вмере ніколи рідне слово Мати. Найперше слово мама не помре! Нам словники — аннали у напрузі, І вірні друзі, і провідники. В борінні, у горінні, в горі. Друзі, Не біємось заглядати в словники!

ВКЛОНИМОСЯ
ВЧИТЕЛЮ!

«СПРАВЖНІ ЗНАННЯ ЗРОБЛЯТЬ НЕМОЖЛИВИМИ ВІЙНИ, ЩО РОЗРАХОВАНІ ЛИШЕ НА НЕОСВІЧЕНИХ ТА ТЕМНИХ ЛЮДЕЙ»

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Ми повинні збудувати європейську систему освіти, яка буде гарантувати не лише отримання знань, але й формування особистості, здатної творчо мислити і самостійно робити висновки.

Справжні знання роблять неможливими війни, що розраховані лише на неосвічених та темних людей.

Водночас самовідданість та самопожертва, які рухають нашими людьми в бажанні захистити рідну країну і наш демократичний лад, — це результат патріотичного виховання. Це відгук безсмертних рядків Івана Котляревського: «Любов к Отчизні де героїть, там сила вража не устоїть — там грудь сильніша од гармат!».

Внесок і відповідальна місія вчителів були і будуть для нас надзвичайно важливими. Дякую вам від усього серця за вашу працю, дорогі вчителі!

Вашими знаннями та серцями сьогодні створюється нова Україна! Слава Україні!

* * *

Напередодні Дня працівників освіти Президент України Петро Порошенко провів зустріч з переможцями Всеукраїнського конкурсу «Учитель року — 2014» та вручив їм державні нагороди.

Вітаючи вчителів з професійним святом та з присвоєнням почесного звання, Глава держави відзначив їхній внесок у виховання дітей, формування особистостей. «Вважаю, що для кожного громадянина згадка про вчителів, які навчили їх усьому, це є той якір, який тримає важливі людські якості. Я досі пам'ятаю своїх вчителів математики, хімії, фізики, вчителя мови і літератури, і дуже вдячний їм, бо той внесок, який роблять у формування особистості батьки і вчителі, є визначальним», — сказав він.

На переконання Глави держави, робота педагогів і їхня роль у вихованні суспільства є одними з найцінніших. «Головне, щоб зі школи в нас виходили особистості, а не тільки ті, хто має певний набір знань. Найважливіша місія, яка сьогодні є перед вами, — це виховання нової української нації», — сказав він.

Говорячи про виховний процес в умовах сьогодення, Петро Порошенко наголосив на важливості виховання патріотизму. «Вперше зараз ми маємо унікальну ситуа-

цію, коли нація об'єдналася. Коли вийти у вишиванці, заспівати український гімн є справою честі, а не вимушеним кроком. Той шлях, який пройшла Україна за останні 23 роки до цього. Внесок і відповідальна місія школи в цьому теж є для нас визначальними», — підкреслив Президент.

Глава держави вручив присутнім на зустрічі державні нагороди. Почесне звання «Заслужений вчитель року» отримали: вчителька трудового навчання Нерубайського НВК «Загальноосвітня школа-гімназія» Біляївського району Одеської області Ольга Бухтій, учитель географії Вільшанської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Вільшанської районної ради Кіровоградської області Олександр Красота, вчителька початкових класів Артемівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 18 Артемівської міської ради Донецької області Ольга Петриченко та вчитель російської мови і літератури, світової літератури Старокозацького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-гімназія» Білгород-Дністровського району Одеської області Юрій Швачка.

Почесне звання «Заслужений працівник освіти України» було присвоєно директору НВК «Олександрійський колегіум-спеціалізована

школа» Олександрійської міської ради Кіровоградської області Сергію Коваленку, який переміг у номінації «Директор школи» конкурсу «Учитель року — 2014».

У зустрічі також взяли участь заступник голови Адміністрації Президента України Ігор Гринів, міністр освіти і науки України Сергій Квіт, радник Президента Юрій Богущий.

Довідково. XIX Всеукраїнський конкурс «Учитель року — 2014» проводився з грудня 2013 до квітня 2014 року у номінаціях: географія, початкові класи, світова література, трудове навчання та директор школи.

Перші два тури змагань проходили у районах, містах та областях. У них взяли участь більше 13,7 тис. педагогічних працівників з 27 регіонів України. Найактивнішими були освітяни Донецької (1175), Дніпропетровської (948), Тернопільської (730), Київської (693) та Житомирської (689) областей.

У заключному турі конкурсу, який тривав з 4 до 10 квітня, взяли участь 122 педагоги з 25 регіонів України. Змагання проходили у Миколаєві (географія), Черкасах (початкові класи), Одесі (світова література), Білій Церкві Київської області (трудове навчання) та Кіровограді (директор школи).

Серед учасників заключного туру: 31 із сільських шкіл, 91 — шкіл міських поселень; 99 мають вищу категорію, 38 — звання «вчитель-методист», 22 — «старший вчитель»; 55 мають педагогічний стаж від 10 до 20 років, 53 — понад 20 років.

Прес-служба
Президента України

У центрі на фото — вчителька української мови та літератури з НВК «Відкритий космічний лицей» із Сімферополя ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА ЧУМАКОВА, яка здобула перемогу в кримському республіканському етапі Всеукраїнського конкурсу «Учитель року — 2014». Якби не здали Крим — можливо, Президент України вітав би тепер з перемогою і її... І ще одне щемить: чи хоч словом згадали на святі у столиці наших кримських українських учительок-берегинь, які тепер взагалі залишилися без роботи?

СЛОВО ПРО ВЧИТЕЛЯ

Підрастає донечка. Наступного року сяде за шкільну парту. А в мене на серці тривожно. Чому навчить мою дитину нинішня «нова» шкільна програма? Чи вистачить мудрості, толерантності, терпимості вчителям, щоб бути осторонь останніх політичних подій у Криму.

Старший син вже виріс і вчиться в коледжі. Ми часто згадуємо, як він прийшов у перший свій клас в сімферопольську Українську гімназію. Нова школа, широка територія, просторі класи, басейн. Але тепер, на відстані часу, я розумію, що найбільшим успіхом для нас тоді була зустріч з нашою першою Вчителькою, яка за чотири роки навчання стала дорогою і рідною людиною, справжнім другом і порадником. Добра, порядна, ввічлива, уважна до кожного учня, завжди готова прийти на допомогу, талановитий педагог і сильна особистість — з такою характеристикою погодяться і діти, і батьки, і колеги. Нам справді пощастило з першою Вчителькою. І сьогодні я мрію, щоб мої молодші діти зустріли в своєму житті таких же мудрих і благородних наставників, які знайшли своє поклоніння на вчительській ниві. Я не хочу зараз називати імені нашої улюбленої Вчительки, щоб не створити зайвих труднощів у її житті. Адже людина, яка не схвалює теперішнього беззаконня, стала великою небезпечною для кримських властей.

З найкращими побажаннями і з теплом у серці я вирушила до Української гімназії, щоб привітати зі святом нашу першу Вчительку. Поки стояла в фойє, чекаючи кінця уроку, поспілкувалася з мамою теперішнього учня. Вона розповіла, що всі розчаровані рівнем нинішньої освіти в гімназії. Минулого року діти вчилися за програмою «Інтелект України», яка справді допомагала виявити і розвивати здібності кожної дитини. А тепер вчать за російською загальною програмою, яка відкидає нашу освіту на десятиліття назад. Я дізналася, що на кожній паралелі є по одному українському класу. Більшість учителів перейшли на російську мову викладання за наказом зверху. Тому, щоб залишитися зі своєю улюбленою Вчителькою, батьки погодилися продовжити навчання дітей в російському класі. Підручники видали російськомовні. Вчителі в українському класі доводиться перекладати всі завдання і терміни, що додає багато незручностей у проведений уроку.

Ось пролунав дзвоник, і вийшла наша Вчителька. Ми не бачилися понад п'ять років. Коли впізнала мене, в її очах з'явилися зворуш-

ливі сльози. Я зрозуміла, як важливо для вчителя чути теплі слова подяки від учнів, від батьків. Вони важать набагато більше всяких подарунків. Справжній педагог працює не за матеріальну винагороду. Понад усе він мріє дати своїм учням не тільки предметні знання, а й вміння володіти собою, контролювати свої емоції, бути відповідальним за свої слова і вчинки. Подумки Вчитель благословляє всіх своїх вихованців на успішне і гідне життя. За невелику перерву між уроками нам вдалося багато розповісти одна одній про те, як змінилося наше життя після відомих беззастережних подій. Я почула, що багато талановитих дітей з її класу виїхали в Україну. Те насильство, яке призвело до перевороту, змінило стосунки між людьми. Дуже важко морально зараз працювати вчителем у школі і мовчки погоджуватися із застарілими методами викладання. Українська освіта набагато випереджала російську. Зламати, задушити, заборонити, примусити, злякати — дієлова, які дають уявлення про те, що зараз відбувається в Криму з усім, що вживається разом з прикметником «український».

Сьогодні заборонили вчителям дарувати навіть квіти. Я ще довго перебувала під враженням від нашої зустрічі. Відчула біль в серці справжнього Вчителя за долю нашого молодого покоління. Що може дати дітям влада, яка прийшла, порушуючи всі можливі закони світової цивілізації, погрожуючи і розправляючись з інакомислячими.

Незважаючи на те, що з таблички зникло слово «Українська», а з'явилася «Кримська гімназія», я відчула, що не все ще втрачено для наших дітей. Адже в на цій землі люди, які думають по-українськи, співпереживають за долю українського народу в тій страшній нав'язаній нам війні, розуміють, що масове катування людей розвіється і правда восторжествує. Я переконалася, що серед кримчан є європейці, і це вселяє надію.

Ми з донькою прямували додому, повторюючи рядки віршика про вчительку:

*Наче мама, пригорне
й обійме ніжненько.*

*Буде птахам-малюкам,
мов в гнізді, тепленько...*

Ми не знаємо, що принесе нам день завтрашній. Та наш обов'язок захистити ті цінності, які здобув наш народ протягом століть, — заради того, щоб наші діти могли вільно ЖИТИ, РОЗВИВАТИСЯ, ПРОЦВІТАТИ... Ці слова викарбувані на стінах Української гімназії. Сподіваюся, що нові кримські міністри не накажуть зачистити стіни від усіх букв, що написані «не по-роски»...

Галина ЛЕЛІКА

м. Сімферополь

Як уже повідомлялося в «КС», Уряд України розпорядився виділити студентам з Криму додаткові бюджетні місця. Згідно з Постановою Кабміну № 450, вчитися за рахунок держави зможуть навіть ті першокурсники з півострова, які не потрапили на бюджет за конкурсом. Також, за ухвалою постановою, на безкоштовне навчання претендують ті студенти, які перевелися в материкові ВНЗ, але на півострові навчалися на комерційній формі. Однак, за словами самих студентів, ця норма поки що існує тільки на папері і з них продовжують брати плату.

Чи отримують кримські абітурієнти обіцяні пільги, залишалися незрозумілим аж до останнього часу. Закон «Про забезпечення прав і свобод громадян на окупованій території» містить норму, згідно з якою навчатися у ВНЗ безкоштовно мають право всі кримчани. Однак, як зазначалося, цей закон був ухвалений поспіхом і відповідна стаття була прописана з помилками. У зв'язку з цим Міністерство освіти і науки не мало правових підстав для виділення додаткових бюджетних місць абітурієнтам і студентам, які виїхали з півострова.

У червні Верховна Рада виправила неточності в законі, однак ухвалений парламентом законопроект був ветований президентом. Відмову підписувати документ Петро Порошенко мотивував тим, що надання додаткових бюджетних місць обходиться державі дуже дорого — на переведення півтори тисячі студентів з Криму були витрачені близько 3,5 мільйона гривень. Однак у серпні парламент повторно проголосував за цей законопроект, і пільги кримчанам таки були надані.

Постанова Кабінету Міністрів, яка прописує механізм виділення додаткових бюджетних місць, була ухвалена тільки 17 вересня, коли навчальний рік уже розпочався. Згідно з ухваленим документом, вчитися за раху-

нок держави можуть всі кримські абітурієнти, що вступили на бакалаврат чи у магістратуру, а також студенти-переселенці, які перевелися з «півострівних» ВНЗ у материкові.

Додаткові місця отримали 400 кримчан. Поки немає ясності з приводу того, чи буде ця постанова дотримуватися в повному обсязі, але в Міністерстві освіти і науки України запевняють, що вчитися за рахунок бюджету зможуть всі студенти, які подали документи в материкові ВНЗ.

СТУДЕНТИ З КРИМУ ОТРИМАЛИ ПІЛЬГОВІ БЮДЖЕТНІ МІСЦЯ В УКРАЇНСЬКИХ ВНЗ

«У законі чітко сказано, що всі, хто зміг пройти за конкурсом на державне замовлення, навчаються за кошти держбюджету. Тут немає ніякої двозначності, сто відсотків кримчан отримують бюджетні місця», — повідомив у коментарі для «Крим.Реаліті» директор департаменту вищої освіти Міністерства освіти і науки Юрій Коровайченко.

За його словами, загалом близько чотирьохсот абітурієнтів з Криму, які не змогли потрапити на бюджет за конкурсом, отримують додаткові місця держзамовлення.

У Київському національному університеті ім. Т. Г. Шевченка підтвердили, що в їхньому ВНЗ готові перевести кримських студентів з комерційної форми навчання на бюджетну. «Ми подали в міністерство відповідну заяву і тепер чекаємо виділення цільових коштів. Я думаю, що найближчими днями все це буде реалізоване», — повідомив проректор КНУ з науково-педагогічної роботи Володимир Бугров.

Також він додав, що в університеті Шевченка пільгові місця держзамовлення дістануться

48-ми першокурсникам і ще 36-ти кримчанам, які вступили на бюджет за конкурсом. Крім того, за словами В. Бугрова, в КНУ продовжують переводитися студенти, які навчалися в кримських ВНЗ до анексії. Для цього їм не потрібно складати вступні іспити — вони просто подають документи і здають академічну різню.

П'ятнадцять студентів отримують пільгові бюджетні місця в Львівському національному університеті ім. І. Франка. Про це кореспон-

денту «Крим.Реаліті» повідомив відповідальний секретар приймальної комісії ЛНУ Богдан Стельмахович. «Додаткові місця виділені десяти першокурсникам, і ще п'ять місць отримали ті, хто вступав на кваліфікаційний рівень спеціаліст і магістр», — зазначив він.

У Національному технічному університеті «КПІ» також підтвердили, що перевели всіх кримчан з комерційної форми навчання на бюджет. За словами першого проректора ВНЗ Юрія Якименка, те, що постанова про виділення пільгових місць з'явилася вже під час навчального семестру, не викликало жодних труднощів. «Першокурсники, які вступили на контракт, ще не встигли оплатити навчання. Процедура переведення з контрактної форми на бюджет у нас відбувається, тому що ми її здійснюємо щорічно в першій декаді вересня», — сказав Ю. Якименко.

Пільги не для всіх

Якщо норма про надання додаткових бюджетних місць першокурсникам у київському «Політеху» виконується безвідмовно, то з переведенням студентів з кримських ВНЗ

справи там йдуть гірше. Перший проректор КПІ в коментарі кореспонденту «Крим.Реаліті» розповів, що їхній ВНЗ стягує плату з тих, хто навчався на півострові на комерційній формі. Хоча і в законі «Про окуповані території», і в Постанові Кабміну № 450 сказано, що всі студенти, які переводяться в українські навчальні заклади, навчаються за рахунок держави.

Ця норма порушується не тільки в КПІ, а й в інших ВНЗ. Студент Одеського національного університету ім. Мечникова Олександр, який раніше навчався в ТНУ ім. Вернадського, в розмові з кореспондентом «Крим.Реаліті» повідомив, що з нього вимагають плату за навчання. «У Сімферополі я навчався на факультеті управління за вісім тисяч гривень. В ОНУ мене погодилися взяти за умови, що я платитиму ту ж суму. Я говорив адміністрації, що на підставі законодавства мене мають навчати безкоштовно, але мені сказали, що у них немає вільних місць», — поскаржився кримчанин.

У Міністерстві освіти і науки України підтвердили, що всі державні ВНЗ мають приймати кримських студентів на бюджет незалежно від того, на якій формі навчання вони були в Криму. «Проте в цьому випадку діє інша технологія. Ви розумієте, в якому складному фінансовому становищі ми перебуваємо, і додаткові кошти навряд чи хтось дасть. Але у нас є кошти, які залишилися від Криму. Відповідно з цих коштів ми візьмемо гроші на навчання тих, хто перевівся», — зазначив директор Департаменту вищої освіти Міністерства освіти і науки Юрій Коровайченко.

Він порадив усім кримчанам, з яких вимагають оплатити навчання при переведенні в материкові ВНЗ, звертатися зі скаргами до міністерства.

Олексій АРУНЯН

«НАЙСКЛАДНІША ЛЮДИНА ПРОСТА...»

На прохідній Головного управління з надзвичайних ситуацій АР Крим шоранку співробітників зустрічала доброзичливо усмішкою та привітним словом ця жінка. Їм'я Лідії Михайлівни Швед знали всі.

Дівчиною приїхала вона багато років тому з Херсонщини до Сімферополя. Тут вона вчилася, вийшла заміж, виховувала сина, який потім став офіцером. Все в неї було, як у добрих людей.

Тільки є в її долі і вдачі моменти, які викликають повагу й захоплення.

Працювала вона в обласному штабі цивільної оборони (потім реорганізований у МНС АРК) понад п'ятдесят років. Спочатку була стрілкою ВОХР. Коли закінчила техніку зв'язку, стала начальником радіостанції, потім — інженером на відповідальній посаді. Все її трудове життя присвячене тільки одній цій організації з першої миті. Справедливо було б казати: «До останньої». Але коли вийшла на пенсію з багатьма знаками відмінності («Відмінник цивільної оборони», «Ветеран праці» та ін.), вона не змогла жити без рідного колективу і залишилась тут працювати вахтером.

З незмінною повагою ставились до Лідії Михайлівни і генерал, і простий службовець. Тому що в цієї людини є високе почуття обов'язку, який вона завжди ви-

конувала бездоганно, не рикаючи на складність роботи, і всі свої справи і дії порівнювала з чистою совістю. І ніхто ніколи не чув від неї скарж. Коли оточуючі, особливо друзі, потребують мудрої поради, широкій підтримки, захисту, то вона ніколи не відмовить. Навчена великим життєвим досвідом, Лідія Михайлівна завжди проявить співчуття до людини, зрозуміє її і дасть хорошу й розумну пораду. За це до неї особливе ставлення. Бо, да-

Василь Симоненко

ючи ці поради, вона ніколи не думає про свою користь чи щось інше, а керується міркуваннями справедливості та честі.

Тому всі її поради бувають корисні і завжди допомагають в слушний момент.

Своїм життєвим досвідом вона охоче ділиться з молодшими, не завжди досвідченими людьми і ставиться до них, як до рідних.

Багато хто з друзів і просто

знайомих завдячує їй правильними вчинками у скрутну мить.

На всі свята і урочистості вона оточена колом найкращих друзів.

Вони не забувають її і досі, навідують, тому що вона зараз відпочиває на пенсії, допомагає дітям і внукам, виховує правнука. Це — активна непосидюча людина, яка не може не приносити комусь користі, облегувати життя, заспокоювати душу.

Якби більшість людей були схожі на цю людину, наше життя було б легше, яскравіше і приємніше.

Ганна ТРЕТЬЯК,
студентка 2 курсу факультету журналістики
ТФУ ім. В. Вернадського

Василь СИМОНЕНКО

Найогидніші очі порожні,
Найгрізніше мовчить гроза,
Найнікчемніші дурні
вельможні,
Найпідліша брехлива
сльоза.
Найпрекрасніша мати
щаслива,
Найсолодші кохані вуста,
Найчистіша душа
незрадлива,
Найскладніша людина
проста.
Але правди в брехні
не розмішуй,
Не ганьби все підряд
без пуття,
Бо на світі той
наймудріший,
Хто найдужче любить
життя.

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

ІВАН ФРАНКО

Одна з його збірок має красномовну назву «В поті чола». Важка праця в поті чола самого геніального письменника була справою всього його життя (1856–1916). Сорок років трудився на ниві рідної культури. За цей час написав близько шести тисяч художніх публіцистичних творів, наукових досліджень. Оповідання і повісті, поезії з широкою амплітудою почуттів — від суспільно-політичної («Каменярі», «Вічний революціонер», «Гри-мий» та інші) до найглибшого інтиму (збірка «Зів'яле листя»), поеми, драми, переклади з багатьох мов, починаючи з польської і кінчаючи гінді, іспанською. Чи не був це подвиг? Титаном праці він, син коваля, з села Нагуевичів Дрогобицького повіту в Галичині, ввійшов у вітчизняну і світову культуру.

Малих читачів завжди хвилювали твори І. Франка, написані для них і про них. Це і книжка прозових казок «Коли ще звірі говорили», і поема-казка «Лис Микита», і оповідання, що стали хрестоматійними, «Грицева шкільна наука», «Фарбований лис», і повість «Захар Беркут», і ліричні поезії «Галаган», «Журавлі», — зрештою, всього, створеного Великим Каменярем для дітей, тут не перелічити...

Василь ЛАТАНСЬКИЙ, вчитель, письменник с. Пруди, Советський район, Крим

ХОДИТЬ ВІТЕР ПО ЖИТІ

Ходить вітер по житі,
Мов господар спрокволу,
Колосочки наліті
Стиха хилить додолу.

І шепоче колосся:
«Вітре-брате, дай ведра,
Щоб нам ціло вдалося
Достояти до Петра.

Проганяй ти боками
Градові навали,
Щоб не стерлись над нами,
Щоб ми марно не впали.

Отрясай з нас щоднини
Пожирилі комахи,
Хай годуються ними
Ті співучі птахи.

Дай нам спіти, нависнуть,
Стебло луком най гнеться,
Аж серпи тут заблиснуть,
Живина пісня зживеться.

Дай на копи погоду,
І погоду на спрятку,
Щоб в селянську господу
Ввійшли вітра й достаток.

Ходить вітер по житі,
Мов господар спрокволу,
Колосочки наліті
Стиха хилить додолу.

РОЗВИВАЙСЯ, ЛОЗО, БОРЗО

Розвивайся, лозо, борзо,
Зелена діброво!
Оживає помертвіла
Природа наново.

Оживає, розриває
Пути зимовії,
Обновляється в свіжі сили
Й свіжії надії.

Зеленійся, рідне поле,
Українська ниво!
Підоймися, колосися,
Достигай щасливо!

І щоб всяке добре сім'я
Ти повік плекала,
І щоб світу добра служба
З твого плоду стала!

ГАЛАГАН*

«Мамо! Мамо! — кличе йван,
Хлопчик, може,
Шести літ. —

Подивіться, подивіть,
Маю дзіньо*, галаган!»

«Де ж ти, синку, теє взяв?
Чом ти, синку,
так дрижиш?

Боже, босий десь бував,
Босий по снігу бжіш!»

«То мені паничик дав...
Я з ним бігав по снігах:
Я босоніж, а він мав
Черевички на ногах.

Як м'я зловиш,
дзіньо дам!» —
Так він мовив та й побіг.
Я... дїгнав його...

ма... мам...»
«Синку, синку, що тобі?»

Зсинів, наче боз,* йван,
Зціпик зуби, одубів,
З ручки випав галаган —
Впав на землю і зомлів.

А за тиждень в неділю,
Плаче мати — пропало!
Прошля кося по зіллу,
Бідне зілля зів'яло.

В труні тихо спить йван,
Не бажає більше нич:
В ручці має галаган —
Той, що дав йому панич.

*Галаган — австрійська монета (4 крейцари)
*Дзіньо — дрібна монета
*м'я — мене
*Боз — бузина

ЖУРАВЛІ (уривок)

Журавлі ключем летять
Піднебесним плаєм,
Діти радісно кричать
І докола ну скакати
Прастарим звичаєм:
Круцю, круцю, журавлі,
Ваша мати на воді!

І глядять напів з страхом,
А напівцікаво,
Чи ключ змилиться
й кругом

Завертиться, чи тягом
Геть полетить право?
Круцю, круцю, журавлі,
Ваша мати на воді!

Полетіли журавлі,
З дороги не збились,
А хлоп'ята ті малі
За ключем, що щез у млі,
Довго ще дивились.
Круцю, круцю, журавлі,
Ваша мати на воді!

Є народна повірка, що коли весною журавлі летять з вирію, можна змити з дороги цілий ключ, застромивши ніж вістрям у землю та крутячись докола нього, держачи руками за ручку ножа і співаючи пісеньку, вжиту ось тут як рефрен.
(Примітка І. Франка).

ВІДЛУННЯ КНИЖКОВОГО ФОРУМУ

У вересні традиційно відбувся «Форум видавців у Львові». Міжнародний літературний фестиваль, а також книжковий ярмарок, на котрий приїхало 317 видавців з України, тривав чотири дні.

Понад сто наметів розмістилися на території Палацу мистецтв, а у них — книги найрізноманітнішої тематики. Видання для читачів від дошкільного віку і далі — до книг економічного, політичного і мистецького жанру, романи, поезії, мемуари, історичні дослідження, методична література — все, що душа бажає, знайшли своє місце, а відтак і свого читача у дні Форуму. Цінова політика, як минулого року, так і цього, залишилась незмінною: книги можна було придбати від 5 до 400 грн.

Свою думку щодо Форуму висловив міський голова Львова Андрій Садовий: «Перш за все, хочу зазначити, що дуже важливим є той факт, що традиційно книжковий форум відбувся у Львові. Уже 21-й раз! Приємно, що саме у нашому місті проходить це свято Книги. До нас приїхало багато видавців з України і світу. Проте, коли нині триває вій-

на, ми повинні розуміти таке правило — у війні виграє не тільки зброя, у війні виграє інтелект. Безперечно, відвідуючи книжковий форум щороку, придбав декілька книжок».

Традиційно відвідали Форум і Брати Капранови, які цього року презентували енциклопедію «Веселі свята!», де описана історія походження українських традиційних свят від Різдва до Різдва. Брати-письменники і цього разу підписували свої книги на капоті зеленого автомобіля перед входом у Палац Потоцьких.

Свою творчість презентували у Львові сотні письменників — не злічити всіх, бо за чотири дні з читачами зустрілася сила-силенна авторів. І всі ці зустрічі залишили в душах учасників приємні спогади...

«Ось вже летить на коні, попереду свого загону, отаман розвивається шик із надписом «Смерть ворогам України». І це вам не Орлеанська Діва, котра воювала іконкою. Маруся доводила свою правоту кулею».

Це слова з нової книги Василя Шкляра «Маруся», яка

була презентована на Форумі. Роман представив сам автор у «Книжковому дворіку». Зустрітись з улюбленим письменником і побачити нову працю автора прийшло багато людей.

Василь Шкляр писав «Марусю» п'ять років, покладаючись на історичні події. У книзі описано бойовий шлях дівчини Марусі, яка стала отаманом після загибелі трьох її братів. У романі тісно переплітається шлях героїчно-трагічної долі Української Гали-

цької армії, яка наприкінці літа 1919 року визволила Київ від московсько-більшовицьких окупантів, проте волею злого фатуму опинилася на межі цілковитої загибелі. Автор розповів, що працювати над романом було неважко, оскільки має великий досвід з написанням його найвідомішого на нинішній день роману — «Залишенець, або Чорний ворон». Новий роман вийшов у видавництві «Клуб сімейного дозвілля».

Василь Шкляр на зустрічі з читачами назвав свій роман «Маруся» пророчим, оскільки писав його довго, ще перед подіями на Майдані. Справді, події, які описані у «Марусі», тісно переплітаються з подіями, які тривають нині на території нашої країни, коли ворог знову зазіхає на нашу землю.

Сергій НІКШИН,
студент НУ «Львівська політехніка»,
напряма «Журналістика»

Форум вирує!

Гостя книжкового форуму — Олесь Франко з Калуша, правнучка рідного брата Івана Франка — Онуфрія

«ПРОХАЄМО, ПОКРІВОНЬКО, ОД ЛИХА УКРИТИ...»

14 жовтня — свято Покрови Пресвятої Богородиці або, як кажуть в народі, Святої Покрови. «Покрова накриває траву листям, землю — снігом, воду — льодом, а дівчат — шлюбним вінцем». В українських селах і до сьогодні дотримуються давньої народної традиції справляти весілля після Покрови. Від Покрови і до початку Пилипівки — пора наймасовіших шлюбів в Україні.

Свято Покрови посідає почесне місце серед пошанованих свят в Україні. Що цікаво — шанується воно одночасно і християнами, і рідновирами України, тільки зміст свята, навіть за однакової назви, зовсім різний.

Свято Покрови Матері Слави в Колодарі православних рідновірів ознаменове засинання Природи та вкривання Землі на зиму. Справді, в жовтні перші дерева втрачають листя, всі плоди уже дозріли: «Прийшла Покрова — на дереві голо». Сивий Яр вступає в свою повну силу в першу п'ятницю, після дев'яти днів від осіннього рівнодення і ми вшануємо Покрову Матері Слави. Це також свято вояцької честі та звитяги, на якому оборонці Матері-Землі показують свою вправність.

Незвичайна популярність та величність свята Покрови пояснюється дуже просто, хоч цього вперто не бажають визнавати і помічати представники християнства. Корені виникнення свята сягають сивої багатотисячолітньої давнини і пов'язані з космічним станом природи і відповідно особливим етапом у житті людини.

Які ж це особливості? Загальновідомою ознакою Покрови є те, що вона покриває Землю або листям, або снігом.

До Покрови завершувався період сватань і приготування до весілля, який починався після Першої Пречистої.

До початку жовтня закінчуються усі найважливіші сільські роботи на Землі (в тому числі сіба озимих) — завершений хліборобський цикл робіт. Зібраний урожай (достаток) та більш-менш вільний час дають можливість для проведення весілля. Це — найблагодатніша пора для весільних гулянь, початку вечорниць. Звідси беруть свій початок весільні осінні тижні. Це свято — покровитель весілля, початок сезону на сватання та весілля, які закінчувались за два тижні до Пилипівського посту. Це вже потім під впливом християнства воно оформилося у те, що дівчата, котрі бажали взяти шлюб саме цього року, мали побувати на святі Покрови у церкві і помолитися: «Свята Покрівонько, покрий мені голівоньку», «Мати-По-

крівонько, покрий Матір сиру Землю і мене молоду», «Свята мати Покровонько, накрый мою голівоньку, хоч ганчіркою, аби не зостатися дівкою».

А на Поділлі дівчата казали: «Свята мати Покровонько, завинь мою голівоньку, чи в шматку чи в онучу — най ся дівкою не мучу!».

Існувала навіть прикмета: якщо на Покрову сніг — буде багато весілля.

Сніг дає привід порівнювати сніговий покрив з весільним покривалом, а оскільки в цей час свідомо призначене і свято Пресвятої Богородиці, то ці порівняння розповсюджуються і на неї.

У багатьох народів, зокрема і у слов'ян, покривало (фата) вважалося дуже важливою весільною оздобою, взагалі слугувало ознакою заміжжя. За описами арабською письменника XII ст. свідчить, що якщо комусь подобалась дівчина, то він накидав їй на голову покривало і вона мусила стати його дружиною (точніше, мабуть, це була пропозиція до шлюбу). Та і зараз ми знаємо, що весільна фата ще широко представлена у весільному обряді.

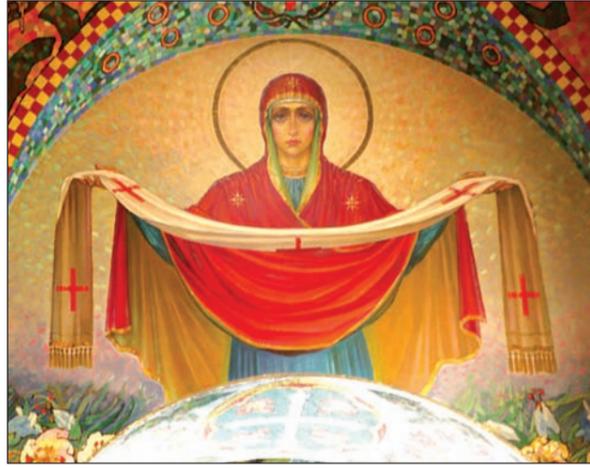
Як відомо, після одруження дівчина була вже молодницею і мала покривати голову наміткою чи хусткою. Намітка — це стародавнє вбрання заміжніх жінок, яке зав'язували навколо голови. Вже після просватання дівчині-нареченій покривали голову хусткою. Для дівчат Покрова — найбільше свято: у молоді починався сезон вечорниць, а у господарів — період весілля, і юнки залюбки брали участь у весільних обрядодійствах.

У Карпатській Україні до Покрови остаточно поверталися всі пастуші отари з полонин і завершували останню мандрівку чумаки. Тому й казали: «Прийшла Покрова — сиди, чумаче, вдома».

Для того, щоб усі члени сім'ї були здоровими, на Покрову старша господиня брала вишитого рушника, що був над іконою Богородиці, і розвішувала його над входними дверима. Під ним ставали, як йшли до церкви, і проказували:

*Пресвята Покрівонько,
Перед твоїм кривалом
Голови схилемо.
Прохасмо, Покрівонько,
Од лиха укрити,
Здоров'ячко наше
Знов нам обновити.*

На Покрову майстри сходилися і покривали дах вдоми чи сироті, «аби щастя їх судьбу від нещастя накрило...», що свідчить про існування давнього благородного звичаю допомагати членам Роду, які потребують цього.

Покрова — це також старовинне народне свято, пов'язане з культом поминання Предків та творення нових родин.

На Покрову упродовж всього дня спостерігали за погодою: якщо з півдня дув низовий вітер, зима буде теплою, якщо дув вітер із півночі — холодною, із заходу — сніжною. Коли протягом дня вітер змінює напрямок, то й зима буде нестійкою. Якщо на Покрову листя з вишень не опало, зима буде теплою, і якщо сніг не випав, то його не буде і в листопаді.

Цікаво, що в народі збереглося повір'я, що у Пресвятої Діви є опікун Покров, якого просили: «Батеньку Покров, накрый нашу хату теплом, а господаря — добром».

Свято Покрови було введено у християнство в X столітті і має під собою чи то легенду, чи то подію, яка відбулася в Царгороді (Константинополі). Місто було оточене чужинцями (за різними джерелами — то могли бути як давні руси (скити) на чолі з князем Аскольдом, так і агаряни (магометани — араби або турки), і Божа Мати начебто покрила своїм омофором городян, які молилися на всенічній службі у Влахерській церкві.

Це побачив святий Андрій: під церковним склепінням з'явилася Пресвята Богородиця в оточенні ангелів, пророків і апостолів і накрила своїм омофором православних християн. Це було провістям перемоги. Так і сталося: невдовзі надійшли воїни-захисники і звільнили населення від нападників.

Тобто християнське свято Покрови святої Богородиці запроваджене у Візантію на згадку про чудесне визволення Константинополя від нападників. Причому за церковним календарем це звичайне собі невеличке святе, присвячене практично незначній події.

Візантійський патріарх проголосив (канонізував) «Свято Похвали Богородиці», яка «допомогла візантійцям затопити скитів у Босфорі» (це одне розходження — вже саме скитів)..., що свідчить про існування давнього благородного звичаю допомагати членам Роду, які потребують цього.

Як бачимо, наведені джерела, а вони не єдині, засвідчують досить туманне, неоднозначне, малозначуще та порівняно нещодавнє походження свята. Одночасно бачимо досить вузьку «спеціалізацію» християнського свята — порятунок від ворога.

Очевидно, цей сюжет і прислужився тому, що для козаків свято Покрови було найбільшим і найзначущим святом. Цього дня у козаків відбувалися вибори нового отамана. Козаки вірили, що свята Покрова охороняє їх, а Пресвяту Богородицю вважали своєю заступницею і покровителькою. На Запорозжі в козаків була церква святої Покрови. В козацькій думі про Самійла Кішку співається:

*А срібло-золото
на три частини паювали:
Першу часть брали,
на церкви наклали,
На святого
Межигорського Спаса,
На Терехтемировський
монастир,
На святу Січову*

*Покрову давали —
Котрі давнім козацьким
скарбом будували,
Щоб за їх, встаючи і лягаючи,
Милосердного Бога благали.*

Відомий дослідник звичаїв українського народу Олександр Воробай писав, що після зруйнування Запорозької Січі в 1775 році козаки, що пішли за Дунай на еміграцію, взяли з собою образ Покрови Пресвятої Богородиці.

Козаки настільки вірили в силу Покрови Пресвятої Богородиці і настільки широко й урочисто відзначали свято Покрови, що впродовж століть в Україні воно набуло ще й козацького змісту і отримало другу назву — Козацька Покрова. З недавніх пір свято Покрови в Україні відзначається ще й як день українського козацтва.

Українська повстанська армія (УПА), яка постала в час Другої світової війни на землях Західної України як збройна сила проти гітлерівської і більшовицької окупації батьківських земель, теж обрала собі свято Покрови за день Зброї, віддавши під опіку святої Богородиці. Отже, сьогодні Покрова — це свято не тільки народне і релігійне, а й національне.

НА ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ РАДІ ЦЕРКОВ ТА РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Міністр культури України Євген Нищук взяв участь у засіданні Всеукраїнської ради церков та релігійних організацій. Основними питаннями в процесі обговорення стали різні аспекти діяльності церков у житті країни, пов'язані зі збройним протистоянням на сході та півдні України.

Представники церков наголосили на суттєвих позитивних зрушеннях у питаннях розбудови партнерських взаємовідносин між державою та релігійними організаціями. У виступах підкреслювалося, що церква нині веде активну волонтерську та капеланську (душпастирську) діяльність. (У Міністерстві соціальної політики наразі опрацьовується питання щодо допознення класифікатора професій, а саме — внесення душпастирської опіки військовослужбовців до переліку професій). Наголошувалося на неприпустимості переслідування священників і загострення протистояння на міжконфесійному ґрунті.

«В нас пробудився дух гідності та патріотизму, і ми це бачимо у тому, що наша молодь пішла захищати свою землю, ту кількість волонтерських рухів — усе це, хоча і у стражданнях, але об'єднує український народ. Сподіваємось, що нова влада і далі буде на одному боці з українським народом та плідно співпрацюватиме з українським суспільством», — зазначив представитель Української православної церкви Київського патріархату Філарет.

На думку міністра культури України Євгена Нищука, «правове унормування нинішньої роботи Церкви сьогодні як ніколи потрібне українській громаді. Аби зберегти мир і спокій у країні та душі кожної окремої людини. Аби прийти на допомогу переселенцям і воїнам, осиротілим дітям і людям старшого віку. Задля цього Церква може стати більш відкритою до громадськості та держави. Ми зі свого боку робитимемо все можливе, щоб віруючі люди мали змогу виявити себе не лише в межах релігійної організації, а й у суспільстві загалом, щоб налагоджувався та розширювався не тільки міжконфесійний діалог, а й діалог громадянський».

Також були обговорені питання збереження культурних споруд на територіях, захоплених проросійськими терористами та у зоні проведення АТО, спрощення механізмів узгоджень при наданні вантажам з гуманітарною допомогою офіційного статусу.

Представники церков також наголосили на необхідності ще прискіпливішого очищення влади, аби уникнути продовження так званої народної «смітбакової люстрації».

Також на засіданні Всеукраїнської ради церков та релігійних організацій було вирішено провести напередодні виборів до українського парламенту загальноукраїнську міжконфесійну молитву за мир та злагоду в Україні.

РЯТУЙТЕ ВІД «РУССКОГО МИРА»!

Українська інтелігенція звернулася до Вселенського патріарха Варфоломія з проханням врятувати український народ від «руського міра» й агресивного «політичного православ'я», що його насаджує Кремль через РПЦ та УПЦ МП. Відповідне звернення активістів Всеукраїнського громадсько-церковного об'єднання «За єдину українську Помісну православну церкву» є у розпорядженні «Укрінформ».

«Останні десятиліття православні віруючі в Україні жили надією на об'єднання в єдиній Помісній церкві. Але Російська православна церква, яка стоїть на службі у Кремля, зацікавлена у збереженні церковного розколу в Україні, тож, щоб запобігти об'єднанню, УПЦ МП, котра фактично є структурним підрозділом Російської православної церкви, не гребує засобами, не сумісними з християнською етикою і мораллю, — сіє розбрат між вірними УПЦ МП та УПЦ КП, пропагує ставлення до УПЦ КП як до церкви незаконної і безблагодатної», — йдеться у зверненні.

Інтелігенція також просить визнати Українську православну церкву Київського патріархату як Помісну православну церкву в Україні, котра стане платформою для об'єднання всіх православних віруючих у нашій державі.

«Російська держава надає зброю, військових, відправляє в Україну бойовиків і платить їм за вбивства українських громадян. Російська православна церква не лише не засудила терористичні організації, що діють на Донбасі, але й підтримує їх, посилаючи бойовикам своє благословіння і чудотворні ікони, тим самим визнаючи їхні дії «богоугодними». Священники УПЦ МП на Донбасі влаштували в церквах склади зі зброєю, а в монастирях облаштували бази бойовиків. Деякі священники Донбасу та інших регіонів України закликали свою паству до збройного повстання проти влади в Україні, діяли як провокатори і диверсанти, а іноді і як бойовики зі зброєю в руках. На Донбасі проросійські терористи часто розміщують свою артилерію у дворах церков, а з дзвіниць ведуть корегування вогню по українській армії, чим провокують вогонь української артилерії у відповідь, щоб мати можливість заявити про руйнування церков українськими солдатами», — розповіли представники кола вчених, експертів та журналістів.

«В цей час український народ як ніколи потребує об'єднання і сумісної, єдиногосподної молитви до Бога про перемогу над ворогом. Але як таке можливо, якщо фактично головою найчисленнішої Православної церкви в Україні (УПЦ МП) є Патріарх Московський Кирил, котрий повністю підтримує дії агресора Володимира Путіна?» — запитують підписанти.

На завершення підписанти нагадують, що «історично Київська митрополія завжди підпорядковувалася Константинопольському Патріарху, і була передана у підпорядкування Московській патріархії незаконно».

«Для об'єднання українських православних церков українцям потрібна підтримка вселенського православ'я. Ми хочемо, щоб в Україні була єдина Помісна православна церква, в котрій би возносилась молитва за Україну, за перемогу над ворогами, за мир і злагоду на нашій землі, — пишуть автори, — ми просимо Вас про визнання Української православної церкви Київського патріархату як Помісної православної церкви в Україні, котра стане платформою для об'єднання всіх православних віруючих в нашій державі».

Звернення підписали третій Президент України Віктор Ющенко, соціолог Євген Головаха, письменники Оксана Забужко, президент Центру глобалістики «Стратегія XXI» Михайло Гончар, почесний президент Національного університету «Києво-Могилянська академія» В'ячеслав Брюховецький, історик Олександр Палій, публіцист Євген Якунов.

ПРОГНОСТИК НА ПОКРОВУ

Чим значущіше свято у церковних календарях українців (попри конфесійну приналежність) — тим цей день важливіший і в народному календарі та побуті, зокрема, щодо прогнозування погоди, майбутнього врожаю. До таких належить і свято Покрови (14 жовтня). Отож у народі кажуть:

- На Покрову тепло — бабине літо продовжиться.
- Опалити лист під ногами сухий, хрумтить, не просяк вологою — дощу найближчим часом не жди.
- Суха Покрова — суха зима (з морозами, але без снігу). Це віщує поганий врожай озимини.
- Яка погода на Покрову — такою буде зима.
- Якщо на Покрову сніг не покрити землю — то не покрити в листопаді та грудні.
- Покрова без снігу — літо може бути без хліба.
- Якщо до Покрови не опале листя з вишень — на теплу зиму, а облетить — на сувору.
- До Покрови горобці і синиці масово з'являються біля

людського житла — чекай ранньої і холодної зими.

- Покрова щедро обдаровує опеньками — зима буде холодна і сніжна.
- Багато опеньок — багато снігу і багато хліба.
- Покрова з морозцем — добре збирати журавлину.
- Калина найсмачніша після Покрови.
- До Покрови шука активно жирує — зима буде холодною, а лід міцно скує водою.
- Визначали погоду на зиму і за напрямом вітру:
 - Зранку вітер з півдня, а по обіді з півночі — початок зими буде теплим, але згодом похолодає.
 - Якщо вітер з півдня низовий — зима буде теплою, з півночі горішній — холодною.
 - Західний вітер на Покрову віщує холодну зиму.
 - Коли протягом Святопокровського дня вітер постійно змінює напрямом, то і зима буде нестійкою.
- Втім, пам'ятаймо, що Третя Пречиста (Покрова) любить ушіпнути морозцем.

Тарас ЛЕХМАН, журналіст

БРИТАНІЮ І РИМ ЗАСНУВАЛА РОСІЯ?!

Кандидат історичних наук, російський етнолог, мистецтвознавець Світлана Жарнікова на повному серйозі розповідає, що британці походять від росіян. Інший фахівець в галузі історії стверджує, що Рим заснували «русские», а видавець газети «Президент», яка прославляє Путіна, пише — у прадавні часи над Москвою зазнала катастрофи міжзоряна експедиція русів, від якої, власне, й пішло людство. Про це професор Державного університету Лілі (Грузія) Олег Панфілов пише у своєму блозі на сайті «Крим.Реалі».

«Виявляється, як повідала член Російського географічного товариства, у росіян була традиція виганяти древніх хулганів куди подалі. Цим «куди подалі» виявилися британські острови. «Вчена дама пояснює, що тоді Британія була під льодовиком, а традицію виганяти правопорушників англійці зберегли, заселивши своїми хулганями

Австралію. Ще я почув, що перед тим, як засилати, російським хулганам «брили» голову, «зрізали оселедць» (!), звідси і походить слово «брити», — пише він.

За словами Панфілова, так він «несподівано дізнався, що у росіян були оселедці». Він також додає, що з покаранням трапився казус — британські острови були покриті

льодом 12 тисяч років тому.

Згадує Панфілов ще одного фахівця — керівника інституту давньослов'янської і давньоєвразійської цивілізації при російській Академії фундаментальних наук. Так от, очільник інституту Валерій Чудінов вважає, що етруски, які жили на північному заході Італії у I тисячолітті до нашої ери, насправді були «русскими». Справа в тому, що історик стверджує — Русь виникла в II тисячолітті до нашої ери.

«Читати Чудінова так цікаво, як читати психоаналіз Зигмунда Фрейда, — зазначає Панфілов. Ось спро-

буйте усвідомити висновок про походження Риму: «Етруски були слов'янами, а потім зрозумів, що вони були східними слов'янами зі Смоленщини, то пізніше стало з'ясуватися, що вони не тільки створили Рим, але й були першими його мешканцями, тобто в Римі звучала слов'янська мова».

Можна скільки завгодно сміятися над подібними опусами, якби не державна підтримка «досліджень».

«Чудінов отримує гранти Міністерства освіти і науки Російської Федерації, викладає в Російському державному університеті туризму та сервісу, професор кафедри культурології та менеджмен-

ту Державного університету управління. Серед останніх «відкриттів» — знаходження написів на поверхні Місяця, Марса і в плямах на Сонці. Його колега Андрій Тюняєв видає газету «Президент», яка прославляє Путіна, його часто запрошує російське телебачення, даючи можливість нести всю цю нісенітницю, яка виходить величезними тиражами. Одне з відкриттів Тюняєва — «близько 50 тисяч років тому в районі майбутньої Москви зазнала катастрофи міжзоряна експедиція русів, що дала початок праєтносу і почасті змішалася з місцевим мавпоподібним земним населенням», — пише Панфілов.

ПРОТИ МІФІВ РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ

Українські історики у відповідь на російську пропаганду створили проект «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт» для людей, які шукають надійне джерело компетентної історичної інформації, щоб сформувати свою позицію і мати можливість її обґрунтувати.

Розробники сайту пишуть, що на проєкті спростували вже більше 50 негативних стереотипів і очевидних спотворень української історії.

Як розповів координатор проєкту, співробітник Інституту історії України НАНУ Кирило Галушко, більшість міфів російської пропаганди крутяться навколо таких основних тем:

— Крим і «Новоросія» — споконвіку російські території;

— Україна — це штучне утворення, яке не має історії до 1991 року;

— територія України — це подарунок царів або більшовицьких вождів;

— українці — народ-зрадник, вони під час Другої світової війни були нацистськими колаборантами і не зробили жодного внеску в перемогу над Гітлером.

Над проєктом «ЛІКБЕЗ» працюють близько 20 істориків з Інституту історії України НАНУ, Українського інституту національної пам'яті, Київського національного університету імені Шевченка, Наукового гуманітарного товариства, Інституту української археографії, Всесвітньої асоціації українців.

ПАНУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО МРАКОБІССЯ

У Росії закривають «Макдональдси», газети «Ведомости», «Коммерсант», ліквідовують Інтернет, Skype, гуманітарні некомерційні організації, іноземні просвітницькі фонди. У Крим повернулося слово «депортація». У Росії заборонили читати, співати і показувати Макаревича, Ротару, Улицьку, Акуніна, Войновича, Дмитра Бікова. Усі ці неросіяни (разом з кримськими татарами) є ворогами Росії. У нинішнє російське суспільство запозає страшний сталінський звир «космополітизм».

Хто не знає, «космополітизм» поросійськи — це не пріоритет загальнолюдського над націоналізмом або якесь там «громадянське світу». У Росії це були арешти, розстріли, суди честі, чорносотенці, курс на ізоляцію, боротьба з євреями, пошуки «російських пріоритетів» (при Сталіні — марксизму-ленінізму). Цих космополітів-лікарів, учених, поетів наприкінці післявоєнних 40-х тисячами розстрілювали і в табори засиляли ешелонами.

Нинішній, сучасний російський

космополітизм розпочався з безневинної фрази «національного лідера» Путіна: «Російський генетичний код є однією з наших головних конкурентних переваг у сьогодинньому світі». Якась теорія пасіонарності Гумільова. Як не згадати популярну у Гітлера науку «євгеніку», фільм «Звичайний фашизм» Михайла Ромма. Загалом, «Ісус справді народився в Назареті. Але його мама була проста російська дівчина Марія. Вона була змушена іммігрувати з Росії, оскільки рятувалася від масонів», — пише крестомська районна газета.

А далі... Штука, «сильніша, ніж «Фауст» Гете», у виконанні російського президента: «Інтернет виник як спецпроєкт ЦРУ, так і розвивається». Це сильніше за рішення Латеранського собору 1139 року, коли в Європі спробували заборонити арбалет. Загалом, весь цивілізований світ сповзає в пекло, Содом і Гоморра, а Росія широким шляхом йде на святу гору Афон.

Путінський авторитарний режим замість громадянського суспільства,

середнього класу, людей бізнесу сьогодні «спирається» на борців з «іноземним впливом», на фашиста Дугіна, який заявив нещодавно: «Вбивати, вбивати, вбивати українців, говорю вам як професор МГУ». Зверніть увагу, думка євразійки не приватна, він виступає від імені Московського державного університету. Там на факультеті соціології після занять дипломовані професори і доценти разом з аспірантами і студентами — націонал-соціалістами — п'ють пиво, як у 1923 році Гітлер і Людendorф у Мюнхені.

Скільки філософів, політологів, етнологів ставили собі важке запитання: чому в 30-х роках минулого століття нація Гете, Шиллера, Гегеля, Маркса — німці — підтримали Гітлера, рейтинг якого, любов народна, як і у Путіна, сягала 80-90 відсотків усього населення? Історичні паралелі сьогодні нема сенсу наводити, щоб, не дай Боже, не ломитися у відчинені двері. Але якщо дуже коротко, то... Путінський політичний режим, як і влада Гітлера в минулому

столітті, став народним, але лише в частині моралі і патріотизму. Але «антинародним» для всяких космополітів і, як висловлюється пан Путін, «ворогів нашої справи». Користь народу в Росії — це золоті яйця і золотий дощ для чиновників, чий спецпогоні офіцерів таємних служб сьогодні лежать у скринях під ліжками.

Не будемо наївними. Філософія і політика, справедливість, інтереси народу тут ні до чого. Усе банально просто. Путін і його мілітаристська кліка-спецбанда хочуть Кремль зробити своїм домом на вічні часи. Влада путінська прийшла, життя повновому пішло. Як говорив Лев Толстой, «что пошло, то пошло». Кремлівські стіни могутні, товсті і високі. А в Англії, між іншим, кам'яні, гранітні огорожі будують або навколо в'язниць, або обгороджують по периметру психіатричні лікарні. У Росії за огорожею — влада. А ярлик космополітизм — це інструмент придушення спротиву тих, хто бажає жити не по-путінськи, не воювати з Україною і розмовляти по Skype, читати Акуніна, слухати нашу Софію Ротару.

Віктор ТИМОШЕНКО

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЖОВТЕНЬ 10

Всесвітній день психічного здоров'я.

Всесвітня організація охорони здоров'я заявила, що в нашій країні на планеті існують більше 450 мільйонів людей, які страждають на психічні захворювання. А в західних країнах кожна сьома людина є або параноїком/шизофреніком, або схильна до депресії і алкоголізму.

Метою Всесвітнього дня психічного здоров'я є скорочення поширеності депресивних розладів, шизофренії, хвороби Альцгеймера, наркотичної залежності, епілепсії, розумової відсталості.

1666 р. — правобережні полковники вибрали Петра Дорошенка тимчасовим гетьманом Правобережної України.

1932 р. — у Запоріжжі запустили ДніпроГЕС.

1940 р. — у Кракові створили Революційний провід ОУН на чолі зі Степаном Бандерою.

Народилися:

1882 р. — Михайло Бойчук, український художник, маляр-монументаліст, лідер групи «бойчуківців». Член НТШ (1912 р.), УНТ (1917 р.). Один із засновників монументального мистецтва України ХХ ст. Представник Розстріляного відродження.

1889 р. — Михайло Драй-Хмара, український поет, літературознавець, перекладач.

Померли:

1825 р. — Дмитро Бортнянський, український співак, композитор і диригент, автор 6 опер, камерно-інструментальних творів, хорових циклічних концертів, 10 двохорних концер-

тів, херувимських та причасних творів. Створив новий тип хорового концерту.

1835 р. — Устим Кармелюк, керівник повстанського руху на Поділлі проти національного і соціального гніту в 1813-1835 рр.

1937 р. — у НКВС розстріляний Іван Кулик (за паспортом — Ізраїль Юделевич), український поет і громадський діяч єврейського походження, перший голова Спілки радянських письменників України.

11

1938 р. — Центральна влада Чехословаччини затвердила уряд Карпатської України.

1991 р. — Верховна Рада затвердила концепцію оборони та розбудови Збройних Сил України; у цьому документі констатувалося прагнення України стати нейтральною, без'ядерною, позаблоковою державою.

Народилися:

1672 р. — Пилип Орлик, гетьман України в 1710-1742 рр. Намагаючись завоювати собі підтримку, в 1710 р. П. Орлик складає «Пакти й Конституції прав і вольностей Війська Запорозького» («Pacta et Constitutiones legum libertatumque Exercitus Zaporoviensis»), укладає зі старшиною та запорожцями угоду — документ, який пізніше дістав назву Конституція Пилипа Орлика — так звана Бендерська конституція, яку

вважають першою українською Конституцією, а також однією із перших конституцій в Європі. Нею він зобов'язувався обмежити геть-

манські прерогативи, зменшити соціальну експлуатацію, зберегти особливий статус запорожців і боротися за політичне й церковне відокремлення України від Росії у випадку, якщо він здобуде владу в Україні.

1906 р. — Ігор Савченко, український кінорежисер («Дума про козака Голоту», «Богдан Хмельницький», «Тарас Шевченко»).

1983 р. — Руслан Пономарев, шахіст, чемпіон світу з шахів 2002 р. (за версією ФІДЕ).

12

День художника України. Відзначається в Україні щорічно у другу неділю жовтня згідно з указом президента (№ 1132/98) від 9 жовтня 1998 р.

1939 р. — Народні збори Західної України під тиском більшовиків ухвалили декларації, спрямовані на входження краю до складу УРСР.

1947 р. — у західних областях України розпочалася наймасовіша за повоєнний період депортація українців.

Народилися:

1860 р. — Софія Тобілевич, українська акторка характерного плану, перекладачка, фольклористка, мемуаристка, дружина Івана Карпенка-Карого.

1937 р. — Степан Хмара, український політик, правозахисник. 19 серпня 2006 року указом Президента України В. Ющенка за визначної особисті заслуги у боротьбі за відродження Незалежності Української державності, видані ідеалам свободи і демократії йому присвоєно звання «Герой України» з врученням ордена Держави.

1977 р. — Олександр Береш, український гімнаст, дворазовий призер Олімпійських ігор.

13

1875 р. — відкрито Чернівецький університет.

1948 р. — Рада Міністрів СРСР прийняла ухвалу про виселення сімей національно свідомих громадян.

Помер:

1948 р. — Леонід Мосендз, український поет, прозаїк, письменник, перекладач, науковець, есеїст, гуморист (спільно з Ю. Кленом — під псевдонімом Порфирій Горота). Старшина Армії УНР.

14

Свято Покрови Пресвятої Богородиці.

День українського козацтва.

1921 р. — у Києві почав роботу перший Всеукраїнський собор Української автокефальної церкви.

1942 р. — офіційна дата народження Української повстанської армії, сформованої протягом 1942 року із розрізнення повстанських загонів бандерівського крила ОУН.

Народилися: 1819 р. — Микола Терещенко, український підприємець та благодійник.

1940 р. — Лесь Сердюк, український актор.

Заслужений артист УРСР (1982). Народний артист України (1996). У радянській фільмографії знайий як Олександр, адже ім'я Лесь (названий на честь Курбаса) було надто «націоналістичним».

15

1582 р. — Україна у складі Речі Посполитої перейшла з Юліанського на Григоріанський календар разом з Іспанією, Португалією та більшістю Італійських держав.

1615 р. — коштом Єлизавети Гулевич (Галшки Гулеви-

чівни) засновано Київське братство, а при ньому школу, яка перетворилася на Києво-Могилянську академію.

1926 р. — у Києві відкритий Російський драматичний театр (нині імені Лесі Українки).

Помер:

1959 р. — Степан Бандера, український політик, голова проводу ОУН 1940-1959 рр.

15 жовтня 1959 року в під'їзді будинку на вулиці Крайтмайр, 7, в Мюнхені, о 13:05 знайшли ще живого, залитого кров'ю Степана Бандеру.

Медична експертиза виявила, що причиною смерті була отрута. Московський агент Богдан Сташинський зі спеціального пістолета вистріляв в обличчя Степану Бандері струменем розчину ціаністого калію. Два роки пізніше, 17 листопада 1961 р., німецькі судові органи проголосили, що вбивцею Степана Бандери є Богдан Сташинський, котрий діяв за наказом Шелєпіна і Хрушова.

16

1853 р. — розпочалася Кримська війна. У лютому 1853 р. російський імператор Микола I відправив до Стамбула морського міністра князя Олександра Меншикова. Той зажадав від султана Абд аль-Маджид згоди на проєкт Росії над 12

млн. православних жителів його імперії. Султан відмовився, натомість попросив англо-французький флот увійти в протоку Дарданелли, щоб захистити Туреччину від можливої російської

агресії. 21 травня обурений Меншиков залишив Стамбул.

У червні Абд аль-Маджид видав фірман, яким офіційно гарантував права та привілеї християн імперії, насамперед, православних. Проте за наказом Миколи I 82-тисячний російський корпус під командуванням генерала Михайла Горчакова 21 червня 1853 року форсував річку Прут і захопив Молдавію та Валахію — васальні князівства Османської імперії.

У відповідь на російську окупацію представники Британії, Франції, Пруссії та Австрії зібралися у Відні і прийняли звернення до султана з вимогою дотримуватися всіх попередніх угод щодо православного населення. Султан проігнорував цей заклик і зажадав повернення російських військ за Прут. Цар відмовився, і 4 (16) жовтня Стамбул оголосив Петербургу війну. 8 (20) жовтня Микола I підписав маніфест «Про війну з Оттоманською Портою».

1918 р. — гетьман Павло Скоропадський видав наказ про відродження козацтва.

1944 р. — відновив роботу Львівський університет імені Івана Франка.

Народився:

1907 р. — Петро Григоренко, український генерал-майор, правозахисник. Виступав на захист кримських татар та інших депортованих народів. У 1964 році за легальну правозахисну діяльність розжалуваний у рядові і позбавлений усіх державних відзнак. Перебував у радянських тюрмах, таборах і «психушках». З 1977 року проживав у США. Помер у США.

М. Драй-Хмара

Іван Кулик

Степан Бандера

Лесь Сердюк

ТРОЯНДА, ЩО ВІДРОДИЛАСЯ З ПОПЕЛУ

На який виріб не глянеш — очей зачарування! Прості матеріали — полотно і нитки, а торкнулися їх людські руки, і вони засяяли, немов діаманти. Виникає відчуття, що зашшов не на виставку, а в ювелірний магазин — стільки блиску золота, срібла, бісеру і паеток! Колорит фарб такий витончений і ніжний, що й комп'ютерна програма з дизайну — не конкурент йому, бо в ньому віддзеркалюється жива душа майстра. І якщо він не один, а ціла група, то й стеляться орнаменти один за одним, як нескінченний барвистий килим. Придивившись уважніше до вишитих сим-

волів — і прочитаєш по них цілу історію життя з усіма його подіями, сподіваннями і надіями.

Умінню складати візерунки з певним змістом учасники групової виставки «Осіньне натхнення», яка демонструється цими днями у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі, навчалися на курсах у творчому об'єднанні «Евджіяр», що в перекладі з кримськотатарської мови означає «декоративна прикраса для дому». Експоновані на ній панно, рушники, жіночі покривала для голови, сумочки, предмети інтер'єру, виконані різними техніками традиційної вишивки кримських татар, — це звіт майстрів та учнів за рік роботи, який став для них уже традиційним у виставковому залі ВІКЦ. Торік, наприклад, справжній фурор викликала їхня колекція подушок. Прикметною особливістю цієї експозиції є велика різноманітність виробів для весілля і побуту, один з яких вишито за малюнком відомого в минулому художника-орнаменталіста Амета Калафатова.

Техніка орнаменту ставить художника в жорсткі правила симетрії та канону, в рамках яких потрібно бути дуже точним, — сказав на відкритті виставки генеральний директор ВІКЦ Микола Кузьмін. — Це потребує великої зосередженості, трудової дисципліни і водночас проявлення творчого натхнення. Таке мистецтво близьке до архітектури як до музики, застигло в будівельних формах.

Кримськотатарська декоративно-прикладна творчість

розвивалася віками і має низку властивих лише їй ознак. За дослідженнями етнографів, існує від 50 до 70 різновидів вишивки, з яких нині вдалося відродити п'ять. Цьому ремеслу дівчатка в татарських сім'ях починають навчатися з дванадцяти років, щоб до весілля вишити необхідний для посагу комплект одягу та білизни.

— Ше перший директор Бахчисарайського палацу-музею Усеїн Боданінський говорив, що старовинний кримськотатарський орнамент категорично не можна змінювати, — зазначила мистецтвознавець Ельміра Черкезова. — І сучасні майстри суворо дотримуються його канонів, передаючи їх від учителя до учнів.

Першою це зробила після повернення кримських татар з депортації на півострів Зулейха Бекірова. Вона як професійний знавець національних орнаментів і майстер килимарства приїхала з Москви в Сімферополь, щоб навчити цьому древньому ремеслу першу групу емігрантів. І потягнулася від неї ниточка з голочкою «мык-лами» — золотого шиття і «татар ишлема» — двосторонньої глухої татарської гладі в усі куточки Криму.

В об'єднанні «Евджіяр», яке заснувала в 2006 році Халіде Кіпчакова, навчання на курсах триває близько п'яти місяців. Після його завершення учні отримують сертифікат майстра третього або четвертого розряду залежно від обраної техніки вишивки. Вже здійснено п'ять випусків, підготовлено 250 майстрів. Нині в двох групах продовжують навчання ще бли-

ривується як оберіг дому, — розповідає Х. Кіпчакова. — Розташовані внизу трикутник і човен символізують стійкість і постійність. Вишиті зверху квіти граната — символ сім'ї, гвоздики — символ мудрості, а троянди уособлюють повний цикл людського життя від народження до смерті.

Нинішній рік для учениць, за її словами, видався важким. У деякої з жінок у зв'язку з суспільно-політичними подіями виникла депресія. Вони залишили курси. Але ті, хто залишився, проявляють неабияку наполегливість, щоб навчитися всім технікам, стати врівень зі своїми учителями. І урок за уроком їхня рука починає створювати на тканині малюнок, що раніше був невіддільним.

зко п'ятдесяті жінок. Це люди різних професій і національностей: татари, росіяни, українці, кримчакі.

Практичні заняття з ними проводить Х. Кіпчакова. Вона за освітою — бібліотекар, закінчила Ошський народний університет культури. Вишивкою займалася з дитинства, а освоївши за проектом ТО «Марама» золоте шиття, тепер навчає цьому ремеслу інших. Її вироби демонструвалися на виставках у Польщі та Туреччині.

Уроки з теорії і символіки кримськотатарської вишивки проводить на курсах Венера Курмаєва, художник з костюмів, мистецтвознавець, президент Севастопольського фонду відродження кримськотатарської культури ім. професора С. Ізідінова. Вона закінчила Ташкентське художнє училище ім. П. Бенькова і факультет мистецтв Севастопольської філії Санкт-Петербурзького гуманітарного університету профспілок. З 1990 року розробляє авторські колекції одягу, працює в театрі та кіноіндустрії, є художником-постановником кількох узбецьких та іранських фільмів.

— Найбільший інтерес у вишивальниць викликає композиція «Древо життя», що у різних народів вико-

нається як оберіг дому, — розповідають майстрині, — і «читаєш» узор на одязі людей, як книгу, а побачене по телевізору вже можеш і по-критикувати. Коли однієї учениці доручили вишити фрагмент панно для мечеті до свята, люди говорили їй: «Ти вишивай. А ми тобі по подарунку допоможемо все зробити, щоб ти встигла в строк».

— Я встигла, — сказала вона, — і відчула свою значущість у селі. Спасибі за це моїм учителям!

На виставці в Стамбулі фахівці та відвідувачі говорили про кримськотатарські вишивки: «Вони гідні того, щоб демонструватися в Парижі як вершина рукотворного мистецтва». Самі ж майстрині мріють про те, щоб їхні роботи продавалися на аукціонах, а для поширення цього народного ремесла, що відродилося з попелу, як птах Фенікс, планують проводити виїзні виставки.

Валентина НАСТІНА

«НОКАУТ САМ ПРИЙШОВ!»

Українець із Сімферополя Олександр Усик виграв титул інтерконтинентального чемпіона за версією WBO. У двобойі «Арені Львів» у суботу, 4 жовтня, Усик у сьомому раунді нокаутував південноафриканця Денієля Брюера.

З першого раунду Усик захопив ініціативу і розпочав побиття свого суперника. В українця проходили майже усі комбінації, які він вивчив у боксі, але його суперник тривалий час переносив ці удари. Інколи Брюєру вдалося навіть викинути один-два удари. Вже після п'ятого раунду обличчя Брюєра зазнало відчутної деформації і він все тяжче переносив побиття.

Закінчилося все у сьомому раунді. Брюєр дозволив собі попіжонити з опущеними руками і після бокового лівою від Усика впав на підлогу рингу. Суддя зафіксував нокаут.

Після бою Усик заявив, що Брюєр нічим його не здивував. «Нокаут сам прийшов.

Тренери мені казали, що не варто гнатися за нокаутом, а вигравати кожен раунд і нокаут сам прийде. Так і сталося. Брюєр мене ніяк не здивував. Він опускає руки і був провокатором, але я на це не вівся. Дякую всім уболівальникам, це було круто!» — сказав Олександр Усик у ко-

ментарі на телеканалі «Інтер». Для українського боксера ця перемога стала п'ятою на професійному ринзі. Присутній на поединку Віталій Кличко стоячи аплодував Усику за цю перемогу, а через кілька хвилин вітав Олександра у прес-центрі.

gazeta.ua

Gazeta.ua

«ВАСИЛЬ БЕЗКОРОВАЙНИЙ. ВОКАЛЬНІ ТВОРИ»

14 жовтня за підтримки Міністерства культури АР Крим, Кримського університету культури, мистецтв і туризму, Всеукраїнського інформаційно-культурного центру, Науково-творчого товариства композитора Василя Безкоровайного відбудеться презентація нотного збірника, в якому вміщені вокальні твори композитора, диригента, культурно-громадського діяча Василя Васильовича Безкоровайного (12.01.1880 р., Тернопіль — 05.06.1966 р., Буффало, США).

В унікальному збірнику друкуються сорок сім музичних творів, тридцять три з яких перебували в рукописах. Автори проекту та укладачі — заслужена артистка України, доцент кафедри вокального та інструментального мистецтва Кримського університету культури, мистецтв і туризму Наталя Безкоровайна і внучатий племянник композитора, заслужений працівник культури України, завідувач культурно-освітнього відділу ВІКЦ Богдан Безкоровайний. Вони за 25 років науково-пошукової роботи з повернення в

музичну культуру імені композитора виконали титанічну працю у пошуках архівних матеріалів, складаючи з неповних, уривчастих, іноді «затертих» повідомлень цілісну картину. Псалми, обробки історичних дум, романси, дуети, ансамблі, пісні відрізняються високим професійним рівнем, добрим художнім смаком, знанням вокальних можливостей, а отже, — зручністю для виконавців, що, проте, вимагає від них і відповідної вокальної підготовки, і вдумливої роботи над художнім образом.

Видання рекомендовано до друку Вченою радою Кримського університету культури, мистецтв і туризму, адресовано студентам, викладачам музичних закладів, а також професійним виконавцям.

Презентація відбудеться о 15.00 в приміщенні РВНЗ «Кримський університет культури, мистецтв і туризму» (аудиторія № 24) за адресою:

м. Сімферополь, вул. Київська, 39.
Довідки за телефонами: (0652) 543-069; +7 978-890-95-06.

Вхід вільний.

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштово-відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com